

พฤษกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน
อำเภอโนนค้ำส้วอย จังหวัดมุกดาหาร

รำไพ ชาวรรณอง

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตร์บัณฑิต^๑
สาขาวิชาการบริหารบธิการสุขภาพ คณะเภสัชศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี^๒

พ.ศ. 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

**PEOPLE'S CONSUMPTION BEHAVIOR OF FRESH VEGETABLES
AND FRESH FRUITS IN NIKHOMKHAMSOI DISTRICT
MUKDAHAN PROVINCE**

RAMPALI CHAORANONG

**AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE
MAJOR IN HEALTH CARE MANAGEMENT
FACULTY OF PHARMACEUTICAL SCIENCES
UBON RAJATHANE UNIVERSITY
YEAR 2006
COPYRIGHT OF UBON RAJATHANE UNIVERSITY**

ในรับรองการค้นคว้าอิสระ
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารบธิการสุขภาพ คณะเภสัชศาสตร์

เรื่อง พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อำเภอโนนค้ำ จังหวัดมุกดาหาร

ผู้วิจัย นางรำไพ ชาวระนอง

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวดี เสาหิน)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมมนา มุลดสาร)

กรรมการ

(นางสาวสันยาพร เพิ่มวงศ์)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.นงนิตย์ ธีรวัฒนสุข)

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รับรองแล้ว

(ศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ วิโรจนกุญ)

อธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปีการศึกษา 2549

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระฉบับนี้ มีความสำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวดี เสารหิน รองศาสตราจารย์ ดร.สัมมนา มูลสาร และอาจารย์ ศักดิ์สิทธิ์ ศรีภาน ได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่างๆ ของงานวิจัยมาโดยตลอด รวมทั้งการตรวจสอบ ความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณอาจารย์ รัตนยาพร เพิ่มวงศ์ ที่ได้ให้คำแนะนำเรื่องการใช้สถิติในการวิจัย และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง ๕ ท่านที่กรุณารายงานความตรงตามเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

ทุนการวิจัยบางส่วนได้รับจาก ทุนอุดหนุนการวิจัยของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัย อุบลราชธานี และทุนอุดหนุนการวิจัยจาก คณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอ นิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี่ด้วย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยได้ขอขอบพระคุณบิดา – มารดา คุณวิเศษ ชาวนะนอง และเพื่อน ๆ ร่วมสถาบันทุกท่านที่เป็นกำลังใจอันสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ช่วยวิจัยทุกท่าน รวมทั้งประชาชนในเขตอำเภอคำสร้อย ที่กรุณาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ ทำให้งานวิจัย สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

(นางรำไพ ชาวนะนอง)

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อำเภอโนนค้ำมคำสร้อย^{จังหวัดนนทบุรี}
โดย : รำไพ ชาวนะนอง
ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา : การบริหารบริการสุขภาพ
ประธานกรรมการที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวดี เสาหิน
ศัพท์สำคัญ : พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด

งานวิจัยนี้วัดถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อำเภอโนนค้ำมคำสร้อย จังหวัดนนทบุรี 2) ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล คุณลักษณะครอบครัว จิตวิทยาสังคม และการสื่อสารที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อำเภอโนนค้ำมคำสร้อย จังหวัดนนทบุรี และ 3) เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการบริโภค ผักผลไม้สดของประชาชนในเขตเทศบาลกับนอกเขตเทศบาล ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 398 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่จัดหาอาหารให้สมาชิกในครัวเรือน ระหว่างเดือนธันวาคม 2548 ถึง มกราคม 2549

ประชาชนส่วนใหญ่ มีคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดในระดับต่ำ ร้อยละ 51.8 ระดับปานกลาง ร้อยละ 48.0 และระดับสูงร้อยละ 0.2 มีการรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับผักผลไม้สดระดับมาก (3.8 จากคะแนนเต็ม 5) และหากหัวข้อมูลเรื่องผักผลไม้สดระดับปานกลาง (1.7 จากคะแนนเต็ม 5) ประชาชนร้อยละ 85.4 เลือกรับประทานผักผลไม้ปลดสารพิษหรือผักพื้นบ้านเพื่อสุขภาพของตนเอง และสมาชิกในครอบครัว โดยร้อยละ 63.3 เลือกบริโภคผักพื้นบ้านหรือผักปลดสารพิษมากกว่าผักผลไม้สดในห้องครัวทั่วไป ประชาชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65.3) ทำความสะอาดผักผลไม้ด้วยวิธีจุ่มล้าง หรือแช่น้ำน้อยกว่า 15 นาที ประชาชนกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาและกลุ่มประถมศึกษา มีคะแนน พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดต่ำกว่ากลุ่มอาชีวศึกษาขึ้นไป อายุยังมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.01$ และ $p = 0.01$ ตามลำดับ) ความตื่นในการได้รับข้อมูลข่าวสารและความตื่นในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.33$, $p < 0.001$ และ $r = 0.31$, $p < 0.001$ ตามลำดับ) นอกจากนี้ประชาชน ในเขตเทศบาลยังมีคะแนนความเชื่อ ($p = 0.01$) เกตคติ ($p = 0.02$) ความตื่นในการได้รับข้อมูลข่าวสาร

เรื่องผักผลไม้สด ($p < 0.001$) ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ($p = 0.008$) และพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด ($p = 0.03$) มากกว่าประชาชนนอกราชบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ABSTRACT

TITLE : PEOPLE'S CONSUMPTION BEHAVIOR OF FRESH VEGETABLES
AND FRESH FRUITS IN NIKHOMKHAMSOI DISTRICT
MUKDAHAN PROVINCE

BY : RAMPAI CHAORANONG

DEGREE : MASTER OF SCIENCE

MAJOR : HEALTH CARE MANAGEMENT

CHAIR : ASST. PROF. WIPAWEE SAOHIN, Ph.D.

KEYWORDS : CONSUMPTION BEHAVIOR FRESH VEGETABLES AND
FRESH FRUITS

The objectives of this research were: 1) to study fresh vegetables and fresh fruits consumption behavior of residents in Nikhomkhamsoi District, Mukdahan Province; 2) to study the effects of personal characteristics, family types, psychosocial factors, and communication on fresh vegetables and fresh fruits consumption behavior of the residents; and 3) to compare consumption behavior of the residents living inside and outside the municipality area of Nikhomkhamsoi District. The data were collected by interviewing 398 people who were responsible for preparing food for their family members during December, 2005 to January, 2006.

The results showed that most of the residents in Nikhomkhamsoi District (51.8%) had low score on consumption behavior of fresh vegetables and fresh fruits, while 48.0% and 0.2% of them had moderate and high score levels, respectively. People's awareness of fresh vegetables and fresh fruits problems was quite high (3.8 from 5), while their information seeking on fresh vegetables and fresh fruits was slightly low (1.7 from 5). Most people preferred buying toxic-free or locally grown vegetables and fruits to those easily available in the market. More than half of the people (65.3%) cleaned vegetables and fruits by dipping in water or soaking in water for less than 15 minutes. The research also revealed that people without education and had only completed primary level of education had significantly lower consumption behavior score than those with vocational education ($p = 0.01$ and $p = 0.01$, respectively). The frequency of information exposure

and frequency of information exposure from different sources were positively related to the consumption behavior as well as having a significant difference statistically ($r = 0.33, p < 0.001$, and $r = 0.31, p < 0.001$, respectively). Additionally, people living in municipality area of Nikhomkhamsoi District had significantly higher score on belief ($p = 0.01$), attitude ($p = 0.02$), frequency of information exposure ($p < 0.001$), frequency of information exposure from different sources ($p = 0.008$), and consumption behavior ($p = 0.03$) than people living outside municipality area.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 สมมติฐานการวิจัย	4
1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับ	5
1.5 ขอบเขตการศึกษาคื้นค้วา	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
2. ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภค	9
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับผักผลไม้สด	14
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ	20
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับเขตคติ	23
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร	25
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
3. วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	30
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 การดำเนินการรวบรวมข้อมูล	36
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	37
3.5 ข้อจำกัดในการวิจัย	39
4. ผลการวิจัย	40
5. อภิปรายผลการวิจัย	70
6. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	78
เอกสารอ้างอิง	82
ภาคผนวก	
ก. เครื่องมือในการวิจัย	87
ข. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ประวัติผู้วิจัย	100
	102

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	จำนวนครัวเรือน และกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาล	32
2	จำนวนครัวเรือน และกลุ่มตัวอย่างนอกเขตเทศบาล	32
3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะของประชากร	42
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความเชื่อในการรับประทานอาหารของ ประชาชน ระดับเขตติ ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร แหล่งของข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับผักผลไม้สดในภาพรวม	45
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความเชื่อในการรับประทานอาหารของ ประชาชน รายข้อ	46
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับเขตติของประชาชนที่มีต่อผักผลไม้สด รายข้อ	48
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่อง ผักผลไม้ของประชาชน รายข้อ	50
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร ของประชาชน เรื่อง ผักผลไม้สดจากแหล่งต่างๆ	51
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการรับรู้ปัญหาการบริโภคผักผลไม้สด ของประชาชน	52
10	จำนวนและร้อยละของการแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้สดของประชาชน	53
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความถี่ในการแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้สด ของประชาชนคุณวิธีต่าง ๆ ภาพรวม และรายข้อ	54
12	จำนวนและร้อยละของการเลือกบริโภคผักผลไม้สดของประชาชนในช่วง 1 เดือน ที่ผ่านมา	55
13	ชนิดของผักผลไม้สดที่ประชาชนเลือกรับประทานบ่อย	57
14	จำนวนและร้อยละของแหล่งที่ซื้อผักผลไม้สด	58
15	จำนวนและร้อยละของครัวเรือนที่ปลูกผักผลไม้	59
16	จำนวนและร้อยละของหลักเกณฑ์ในการเลือกผักผลไม้สด	60
17	จำนวนและร้อยละของวิธีการล้างผักผลไม้สด	61

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

18	จำนวนและร้อยละของรูปแบบการรับประทานผักผลไม้สดที่บ่ออยู่ที่สุดภายใน 1 สัปดาห์	62
19	จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด	62
20	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่อ เงศคติ ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสาร ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จำแนกเป็นในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล	64
21	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จำแนกตามเพศ	65
22	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จำแนกตามอายุ และ สถานภาพในครัวเรือน	66
23	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จำแนกตามระดับการศึกษา	67
24	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่	67
25	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จำแนกตามอาชีพหลัก และความถี่ในการประกอบอาชีพต่อวันของครอบครัว	68
26	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด	69

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

1 กรอบแนวคิดการวิจัย

7

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

อาหารเป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ อาหารที่ปลอดภัย จะทำให้ผู้บริโภcmีสุขภาพดี อาหารประเภทผักผลไม้สดที่สะอาดและปราศจากสารเคมีหรือยาฆ่าแมลง จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อร่างกาย มีสารต้านอนุมูลอิสระ (antioxidant) ซึ่งช่วยลดอัตราการเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง ได้หลายชนิด (นวลครร รักษาระบบดูแลสุขภาพ 2545) เช่นในประเทศไทยมีการศึกษาแบบติดตามผู้ป่วยจำนวน 11,546 คน ในระยะเวลา 25 ปี พนวจผักผลไม้ช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งกระเพาะอาหารได้ถึง 5.5 เท่า ผักที่มีสีเหลือง หรือส้ม เช่น แครอท มันฝรั่ง สามารถลดอัตราเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งปอดได้มากกว่าผักชนิดอื่นๆ การรับประทานผักผลไม้ที่มีเบต้า-แคโรทีน วิตามินอี และวิตามินซีสูง จะลดการเกิดมะเร็งเต้านมของสตรีวัยเจริญพันธุ์ได้จริง จากการติดตามผู้ป่วยจำนวน 83,234 คน เป็นเวลา 14 ปี แต่ส่วนใหญ่พบว่าฤทธิ์เด่นชัด อยู่ในรูปของผักสดและผลไม้มากกว่าสารสกัดหรือวิตามินโดยตรง

ในทางตรงกันข้าม ถ้าอาหารมีสิ่งปนเปื้อน เช่น มีเชื้อโรคหรือสารเคมี เมื่อบริโภคเข้าไปจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย ซึ่งจะข้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับธรรมชาติความเป็นพิษของสารเคมี ดังนี้อันตรายที่เกิดจากการบริโภคจึงเกิดขึ้นทุกวันในทุกประเทศ เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยกำลังพัฒนา เช่น การเกิดพิษจากสารเคมีหรือยาฆ่าแมลง ถ้าได้รับเข้าไปในปริมาณมากเพียงครั้งเดียว อาจจะเกิดพิษเฉียบพลัน กล้ามเนื้อสั่น กระสับกระส่าย ชักกระตุก 昏迷 หายใจลำบาก อาจเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตได้ แต่อาการที่พบมากที่สุด ก็คืออาการคลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดิน มีพิษสะสมในร่างกาย ซึ่งจะทำให้เกิดโรคมะเร็ง (บัญญัติ บัญญ่า, 2546) นอกจากจะมีผลเสี่ยงต่อสุขภาพแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และประเทศไทยด้วย

ถึงแม้ว่าองค์การอนามัยโลกจะได้ส่งเสริมสนับสนุน สำหรับประเทศไทยที่เป็นสมาชิกในด้านความปลอดภัยของอาหารนานกว่า 50 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดการเกิดโรคจากการบริโภคอาหาร แต่การดำเนินงานของแต่ละประเทศก็แตกต่างกันไป ซึ่งประเทศไทยที่พัฒนาแล้ว จะเน้นให้ประชาชนได้ทราบถึงอันตราย และการป้องกันอันตรายจากการบริโภคอาหาร

ให้แก่ประชาชนตลอดเวลา โดยรัฐบาลจะประกาศให้ประชาชนรับรู้อย่างชัดเจนว่า จะพัฒนาเรื่องความปลอดภัยของอาหาร สำหรับประเทศไทยนี้ ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2546 รัฐบาลได้ประกาศนโยบายอาหารปลอดภัย โดยให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้ดำเนินโครงการ เพื่อคุ้มครองมาตรฐานของอาหารภายในประเทศให้เป็นเช่นเดียวกับมาตรฐานของสากล ให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี รวมทั้งเพื่อรับรองคุณภาพของอาหารไทยให้เป็นที่แพร่หลายทั่วในประเทศและต่างประเทศ และได้กำหนดให้ปีพุทธศักราช 2547 เป็นปีแห่งความปลอดภัยด้านอาหาร (Food safety year 2004) และได้ประกาศให้ประเทศไทยเป็นเขตอาหารปลอดภัย 100 % ภายในวันที่ 1 เมษายน 2548 (ศูนย์อนามัยที่ 9 พิษณุโลก, 2546) ซึ่งเป้าหมายที่ตั้งไว้จะประสบผลสำเร็จเพียงได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่นปัจจัยด้านผู้ผลิต ผู้บริโภค เทคโนโลยี มาตรการด้านกฎหมาย การกำกับดูแลของภาครัฐและเอกชน เหล่านี้เป็นต้น

จากการศึกษาของสูรพล วิเศษสารค์และคณะ (2546) ซึ่งจัดทำโครงการวิจัยและประเมินผลโครงการวิจัย เพื่อลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร ระยะที่ 2 (ปี 2540 – 2544) พบว่า เกษตรกรนอกโครงการวิจัย นิยมบริโภคผลผลิตของตนเองเพียงร้อยละ 50.77 จากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 130 ราย และไม่นิยมบริโภคเพรากลัวอันตรายจากสารพิษมากถึงร้อยละ 15.38 ซึ่งให้เห็นปัญหาว่า ผู้ผลิตตระหนักถึงอันตรายจากการบริโภค แต่ยังผลิตผักผลไม้ที่ปนเปื้อนสารพิษ โดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค ส่วนด้านผู้บริโภคนั้นจากการศึกษาของนิรัตน์ เตียสุวรรณ (2542) เรื่องพฤติกรรมเลือกซื้ออาหารของผู้บริโภคในต่างจังหวัด โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,724 คน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้ออาหารคือ เลือกคุณภาพ เป็นอันดับแรก ร้อยละ 36.9 รองลงมาคือ รสชาติ และราคา ตามลำดับ ซึ่งหากความหมายของคำว่าคุณภาพที่ผู้บริโภคระบุนั้น หมายถึงอาหารที่ใหม่ สด ไม่มีคำหนี้ เช่น ผักผลไม้ที่มีสีเขียวสด ไม่มีรูพรุนหรือร่องรอยแมลงบนผิว หรือแม้แต่ผักผลไม้ที่มีร่องรอยของแมลงบนผิว ก็อาจไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคเช่นกัน รวมทั้งรสชาติและราคาของผักผลไม้ ก็ไม่ได้บ่งบอกว่าปลอดภัยอย่างแท้จริง

ดังนั้นการคุ้มครองอาหารปลอดภัยตามแบบมาตรฐานสากล จึงต้องมีระบบการคุ้มครองคุณภาพ ตรวจสอบคุณภาพความปลอดภัยของอาหารที่ผลิตทุกขั้นตอนของห่วงโซ่อุปทาน (Food chain) ตั้งแต่วัตถุคุณ (การเพาะปลูก) การผลิต การแปรรูป การจัดจำหน่ายจนถึงผู้บริโภค อาหารหรือที่เรียกว่าจากฟาร์มสู่โต๊ะอาหาร (From farm to table) หรือจากฟาร์มสู่ช้อน (From farm to fork) ดังนั้นการดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุข ที่มีการตรวจสอบสารปนเปื้อนในอาหาร ก็เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่สุ่มตรวจก่อนไปถึงผู้บริโภค ซึ่งการสุ่มตรวจสารปนเปื้อนในอาหาร ณ ตลาดสด ဈาชีว์ ฯ เปอร์ນาร์เก็ต และร้านค้าทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2546

โดยได้ตรวจสอบในอาหารทั้ง 6 ประเภท คือสารเร่งเนื้อแดง ร้อยละ 14.6 ยาฆ่าแมลง เกินเกณฑ์ป้องกันร้อยละ 9.3 สารกันรา ร้อยละ 7.9 สารฟอกขาวร้อยละ 6.9 พอร์มาลีน ร้อยละ 4.1 และบอร์แรกร้อยละ 9.3 (สุพรรณ ศรีธรรม, 2546) จากข้อมูลดังกล่าวนี้ ถึงแม้ว่า จะพบในปริมาณที่ลดน้อยลงกว่าปีที่ผ่านมา แต่ก็ยังถือว่าสูงสำหรับการบริโภคที่ป้องกัน

นอกจากนี้ยังพบว่าสถานการณ์ความปลอดภัยด้านอาหาร ยังมีปริมาณสารเคมีที่ใช้ในอาหารแตกต่างกันไปในแต่ละจังหวัด แต่ละภูมิภาค ซึ่งในจังหวัดมุกดาหารนั้น โดยภาพรวมพบสารเคมีเหล่านี้ปานเปื้อนในอาหารเป็นปริมาณค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลระดับประเทศ ในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2545 ถึงเดือนกันยายน 2546 มีการสุ่มตรวจอาหารในตลาดสดเทศบาลของทุกอำเภอรวม 1,068 ตัวอย่าง พบว่ามีการปนเปื้อนของยาฆ่าแมลงร้อยละ 14.6 สารกันรา ร้อยละ 5.9 สารฟอกขาว ร้อยละ 7.7 พอร์มาลีนร้อยละ 0.8 และบอร์แรกร้อยละ 0.4 ส่วนการตรวจหาสารเร่งเนื้อแดงนั้นพบว่า เนื้อหมูที่สำรวจในทุกอำเภอ ไม่มีความเสี่ยงต่อการใช้สารเร่งเนื้อแดง จึงไม่ได้เก็บตัวอย่างเพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ จะเห็นได้ว่ามีการตรวจพบยาฆ่าแมลงปนเปื้อนในผักผลไม้ส่วนมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อศึกษาข้อมูลในระดับอำเภอ ในช่วงเวลาเดียวกันพบว่า อำเภอโนนคุมคำสร้อย ตรวจพบยาฆ่าแมลงปนเปื้อนในผักผลไม้สูงถึงร้อยละ 38.7 ซึ่งพบมากเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัดมุกดาหาร โดยพบในผักผลไม้สดหลายชนิดที่มีจำนวนอยู่ในตลาดสดเทศบาลต่ำบินนิกคำสร้อย และผักผลไม้สดแต่ละชนิดดังกล่าวที่ มีแหล่งผลิตมาจากหลายจังหวัด เช่น นครพนม ขอนแก่น อุบลราชธานี เลย เชียงราย จันทบุรี รวมทั้งภายในจังหวัดมุกดาหารด้วย จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การป้องกันและแก้ไขปัญหามีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น

ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งทำหน้าที่สุ่มตรวจอาหารจะดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอในการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้จำหน่ายและผู้บริโภค รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่เกษตรฯ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบและรับรองแหล่งผลิตพืชผักผลไม้ เพื่อให้ผลผลิตที่ส่งจำหน่ายมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ก็สามารถแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น เพราะจากการสุ่มตรวจอาหารยาฆ่าแมลงในผักผลไม้สด ที่มีจำนวนอยู่ในตลาดสดของเทศบาลต่ำบินนิกคำสร้อย ในช่วงเดือนมกราคม 2547 ถึงเดือนธันวาคม 2547 ยังพบในระดับสูงถึงร้อยละ 20.35 เป็นข้อมูลที่ซึ่งให้เห็นถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้บริโภค ซึ่งอาจบริโภคโดยไม่ได้รับรู้ถึงความเสี่ยงอันตรายต่อสุขภาพของตนเองและบุคคลในครอบครัว หรืออาจจะรับรู้แต่มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองไม่ถูกต้อง

นอกจากนี้ ผักผลไม้สดที่จำหน่ายภายในตลาดสดเทศบาลต่ำบินนิกคำสร้อย ยังมีผู้จำหน่ายรายย่อยนำไปจำหน่ายต่อในระดับตำบลและหมู่บ้านต่างๆด้วย จากข้อมูลพื้นฐานของ

อำเภอโนนคีมคำสร้อย ซึ่งสำรวจในวันที่ 30 มิถุนายน 2547 เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2548 พนบว่า จำนวนรถเรือข้าวอาหารมีมากถึง 47 คัน ซึ่งมีมากที่สุดในจังหวัดมุกดาหาร (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร, 2547) นอกจากเรือข้าวภายนอกในอำเภอโนนคีมคำสร้อยแล้ว ยังนำไปจำหน่ายในอำเภอโกลลีเดียงอีกด้วย ประชาชนเหล่านี้นั้นมีโอกาสได้รับข้าว่าเมลงที่ป่นเปื้อนในผักผลไม้เน้นด้วย และนอกจากข้าว่าเมลงแล้ว สิ่งอื่นที่อาจป่นเปื้อนมากับผักผลไม้สด ได้แก่ ข้าว่าหมู สารฟอร์ಮาลีน สารฟอกขาว ไข่พยาธิ หรืออื่น ๆ อีกนักมาย หากผู้บริโภคขาดความตระหนักรักในการป้องกัน ไม่ทำความสะอาดผักผลไม้ก่อนบริโภค จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของตนเองและบุคคลในครอบครัวได้ เมื่อยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดไปได้ ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคของประชาชน จึงเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้หากพบว่าประชาชนมีพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่ถูกต้องแล้ว เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้หาแนวทางในการแก้ไข เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคให้ปลอดภัยยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อำเภอโนนคีมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

1.2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครอบครัว ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม และปัจจัยด้านการสื่อสาร กับพฤติกรรมในการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อำเภอโนนคีมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

1.2.3 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน ในเขตเทศบาลกับนอกเขตเทศบาลของอำเภอโนนคีมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

1.3.1 สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคล (เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพในครัวเรือน อาชีพหลัก) และคุณลักษณะของครอบครัว (เขตที่อยู่อาศัย) แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดแตกต่างกัน

1.3.2 สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน มีความสัมพันธ์กับอายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้เฉลี่ยของสมาชิกในครอบครัว และความต้องการประกอบอาหารต่อวันของครอบครัว

1.3.3 สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ได้แก่ ความเชื่อในการรับประทานอาหาร และเจตคติต่อผักผลไม้สด มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน

1.3.4 สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สด และความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1.4.1 ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน ในเขตอำเภอ尼คมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

1.4.2 ทำให้ทราบถึงคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครอบครัว ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม และปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชนในเขตอำเภอ尼คมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

1.4.3 สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการรณรงค์ เพื่อให้ประชาชนมีความตระหนักรู้ในการบริโภคผักผลไม้สดที่ปลอดภัย และเป็นแนวทางให้แก่หน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคต่อไป

1.5 ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1.5.1 ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดทุกประเภท ซึ่งมีที่มาจากการแหล่งต่างๆ ทั้งการซื้อ การปลูกไว้เพื่อรับประทาน รวมทั้งผักพื้นบ้านที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

1.5.2 ประชาชนในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอ尼คมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร และมีหน้าที่ในการจัดเตรียมอาหารให้สมาชิกในครัวเรือนรับประทาน จำนวนครัวเรือนละ 1 คน

1.5.3 การวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคผัก

ผลไม้สดของประชาชนในเขตอำเภอคำสารออย จังหวัดมุกดาหาร ในช่วงระยะเวลาระหว่างเดือนธันวาคม 2548 ถึงเดือนมกราคม 2549

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่เลือกหรือจัดอาหาร และประกอบอาหารให้สามารถในครัวเรือนรับประทาน

1.6.2 ผักผลไม้สด หมายถึง ผักผลไม้สดทุกประเภทที่ประชาชนในเขตอำเภอโนนคุมคำสารออย จังหวัดมุกดาหาร เลือกรับประทาน ซึ่งมีที่มาจากการแหล่ง ได้แก่ จังหวัดเลย ขอนแก่น นครพนม อุบลราชธานี เชียงราย จันทบุรี และจังหวัดมุกดาหาร รวมทั้งผักผลไม้ปลูกสาธารณะ ผักผลไม้ที่ปลูกเอง ผักพื้นบ้าน และผักผลไม้สดที่อาจมียาฆ่าแมลงตกค้าง

1.6.3 พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด หมายถึง กระบวนการตัดสินใจซื้อหรือเลือกผักผลไม้สดของประชาชนในเขตอำเภอโนนคุมคำสารออย จังหวัดมุกดาหาร เพื่อประกอบอาหารรับประทานในครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับผักผลไม้สด 2) การตรวจสอบข้อมูลเรื่องผักผลไม้สด 3) การประเมินทางเลือก 4) การตัดสินใจเลือก และ 5) พฤติกรรมการเลือกผักผลไม้สด การทำความสะอาดผักผลไม้สดก่อนบริโภคและรูปแบบของผักผลไม้สดก่อนบริโภค เช่น ต้ม นึ่ง ลาบ ทอด รับประทานสด

1.6.4 ความเชื่อในการรับประทานอาหาร หมายถึง การยอมรับในลักษณะหรือรูปแบบของการรับประทานอาหารว่าเป็นจริง ทั้งๆที่สิ่งนั้นจะพิสูจน์ได้หรือไม่ก็ตาม และเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารของบุคคล

1.6.5 เทคนิคต่อผักผลไม้สด หมายถึง ระดับความรู้สึกด้านบวกและด้านลบของบุคคลที่มีต่อผักผลไม้สด ในเรื่องการผลิตผักผลไม้สด ลักษณะของผักผลไม้สด ราคา ความนิยมในคุณภาพหรือความปลอดภัย และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผักผลไม้สดซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด

1.6.6 ปัจจัยด้านการสื่อสาร หมายถึง เนื้อหา แหล่งข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนได้รับเรื่องผักผลไม้สดที่มีสิ่งปนเปื้อน และผักผลไม้สดปลอดสารพิษ

1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาระดับนี้ ดังนี้

1.7.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1.7.1.1 ปัจจัยค้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพในครัวเรือน และอาชีพหลัก

1.7.1.2 ปัจจัยค้านคุณลักษณะของครอบครัว ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย จำนวน สมาชิกในครอบครัว รายได้เฉลี่ยของสมาชิกในครอบครัว และความถี่ในการประกอบอาหาร ต่อวันของครอบครัว

1.7.1.3 ปัจจัยค้านจิตวิทยาสังคม ได้แก่ ความเชื่อในการรับประทานอาหาร และเขตคติต่อผักผลไม้สด

1.7.1.4 ปัจจัยค้านการสื่อสาร ได้แก่ เนื้อหาข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สด ที่เป็นเป้าหมายจำแมลง และผักผลไม้สดปลดสารพิษ รวมทั้งแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ประชาชน ได้รับเรื่องผักผลไม้สด

1.7.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชนในเขต อำเภอ尼คมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ได้แก่

1.7.2.1 การรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับผักผลไม้สด

1.7.2.2 การแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้สด

1.7.2.3 การประเมินทางเลือก

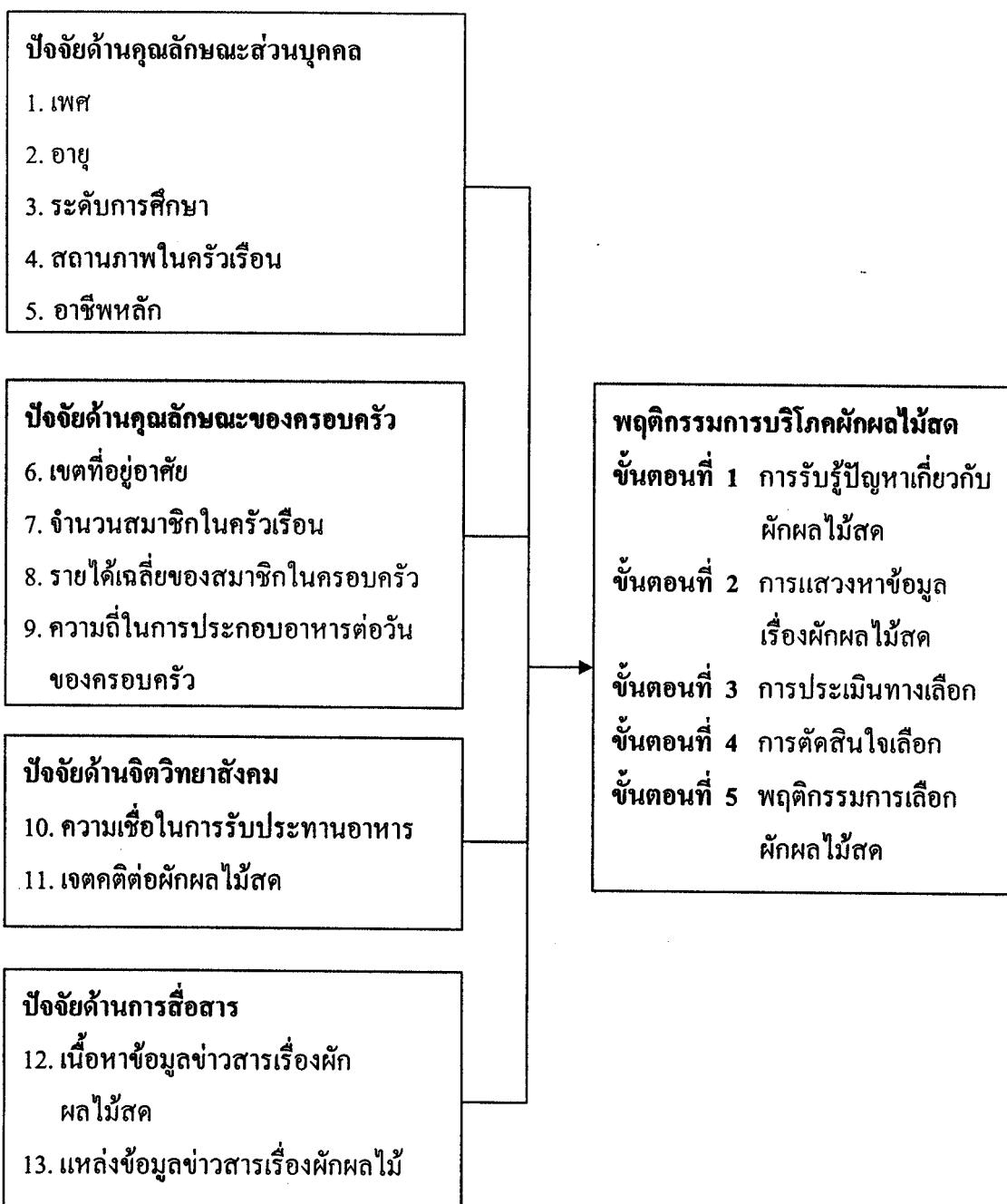
1.7.2.4 การตัดสินใจเลือก

1.7.2.5 พฤติกรรมการเลือกผักผลไม้สด รวมทั้งรูปแบบของผักผลไม้สดที่ได้นำไปประกอบอาหาร เช่น รับประทานสด ลาภ ต้ม ผัด ทอด แกง เป็นต้น

**กรอบแนวคิดการวิจัย
(Conceptual Framework)**

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภค

2.1.1 ความหมายของพฤติกรรม

มีนักวิชาการหลายท่าน ให้ความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรมไว้ดังนี้
ทวีศักดิ์ ณูณประทีป และคณะ (2531) ได้ให้ความหมายของคำว่า พฤติกรรม
ว่าหมายถึง การแสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึกเพื่อตอบสนองสิ่งเร้า
กันยา สุวรรณแสง (2542 อ้างถึงใน พัชรินทร์ สีหันทวงศ์, 2546) ได้ให้
ความหมายว่า พฤติกรรม คือ กิริยา อาการ บุทนาท ลีลา ท่าที การประพฤติ การกระทำที่
แสดงออกให้ปรากฏ สัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส หรือนิจะน์กีสามารถรับได้ด้วยเครื่องมือ
พฤติกรรมปรากฏโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ ทางตา ปาก จมูก หู และทางผิวกาย
พฤติกรรมที่บุคคลสามารถรับรู้ได้จากกรุ๊ป รถ กลิ่น เสียง การสัมผัส ซึ่งจัดเป็นพฤติกรรมที่
สังเกตเห็นได้จากอิริยาบทต่างๆ เช่น การนอน นั่ง ยืน เดิน วิ่ง กระโดด การกิน พูด
กอด ูน ฯลฯ พฤติกรรมบางอย่างบุคคลพยาຍາมปากปิด ซ่อนเร้น จึงเกิดเป็นพฤติกรรมที่
ไม่สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจน เช่น ความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ การเดินของหัวใจ จึงต้อง
อาศัยเครื่องมือวัด เช่น แบบทดสอบ เครื่องจับเท้า เครื่องวัดคลื่นหัวใจ เป็นต้น

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543) ให้ความหมายของพฤติกรรมนุชย์ว่า หมายถึง
การกระทำของมนุษย์ทั้งด้านกายกรรม วิจกรรมและในกรรม โดยรู้สำนึกรึไม่รู้สำนึก ทั้งที่
สังเกตได้และไม่อ้าวสังเกตได้

จากความหมายต่างๆ ข้างต้น สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง กิริยาอาการของ
บุคคลที่แสดงออกเพื่อตอบสนองสิ่งเร้า ทั้งที่สังเกตเห็นได้และไม่ได้ อาจจะดีหรือเลว อาจเป็นที่
ชื่นชอบหรือไม่ก็ได้ แต่เป็นสิ่งที่สามารถรับได้ รู้ได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรม
การบริโภคทั้งที่เป็นพฤติกรรมกายใน และพฤติกรรมภายนอกของประชาชน ที่เกี่ยวข้องกับการ
บริโภคผักผลไม้สด

2.1.2 ระดับของพฤติกรรม

Kurt Lewin (1890 -1947 อ้างถึงใน พัชรินทร์ สีหันทวงศ์, 2546) ได้จำแนก
พฤติกรรมของบุคคลไว้ 2 ระดับ ดังนี้

2.1.2.1 ระดับพฤติกรรมภายใน (Genotypic level) เป็นกระแสความรู้สึกอย่างหนึ่งที่อยู่ภายในบากที่จะเรียนรู้หรือสังเกตเห็นได้ เป็นความรู้สึกนึกคิดหรืออารมณ์ เช่น เกลียด รัก ชอบ พ่อ ไม่พอใจ โกรธ เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ยังไม่แสดงออกมา อาจเรียกได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่มองไม่เห็น หรือมองเห็นได้ยาก (Covert behavior)

2.1.2.2 ระดับพฤติกรรมภายนอก (Phenotypic level) เป็นพฤติกรรมที่สามารถมองเห็นหรือแสดงออกมาภายนอกเป็นการแสดงออกทางกาย วาจา กิริยาท่าทาง เช่น ถ้าเห็นด้วยก็ยกมือสนับสนุน ถ้าโกรธก็ทุบโต๊ะหรือลูกขี้น้ำ เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้เรียกว่า พฤติกรรมที่มองเห็นหรือสังเกตได้ (Overt behavior)

พฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์และแยกจากกันไม่ออก มักจะเกิดควบคู่กันไปพฤติกรรมของบุคคลจะเกิดขึ้น และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีสาเหตุจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายในตัวบุคคล และสิ่งแวดล้อมภายนอกตัวบุคคล

สิ่งแวดล้อมภายในตัวบุคคล ได้แก่ สติปัญญา อารมณ์ การรับรู้ การเรียนรู้ เทคนิค ค่านิยม ความคาดหวัง ความเชื่อ แรงจูงใจ เป็นต้น ส่วนสิ่งแวดล้อมภายนอก ตัวบุคคล ประกอบด้วย สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ

2.1.3 วิธีการประเมินพฤติกรรม (Methods of Behavioral Assessment)

วิธีการประเมินพฤติกรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (Cone 1978 อ้างถึงในสมโภาน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2543) ได้แก่

2.1.3.1 วิธีการประเมินโดยตรง (Direct Methods of Assessment) เช่น

- 1) การสังเกตพฤติกรรม (Observation)
- 2) การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเอง (Self - Monitoring)
- 3) การวัดผลที่เกิดขึ้น (Measurement of Product)
- 4) การวัดทางสรีระ (Physiological Measures)

2.1.3.2 วิธีการประเมินทางอ้อม (Indirect Methods of Assessment) เช่น

- 1) การสัมภาษณ์ (Interview)
- 2) การรวบรวมข้อมูลจากบุคคลอื่น (Information from other people)
- 3) การรายงานตนเอง (Self Report)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งเป็นการประเมินทางอ้อมที่นิยมใช้มากที่สุดวิธีหนึ่ง การสัมภาษณ์เพื่อการประเมินพฤติกรรม แตกต่างจากการสัมภาษณ์โดยทั่วไป เพราะจะเน้นพฤติกรรมที่บุคคลกระทำ สภาพการณ์ที่บุคคลกระทำและ

การสนองตอบของบุคคลอื่น ๆ ในสภาพการณ์นั้นต่อการกระทำนั้น คำถ้ามักจะถูกถือเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขน้ำ (Antecedents) หรือเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นก่อนที่บุคคลจะกระทำ พฤติกรรมนั้นแล้วคำถ้าที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะมักจะเขียนด้วยคำว่า “อะไร” และ “เมื่อใด” แทนคำว่า “ทำไม่”

Wilson and O’leary (1980 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2543) ได้เสนอไว้ว่า คำถ้าที่ใช้ในการสัมภาษณ์ควรจะให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

- 1) พฤติกรรมซึ่งกล่าวถึง (ที่เป็นปัญหา) นั้น เกิดขึ้นเมื่อใด
- 2) เกิดขึ้นบ่อยครั้งเพียงใด
- 3) สถานการณ์ใดที่พฤติกรรมซึ่งกล่าวถึง (อันเป็นปัญหา) นั้นเกิดขึ้น
- 4) โดยทั่วไปอะไรมักจะเกิดขึ้นก่อนและหลังพฤติกรรมซึ่งกล่าวถึงนั้น
- 5) ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึกอย่างไร เมื่อมีปัญหานี้เกิดขึ้น
- 6) ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้พยายามทำอะไรมาก เพื่อแก้ไขพฤติกรรมดังกล่าว

2.1.4 ความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภค

Schiffman and Kanuk (1994 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538) ได้ให้ความหมายของ พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer behavior) ว่าหมายถึง พฤติกรรมซึ่งบุคคลทำการกันหา การซื้อ การใช้ การประเมิน และการใช้จ่ายในผลิตภัณฑ์และบริการ โดยคาดว่าจะตอบสนองความต้องการของเขา

อุดมย์ ชาตรุรงค์ (2543 อ้างถึงใน พัชรินทร์ สีหันทวงศ์, 2546) กล่าวถึง พฤติกรรมผู้บริโภคว่า หมายถึง การปฏิบัติของบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการได้รับ และการใช้สินค้าและบริการทางเศรษฐกิจ รวมทั้งกระบวนการต่างๆของการตัดสินใจ ซึ่งเกิดก่อนและเป็นตัวกำหนดการปฏิบัติต่างๆเหล่านี้

Booth Weststate (1994 อ้างถึงใน วิภาวดี ธรรมะ, 2547) ให้คำจำกัดความของ พฤติกรรมการบริโภคว่า เป็นกระบวนการทางจิตวิทยา ที่ทำให้เกิดการรับประทานอาหาร พฤติกรรมจะส่งผลต่อการได้รับปริมาณอาหาร และปริมาณสารอาหารที่ได้รับในแต่ละวัน รวมทั้งเวลาในการรับประทานอาหาร การเลือกปริมาณและคุณภาพของอาหาร ความตื่นในการรับประทานอาหาร

จันทร์พิพิธ ลิ้มทองกุล (2543 อ้างถึงใน วิภาวดี ธรรมะ, 2547) ให้ความหมายของพฤติกรรมการบริโภคว่า เป็นการแสดงออกทั้งการกระทำ ความคิด ความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่น กินอะไร กินเท่าไหร่ กินอย่างไร กินเพื่ออะไร กินเพื่อไหร

จากความหมายของพฤติกรรมการบริโภคดังกล่าวสรุปได้ว่า พฤติกรรมการบริโภค หมายถึง กระบวนการตัดสินของบุคคล การปฏิบัติของบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดหา จัดซื้อ และการใช้สินค้า เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

2.1.5 กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Consumer buying decision process) การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภค เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1.5.1 การรับรู้ปัญหา (Problem recognition) หรือการรับรู้ความต้องการ (Need recognition) เมื่อผู้บริโภครับรู้ปัญหาแล้วพบว่า สินค้าหรือบริการที่ตนพิจารณาซึ่งจะสามารถแก้ปัญหาความขาดแคลน หรือความประดูณาก็ต้นยังไม่ได้รับการตอบสนอง เช่น เมื่อผู้บริโภครับรู้ถึงอันตรายจากยาฆ่าแมลงที่ตกค้างในผักผลไม้ ว่า มีผลเสียต่อสุขภาพอย่างไร ผู้บริโภคจึงต้องการที่จะเลือกซื้อผักผลไม้ที่ปลอดสารพิษ หรือศึกษาวิธีการป้องกันการบริโภคผักผลไม้ที่มียาฆ่าแมลงตกค้าง ด้วยการล้างทำความสะอาดก่อนบริโภคทุกรัง

2.1.5.2 การแสวงหาข้อมูล (Information search) เมื่อผู้บริโภครับรู้ปัญหาจะแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่จะซื้อในเมืองต้น โดยแสวงหาจากแหล่งข้อมูลภายในตัวเองก่อน (Internal search) โดยพิจารณาจากความรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาก่อน หากยังไม่เพียงพอ ผู้บริโภคจะแสวงหาข้อมูลภายนอกต่อไป เช่น จากแหล่งบุคคล แหล่งจำหน่าย หรือแหล่งชุมชน เป็นต้น

2.1.5.3 การประเมินทางเลือก (Evaluation of alternatives) ภายหลังที่ผู้บริโภคได้รวบรวมข้อมูลเพียงพอแล้ว ผู้บริโภคจะใช้ข้อมูลที่เก็บไว้ในความทรงจำ รวมทั้งข้อมูลที่แสวงหาได้จากแหล่งภายนอก มากำหนดเป็นเกณฑ์ในการประเมิน และเบริบบ์เทียบ ข้อดี ข้อเสีย สำหรับทางเลือกแต่ละทาง

2.1.5.4 การตัดสินใจซื้อ (Purchase decision) หลังจากประเมินทางเลือกที่ดีที่สุดแล้ว ในขั้นนี้ผู้บริโภคพร้อมที่จะตัดสินใจซื้อสินค้าชนิดนั้นหรือไม่ซื้อ แต่ตัดสินใจที่จะซื้อสินค้าอื่นมาบริโภคแทน

2.1.5.5 พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Postpurchase behavior) กระบวนการตัดสินใจซื้อ จะรวมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหรือหลังการซื้อด้วย เพราะหลังจากการตัดสินใจซื้อแล้ว ผู้บริโภค มีความพึงพอใจหรือไม่ โดยความพึงพอใจหลังการซื้อจะทำให้ผู้บริโภคซื้อซ้ำอีก ส่วนความไม่พอใจหลังการซื้อก็จะไม่ซื้อสินค้าชนิดนั้นอีกต่อไป

พฤติกรรมหลังการซื้อสินค้านางประเภท จะรวมถึงความพึงพอใจที่มีต่อการบริการหลังการขาย เช่น รดยก หรือเครื่องใช้ไฟฟ้าบางชนิด สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ขั้นตอน

พฤติกรรมภาษาหลังการซื้อหรือเลือก ได้แก่ ขั้นตอนการทำความสะอาดผักผลไม้สดก่อนบริโภค ว่ามีวิธีการอย่างไร

นอกจากนี้ ขั้นตอนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ย่อมขึ้นอยู่กับว่าผู้บริโภครับรู้ปัญหาและความต้องการสินค้านั้นๆ ซึ่งจะเป็นไปตามขั้นตอนโดยถึงที่ควรสังเกตคือทุกขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจ ไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับทุกขั้นตอน และเกิดขึ้นทุกขั้นตอนเสมอไป

2.1.6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภค

ธงชัย สันติวงศ์ (2540 อ้างถึงใน พัชรินทร์ สีหนันทวงศ์, 2546) ได้อธิบายว่า เมื่อผู้บริโภคได้รับการกระตุ้นจากการมองเห็นสินค้าที่เสนอขายนั้น ในการตัดสินใจซื้อหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยพันแปรต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบต่อไปนี้รวมกัน

2.1.6.1 ปัจจัยประกอบของตัวบุคคล (Individual factors) คือ ความรอบรู้ ความเข้าใจ การเรียนรู้ ลักษณะท่าทาง การจูงใจ และทัศนคติ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นตัวผันแปรทางจิตวิทยาและจิตวิทยาสังคมของตัวบุคคลทุกคน

2.1.6.2 ปัจจัยประกอบทางสังคม (Social factors) เป็นเรื่องของลักษณะการเป็นสมาชิกกลุ่ม (Group membership) การแบ่งชั้นทางสังคมและอิทธิพลทางสังคม (Social influence) เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยพันแปรด้านสังคมวิทยาและจิตวิทยาสังคมของตัวบุคคลทุกคน

2.1.6.3 ปัจจัยประกอบทางวัฒนธรรม (Cultural factors) เป็นเรื่องเกี่ยวกับ วัฒนธรรมทั้งส่วนใหญ่และส่วนย่อย ซึ่งต่างก็เป็นปัจจัยพันแปรทางด้านวัฒนธรรมของมนุษย์ (Cultural anthropology) ของทุกคน

ส่วน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2543) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ว่าประกอบด้วย

(1) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมพื้นฐาน วัฒนธรรมกลุ่มย่อยและ ชั้นของสังคม

(2) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว บทบาทและสถานะของผู้ซื้อ

(3) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ขั้นตอนวัฏจักรชีวิตครอบครัว อาชีพ

โอกาสทางเศรษฐกิจ การศึกษา รูปแบบการดำเนินชีวิต บุคลิกภาพ และแนวคิดส่วนบุคคล

(4) ปัจจัยทางจิตวิทยา ซึ่งได้แก่ การจูงใจ การรับรู้ การเรียนรู้ ความเชื่อถือ ทัศนคติ บุคลิกภาพ และแนวคิดของตนเอง

นอกจากนี้ เสรี วงศ์ณฑา (2542) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค ว่ามี 2 ประการ คือ

(1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ สิ่งแวดล้อม บุคลิกภาพ การเรียนรู้ การรับรู้ ทัศนคติ และความต้องการ

(2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ ครอบครัว สังคม วัฒนธรรม และการติดต่อธุรกิจ

จากแนวคิดต่างๆ ของนักวิชาการในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผู้วัยรุ่นได้เลือกปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผู้คนไม่สัดของประชาชน ดังนี้

- (1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล
- (2) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครอบครัว
- (3) ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ได้แก่ ความเชื่อ เทคนิค
- (4) ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสาร

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับผักผลไม้สด

ผักผลไม้สด เป็นอาหารที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสุขภาพร่างกายของมนุษย์ เพราะประกอบไปด้วยวิตามิน เกลือแร่ และเส้นใยอาหาร ซึ่งช่วยให้ร่างกายแข็งแรง ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งและโรคหัวใจได้ การรับประทานผักผลไม้สดเป็นประจำจึงเป็นการป้องกันโรค และรักษาสุขภาพร่างกาย

2.2.1 วิธีเดือกผักผลไม้สด

ผักและผลไม้สดที่มีจำหน่ายตามท้องตลาดนั้น เกษตรกรมักใช้วิธีการเร่งผลผลิตโดยการใช้สารเคมีจำนวนมากทั้งเพื่อบำรุงและปราบศัตรูพืช สารเคมีเหล่านี้จะตกค้างตามผิวคืนและพืชผลต่างๆ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จึงจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับสารเคมีต้านอาหารเพื่อให้ความรู้แก่ผู้บริโภค (กองเผยแพร่และควบคุมการโฆษณา, 2545) โดยมีหลักการเดือกผักผลไม้สด ดังนี้

2.2.1.1 ควรเดือกผักที่มีรูพรุนบ้างทั้งน้ำเพื่อรักษาสารเคมีที่ตกค้างในผักและลดการดูดซึมของสารเคมี

2.2.1.2 ควรซื้อผักประเภทรับประทานใหมากกว่าประเภทใช้ส่วนหัวรับประทาน เพราะผักส่วนหัว เช่น ผักกาดหัว จะสะสมสารพิษมากกว่าผักประเภทใบ

2.2.1.3 ควรเลือกรับประทานผัก ที่มีรายงานการตรวจสอบว่า มีการพ่นยาฆ่าแมลงน้อย เช่น กระถิน ผักบุ้ง ต้าลีง ยอดแค ยอดสะเดา หัวปี๊ ดอกโสน มะรุม เป็นต้น

2.2.1.4 ไม่ควรเลือซื้อผักผลไม้ที่มีคราบของยาฆ่าแมลง นอกจากนี้เมื่อซื้อแล้วต้องล้างให้สะอาดก่อนรับประทาน เพื่อเป็นการลดปริมาณยาฆ่าแมลงในผักผลไม้นั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผักผลไม้ที่รับประทานสด โดยไม่ผ่านการลวก ด้มหรือใช้ประกอบอาหารที่ผ่านความร้อน จะมีโอกาสได้รับยาฆ่าแมลงจากการรับประทานมากขึ้น

2.2.2 วิธีลดสารตกค้างในผักผลไม้ มีหลายวิธีดังนี้

2.2.2.1 การล้างโดยใช้โซเดียมไนเตรตบอรอนเนต (พงฟู่) 1 ช้อนโต๊ะต่อน้ำอุ่น 1 กะละมัง หรือน้ำประมาณ 20 ลิตร แช่นาน 15 นาที จะลดปริมาณสารพิษได้ 90-95 % หลังจากล้างครั้งเดียวคราวล้างด้วยน้ำสะอาด เพื่อช่วยล้างสารพิษตกค้างที่ผิวออกให้หมด วิธีนี้ป้องกันได้จะทำให้วิตามินเอในผักสูญเสียไปบางส่วน

2.2.2.2 การลวกผักจะลดปริมาณสารพิษได้ 50% การต้มลดได้ 50% เช่นกัน แต่สารพิษจะยังคงอยู่ในน้ำต้มผัก

2.2.2.3 การปอกเปลือกหรือลอกชั้นนอกของผัก เช่น กะหล่ำปลี จะทำให้ป้องกันมากกว่า

2.2.2.4 ผักผลไม้ที่ปอกเปลือกได้ ควรล้างด้วยน้ำให้สะอาดก่อนปอกเปลือกแล้วจึงรับประทาน

นอกจากนี้ ฝ่ายตรวจโรคทางสาธารณสุขและบริการเครื่องมือ กองป้องกันและกำจัดศัตรูพืช กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2548) ได้แนะนำวิธีการทำให้สารพิษตกค้างในผักผลไม้ลดลงดังนี้

(1) ลอกเปลือกแล้วแช่น้ำนาน 5-10 นาที แล้วล้างน้ำสะอาด ลดสารพิษได้ 27-72 %

(2) แช่น้ำปูนใสนาน 10 นาที แล้วล้างน้ำสะอาด ลดสารพิษตกค้างได้ 34-52 %

(3) แช่ด่างทับทิม จำนวน 20-30 เกลือดต่อน้ำ 4 ลิตร แช่นาน 10 นาที แล้วล้างน้ำสะอาด ลดสารพิษตกค้างได้ 35-43 %

(4) เปีกน้ำใบลาภกือกาน 2 นาที ลดสารพิษตกค้างได้ 25-39 %

(5) แช่ในน้ำชาขาวนาน 10 นาที แล้วล้างด้วยน้ำสะอาด ลดสารพิษตกค้างได้ 29-38 %

(6) แซ่ในน้ำส้มสายชูหรือเกลือ 1 ข้อนโต๊ะ ผสมน้ำ 4 ติตรแล้วดึงน้ำสะอาด ลดสารพิษตกค้างได้ 29-38 %

(7) แซ่ในน้ำยาด่างผักนาน 10 นาที แล้วดึงด้วยน้ำสะอาด ลดสารพิษตกค้างได้ 22-36 %

ส่วนผักผลไม้ที่ เช่นน้ำสะอาดนาน 15 นาที จะลดปริมาณยาฆ่าแมลงได้ 7-33 % แซ่น้ำโซดา 1% นาน 15 นาที ลดยาฆ่าแมลงลงได้ 23-61 % (ศักดิ์ประยูร ศิมา อ้างใน ทิพวรรณ ประภานัมพณ, 2542)

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีหลายวิธีที่ช่วยลดปริมาณยาฆ่าแมลงในผักผลไม้ได้ แต่สามารถลดได้ในส่วนที่ติดบริเวณผิว ใน หรือเปลือกนอกเท่านั้น สำหรับผักผลไม้ที่มีการใช้สารเคมีชนิดดูดซึมจะไม่สามารถดึงออกได้

สมนึก ชาเสื่อม (2544) กล่าวว่า การตรวจสอบสารเคมีโดยการเก็บตัวอย่างผักผลไม้ ตามแหล่งจำหน่ายอาจไม่เพียงพอ และไม่ทันเหตุการณ์ต่อการเฝ้าระวังให้ปลอดภัยจากสารเคมีปันเปื้อน ซึ่งผู้บริโภคสามารถหลีกเลี่ยงได้โดย

(1) ไม่ควรรับประทานผักซ้ำๆ การรับประทานตามฤดูกาล เพราะนอกจากฤดูกาล มักใส่ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงมาก ส่วนผักตามฤดูกาล พืชจะแข็งแรง ทนต่อโรคและแมลงได้มากกว่า การนำมาปลูกนอกฤดูกาล

(2) รับประทานผักพื้นบ้าน เพราะเป็นผักที่แข็งแรง ปลูกง่าย ไม่ค่อยมีโรค และแมลงรบกวน จึงไม่ต้องใช้สารเคมีในการปลูก การบริโภคผักพื้นบ้านจึงลดการเสี่ยงต่อสารเคมีได้มาก ผักพื้นบ้าน ได้แก่ กระเจี๊ยบ กระชาย ข้าว ขิง ขี้เหล็ก ตะไคร้ บัวบก ใบแมงลัก ผักโขม มะกรูด ยอด ผักแวง ผักหวาน เป็นต้น

(3) การดึงผักผลไม้จะช่วยลดสารเคมีหรือยาฆ่าแมลงได้มาก และแม้แต่ผักปลอดสารพิษก็ควรดึงก่อน

การดึงผักผลไม้ให้สะอาดก่อนรับประทานนั้น นอกจากจะปลอดภัยจากยาฆ่าแมลงแล้ว ยังปลอดภัยจากการสั่งปันเปื้อนต่างๆ เช่น ยาฆ่าแมลง สารฟอกขาว ฟอร์มอลิน พยายชี หรือไบพยายชี เป็นต้น

2.2.3 ผลกระทบและผลเสียจากการใช้ยาฆ่าแมลงในผักผลไม้

ในปัจจุบันเกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชสูงถึงร้อยละ 15-56 ของค่าใช้จ่ายด้านวัสดุการเกษตรในการปลูกพืชแต่ละครั้ง ก่อให้เกิดผลเสียด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในดิน น้ำ และอากาศ นอกจากนี้ เกษตรกรและบุคคลในครอบครัวของเกษตรกร ที่มีโอกาสได้รับสารเคมีเข้าสู่

ร่างกายโดยตรง (พาลาก ติงเนนี, 2540) และผู้บริโภคได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายโดยไม่รู้ตัวจากการบริโภคผลไม้ที่มีสารเคมีนั้นด้วย

วารุณี จิตอารีและคณะ (2546 ยังใน นุคราพร เกษสมบูรณ์ และคณะ, 2547) ระบุว่าปริมาณการนำเข้าสารเคมีประเภทที่ใช้กำจัดศัตรูพืชนั้น มีการนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศเพิ่มสูงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งข้อมูลจากสถิติ ปี พ.ศ. 2537 นำเข้าเพียง 7,708 ตัน แล้วเพิ่มขึ้นเป็น 16,356 ตัน ในปี พ.ศ. 2545 คิดเป็นอัตราเพิ่มถึงร้อยละ 112 และเป็นสารเคมีชนิดเข้มข้น แล้วบริษัทที่นำเข้ามา จะนำไปทดสอบเจือจางเพื่อการจำหน่ายต่อไป ซึ่งถ้าเป็นข้อมูลที่รวมทั้งสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกประเภทและปุ๋ยเคมีแล้ว ประเทศไทยต้องสูญเสียรายได้ปีละไม่น้อยกว่า 20,000 - 30,000 ล้านบาท เพื่อซื้อสารเคมีเหล่านี้มาใช้ในการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหากคำนวณเป็นราคายาปลวกที่มีการทดสอบสารเคมีให้เจือจาง แล้วจำหน่ายให้เกษตรกร จะพบว่ามีความสูญเสียมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันสินค้าทางการเกษตรที่ถูกประเทศไทยต่างๆ ส่งคืนไม่ยอมให้นำเข้าจำหน่าย เพราะมีการปนเปื้อนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเกินมาตรฐาน ก็ส่งผลกระทบและความเสียหายอย่างยิ่ง โดยผลกระทบต่างๆ สรุปได้ดังนี้

2.2.3.1 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างกว้างขวางและไม่ถูกต้อง ทำให้สารเคมีเจือปนไปกับดินและน้ำ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง สารเคมีกำจัดศัตรูพืชหลายชนิดใช้เวลาหลายปีในการถ่ายศัตว์ เมื่อยืดยุ่งถ่ายจะเกิดสารประกอบเคมีชนิดใหม่ที่บางครั้งมีพิษรุนแรงกว่าเดิม ส่วนผลกระทบในระยะสั้นต่อสิ่งมีชีวิตและระบบนิเวศน์ พนว่าการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชชนิดหนึ่งมักก่อให้เกิดปัญหาใหม่ที่ร้ายแรงกว่าเดิม และอาจมีการระบาดของศัตรูพืชชนิดใหม่ขึ้นมา (กองกีฏและสัตว์วิทยา, 2537 ยังถึงใน พัชรินทร์ สีหันทวงศ์, 2546)

2.2.3.2 ผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ (วารุณี จิตอารี และคณะ, 2546 ยังถึงใน นุคราพร เกษสมบูรณ์ และคณะ, 2547)

สารเคมีที่ใช้ในการเกษตรมีหลายประเภททั้งแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการใช้งานและแบ่งตามองค์ประกอบทางเคมี ซึ่งสารเคมีที่นิยมใช้มากในการเกษตรเนื่องจากสามารถควบคุมและกำจัดแมลงศัตรูพืชได้ดี คือ สารอินทรีย์สังเคราะห์ ทั้ง 4 กลุ่ม ดังนี้

- 1) กลุ่มօร์กานอคลอรีน (Organochlorine) มีคุณสมบัติคล้ายไดค์ไนไซด์ สามารถทนต่อความร้อนและแสงอาทิตย์ได้ดี คือ สารอินทรีย์สังเคราะห์ ทั้ง 4 กลุ่ม ดังนี้

อนุพันธ์ของดีที ในประเทศไทยที่พัฒนาแล้วมีการห้ามใช้อย่างเด็ดขาด ส่วนในประเทศไทยยังมีการใช้กันอยู่ เพื่อควบคุมโรคมาลาเรีย

นอกจาก ดีที แล้วนิยมใช้ Endosulfan ใน การปลูกผักผลไม้ เช่น อุจุน ส้ม ลำไย แอบเปิล มะหลำปี ถั่วต่างๆ มะเขือเทศ มะเขือบัว ผักกาด เป็นต้น และเกยตรกรยังใช้กำจัดหอยเชอร์ในนาข้าว เมื่อไหลดลงสู่แหล่งน้ำ เกิดสะสมในปลาและสัตว์ที่อยู่ในแหล่งน้ำ

ความเป็นพิษ ถ้าดื่มน้ำบริ麻ณเข้มข้น เช่น กรณีฆ่าตัวตาย พบร่วมใน 1 ชั่วโมง หลังจากนั้นจะมีอาการคลื่นไส้ ปวดศีรษะ วิงเวียนศีรษะและอาเจียน หลังจากที่ได้อาเจียนแล้ว 2 ชั่วโมง พบร่วมคงอาเจียน การรับรู้ผิดปกติ และชา โดยชักต่อเนื่อง 4 ชั่วโมง และหมดสติ กรณีเกิดพิษเรื้อรัง พบร่วมมีความผิดปกติในไตและท่อร่างกาย ระดับสติปัญญาในกลุ่มเด็กวัยเรียนที่ได้รับสาร Endosulfan จะต่ำกว่ากลุ่มควบคุม ความสามารถในการเรียนรู้และระดับสติปัญญาลดลง เด็กผู้หญิงมีประจำเดือนเร็วกว่าปกติและรอบเดือนผิดปกติ ส่วนเด็กผู้ชายพบร่วมของวัยเจริญพันธุ์ (Puberty delay) นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อการเกิดความพิการแต่กำเนิดของหัวใจและกล้ามเนื้อ เกิดการก่อภัยพันธุ์ในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เกิดพิษต่อแม่และอวัยวะรวมทั้งกระดูกตูนการแบ่งเซลล์ของมะเร็ง (วินัย วนานุกูล, 2541)

นอกจากนี้ยังพบว่าสารกลุ่มออร์กานอคลอรินที่สะสมในดิน ใช้เวลาถ่ายตัว 75 – 100 % ในเวลา 3 ปี ส่วนกลุ่ม Organophosphates และ Carbamates ในดินใช้เวลาถ่ายตัว 75 – 100 % ในเวลา 12 สัปดาห์ (ชัชวดี ทองทาบ, 2542)

2) กลุ่มออร์กานอฟอสเฟต (Organophosphates) เป็นสารเคมีที่พัฒนาและสังเคราะห์ขึ้นมากกว่า 100,000 ชนิด ได้แก่ พาราไฮroxon คลอไฮรีนฟอส เมวินฟอส เป็นต้น

ภาวะเป็นพิษจากสารนี้พบได้บ่อยที่สุด อาการที่เกิดขึ้นเนื่องจากพิษของสารไปบั้นยั้งการทำงานของ acetylcholinesterase ผู้ได้รับสารนี้จะมีอาการ น้ำลายฟูมปาก น้ำตาไหล รูม่านตาเล็กลง ห้องร่าง ซึมาร์ตี้ช้า และมีการกระตุกของกล้ามเนื้อเล็ก (อำนวย คิฐาพันธ์ และ สมิง เก่าเจริญ, 2541) สารกลุ่มนี้ถ้าเหลืออยู่บนพืชจะมีฤทธิ์ต้าน จึงมีสารพิษตกค้างอยู่น้อย ถ้าเว้นระยะเก็บเกี่ยวผักผลไม้สดตามคำแนะนำ จะไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค

3) กลุ่มคาร์บามेट (Carbamates) แตกต่างจากกลุ่มอื่นคือละลายน้ำได้ดี สามารถซึมเข้าทางราก และเคลื่อนย้ายไปที่ลำต้นของพืชได้ เป็นพิษสูงต่อสัตว์เลือดอุ่น

(นุคราพร เกษมสมบูรณ์ และคณะ, 2547) ความเป็นพิษคล้ายสารกลุ่มออร์กานฟอสเฟตในด้านการยับยั้งเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส แต่ฤทธิ์ตก้างสั้นกว่า ความรุนแรงน้อยกว่า และไม่พบอาการทางสมอง เช่น ชัก หรือ Coma เนื่องจาก Carbamates ไม่ผ่านระบบประสาทส่วนกลางเหมือน Organophosphates (สมิง เก่าเจริญ, 2541) ตัวอย่างสารเคมีกลุ่ม Carbamates ได้แก่ cabaryl propoxur (Baygon) carbaril (Sevin) และ dioxa carb

นอกจากนี้คำแนะนำจากกรมวิชาการเกษตร เกี่ยวกับการป้องกันกำจัดแมลงและสัตว์ศัตรูพืช ระบุว่าการใช้ยาฆ่าแมลงกลุ่มคาร์บามेट ให้ฤทธิ์พั่นก่อนเก็บเกี่ยวพืชผัก เป็นระยะเวลา 7 วัน และไม่ควรเข้าใกล้บริเวณที่ฉีดพ่นโดยไม่จำเป็น ในเวลา 1 - 3 วัน สารประเภทคุกซึมบางชนิดมีประสิทธิภาพอยู่ได้นานถึง 20 - 30 วัน และป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้ทั้งในดิน และอยู่บนต้นพืช (กลุ่มวิชาชีวภัณฑ์และสัตววิทยา สำนักวิจัยพัฒนาการอาชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2547)

4) กลุ่มไพริทรอยด์ (Pyrethroids) มีพิษน้อยต่อสัตว์เลี้ยงสูกตัวยนน แต่มีพิษมากต่อปลาและผึ้ง และสารพิษตกค้างบนผลผลิตการเกษตรไม่ก่อให้เกิดปัญหาใดๆ สารในกลุ่มนี้ ได้แก่ deltamethrin fenvalerate cyhalothrin และ cypermethrin (ศิริพันธ์ สุขมาก, 2540)

จากข้อมูลดังกล่าวแล้วนี้ จะเห็นได้ว่ายาฆ่าแมลงแต่ละกลุ่มนี้อันตรายต่อสุขภาพร่างกายแตกต่างกันไป ดังนั้นถ้าหากเกษตรกรผู้ใช้มีความระมัดระวังในการใช้สารเคมีให้ถูกต้องตามคำแนะนำของบริษัทผู้ผลิตสารเคมีอย่างเคร่งครัด ก็จะช่วยให้เกษตรกรและครอบครัวของเกษตรกร รวมทั้งผู้บริโภคผักผลไม้ มีความปลอดภัยมากขึ้น

จักรพันธ์ ปัญจะสุวรรณ (2542) กล่าวถึงอันตรายจากการเคมีว่าจากรายงานของกระทรวงสาธารณสุข พบร่วมกับเกษตรกรที่ป่วยเนื่องมาจากการใช้สารพิษมากกว่า 4,000 คน จังหวัดที่พบมากที่สุด คือ นครปฐม รองลงมา คือ ปทุมธานี กำแพงเพชร สุโขทัย และเพชรบุรี ซึ่งสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรได้รับอันตรายจากการใช้สารเคมี คือการใช้สารเคมีอย่างไม่ถูกต้องและไม่ส่วนใส่เครื่องป้องกัน เช่น หน้ากาก ถุงมือ ขยะฉีดพ่นยา ส่วนเกษตรกรที่รับรู้ปัญหาความไม่ปลอดภัยของสารเคมีจะใช้อย่างระมัดระวัง ผักผลไม้ที่ผลิตออกมานะจะไม่รับประทานเอง เพราะผักผลไม้ที่ปลูกไว้สำหรับคนเองและครอบครัว จะปลูกแยกไว้ต่างหาก นอกจากนี้ความต้องการของผู้บริโภคที่นิยมเลือกผักสวย ไม่มีรอยขีดข่วนหรือรอยแห้ง เป็นตัวคัดค้านอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ผลิตต้องใช้สารเคมีในการเพาะปลูกเพื่อให้ขายได้ราคาสูง นอกจากนี้ยังมีปัญหาการทำงานที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กับกระทรวงสาธารณสุข เช่น DDT และ Aldrin ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ห้ามนำเข้าแต่กระทรวงสาธารณสุข

ยังอนุญาตให้นำเข้า โดยใช้ DDT ใน การกำจัดยุง เพื่อป้องกันโรคมาลาเรีย ส่วน Aldrin ใช้เป็นส่วนผสมในยาฆ่าปลวก จึงเป็นช่องทางทำให้ขั้นสารเคมีทั้งสองชนิดนี้ในประเทศไทย และเกย์ตระกรอาจนำไปใช้ในการเกษตรได้ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการใช้พืชที่มีคุณสมบัติในการกำจัดศัตรูพืช เพื่อใช้แทนสารเคมี ซึ่งพบว่ามีมากกว่า 2,000 ชนิด เช่น สะเดา ตะไคร้หอม ข่า ดาวเรือง น้อยหน่า ตะหุ่ง มะเขือเทศ พริก กระเทียม เป็นต้น แต่ความนิยมในบางพื้นที่ยังไม่มาก เนื่องจากมีเกย์ตระกรบางชน นางคลุ่ม เห็นว่ามีความยุ่งยากเสียเวลา กว่าการใช้สารเคมี เพราะการใช้สารเคมีนั้น สะดวก รวดเร็ว และเป็นวิธีที่เกย์ตระกรนัด ด้วยเหตุนี้มุนย์ จึงยังคงได้รับผลกระทบจากการบริโภคอาหารที่ป่นเปื่อนสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ

การดำเนินชีวิตของมนุษย์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อ เช่น เชื่อในเรื่องกรรมดีกรรมชั่ว หากบุคคลเชื่อว่า การทำดีย่อมได้ดี บุคคลนั้นก็จะพยายามทำความดีต่อไป หากบุคคลนี้ ความเชื่อว่า การรับประทานผักผลไม้สดจะทำให้สุขภาพดี จะพยายามรับประทานผักผลไม้ เป็นประจำ ตรงกันข้าม หากมีความเชื่อว่าถ้ารับประทานอาหารบางอย่างแล้ว มีผลเสียต่อสุขภาพ ก็จะหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารชนิดนั้น เช่น เชื่อว่าหญิงหลังคลอด หากรับประทานผักที่มียอดเลือบจะทำให้มดลูกเข้าอยู่ช้า ผักประเภทนี้ ได้แก่ คำลีง ถั่วฝักยาว ยอดฟักทอง เป็นต้น ความเชื่อจึงเป็นตัวกำหนดให้บุคคลปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเชื่อ (พาณิพันธุ์ ฉัตรรำไพวงศ์ และคณะ, 2544)

2.3.1 ความหมายของความเชื่อ (Belief)

จากรูรัณ นิพพานนท์ (2542 อ้างถึงใน พัชรินทร์ สีหันทวงศ์, 2546) ให้ความหมายว่า ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือหรือคิดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีตัวตน หรือไม่ก็ตามว่าเป็นความจริงหรือมิอญจริง การยอมรับนับถือนี้อาจมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ หรืออาจจะไม่มีหลักฐานที่จะนำมาพิสูจน์ให้เห็นจริงก็ขึ้นกับสิ่งนั้นก็ได้

Myers and Myers (1992 อ้างถึงใน สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2543) กล่าวว่า ความเชื่อเป็นการแสดงออกถึงวิธีการพิจารณาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวเรา ซึ่งเป็นไปในลักษณะ ผิดหรือถูก หรือใช่กับไม่ใช่ อันเป็นการแสดงออกถึงการเห็นด้วยและยอมรับว่าเป็นความจริง

ธวัช บุณโณทก (2536 อ้างถึงใน พัชรินทร์ สีหันทวงศ์, 2546) กล่าวว่า ความเชื่อ คือ การยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์นั้นๆ หรือสังคมมนุษย์นั้นๆ แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้น

ไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับและให้ความเคารพ เกรงกลัวต่อสิ่งเหล่านี้

สรุปได้ว่า ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใด สิ่งหนึ่ง ไม่ว่าจะมีดั้งหนึ่งหรือไม่ก็ตาม อาจเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้หรือไม่ได้ แต่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมของบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.3.2 ความเชื่อเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร (พัชรินทร์ สีหันทวงศ์, 2546)

2.3.2.1 ความเชื่อด้านสุขภาพ

ในสังคมปัจจุบัน ยังมีความเชื่อที่เกี่ยวกับการบริโภคอยู่มากมาย ได้แก่

1) ความเชื่อกับอาหารประเภทเนื้อสัตว์ต่างๆ เช่น ห้ามหญิง หลังคลอดบุตรใหม่ๆรับประทานไข่หรือเนื้อสัตว์ ต้องรับประทานข้าวกับเกลือเท่านั้น ห้ามหญิงตั้งครรภ์รับประทานไข่ปลาที่มีมันและห้ามรับประทานเนื้อกระเบื้อง เพราะจะทำให้คลอดยาก เป็นต้น

2) ความเชื่อกับอาหารประเภทข้าว เช่น เชื่อว่า ทราบแรกเกิด ควรให้ข้าวหรือข้าวกับกล้วย เพราะจะทำให้ไม่ร้องกวน ข้าวแดงหรือข้าวซ้อมมือเป็นอาหารของคนจนเพราะราคาถูก อาหารผู้ป่วยควรให้ข้าวกับปลาเดี๋มหรือข้าวกับเกลือเท่านั้น

3) ความเชื่อกับผัก เช่น ห้ามเด็กรับประทานผัก เพราะจะทำให้ห้องอีดห้ามเด็กรับประทานนานา เพราะจะทำให้กระดูกบอบ หญิงหลังคลอดห้ามรับประทานแตงกวา ผักกาดขาว และฟัก เพราะเป็นผักที่มีรสเย็นจะไปประคังสมุนไพรดองเหล้าที่คุ้ม หลังคลอด แม่ลูกอ่อนห้ามรับประทานจะจะทำให้หักได้

4) ความเชื่อกับผลไม้ เช่น คนพื้น土ไม่ควรรับประทานแตงโม เพราะจะทำให้ไข้พื้นขึ้นมาอีก ห้ามหญิงมีครรภ์รับประทานกล้วย因为เพด เพราะจะทำให้เกิดลูกแพด ห้ามคนที่มีแพรับประทานผลไม้รสดรีบ เพราะจะทำให้แพเปลเป็นหนองและหายช้า และห้ามคนไข้ รับประทานผลไม้ทุกชนิด เพราะจะทำลายฤทธิ์ของยา เป็นต้น

2.3.2.2 ความเชื่อด้านสุขภาพของครรภ์

ความเจ็บป่วยของคนไทยมีแนวโน้มเปลี่ยนจากโรคติดเชื้อเป็นโรค ไม่ติดต่อ และเป็นโรคที่สามารถป้องกันได้ เช่น โรคอ้วนจากการไม่ได้ออกกำลังกาย และรับประทานอาหารในสัดส่วนที่ไม่เหมาะสม ความเครียด การสูบบุหรี่ คิมสูรา นำไปสู่การเป็นโรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคเส้นเลือดในสมองตีบและแผลรวมทั้ง โรคที่เกิดจากความแออัด ผลกระทบของสิ่งแวดล้อม และอาหารที่ไม่ปลอดภัย การต่อสู้แบ่งขันในสังคมจะเกิดปัญหาต่างๆตามมา เช่น มะเร็ง อุบัติเหตุ โรคจิต การติดยาเสพติด และ

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เช่น โรคเอ็คซ์ ปัญหาที่หลักหดหายและทวีความรุนแรง ทำให้การตอบสนองทางการแพทย์แผนปัจจุบันไม่เพียงพอกับความต้องการ ดังนั้นการมีสุขภาพที่ดีจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นความเชื่อของการมองสุขภาพแบบองค์รวม (Holistic Health)

สุขภาพองค์รวม หมายถึง การดูแลสุขภาพของมนุษย์ โดยการมองมนุษย์เป็นลักษณะหนึ่งเดียว ไม่แยกส่วน ดูแลแบบผสมผสานทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2.3.2.3 ความเชื่อค้านศาสนา

ความเชื่อค้านศาสนาที่เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร เช่นการบริโภคอาหารมังสวิรัติ เนื่องจากเชื่อว่า การรับประทานเนื้อสัตว์ เป็นเหตุแห่งการช้ำ การตาย การเบี้ยดเบี้ยน และเป็นเหตุแห่งการก่อมาป นอกเหนือจากความเชื่อนี้แล้ว ยังเกิดจากอิทธิพลทางสังคม ภาวะเศรษฐกิจ และเหตุผลเกี่ยวกับสุขภาพด้วย เพราะเชื่อว่า อาหารมังสวิรัติทำให้สุขภาพดี อายุยืน ร่างกายไม่อ้วน ห้องไม่ผูก ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคเบาหวาน โรคมะเร็งบางชนิด เป็นต้น

นอกจากนี้ การกินเจ ก็เป็นพฤติกรรมการบริโภคอาหารอีกแบบหนึ่ง ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อทางศาสนา มีตำนานมากจากชาจีนสมัยโบราณที่ได้อธิบายว่า เมื่อรับประทานอาหารซึ่งทำจากผักและผลไม้ ไม่รับประทานอาหารจากเนื้อ เช่น นม พลิตภัณฑ์ จากนมและไข่ บางคนรับประทานทุกวัน บางคนก็รับประทานเฉพาะวันพระขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละคน เพราะบุคคลเชื่อว่าการงดเว้นอาหารประเภทเนื้อสัตว์และของสดควรต่าง ๆ เป็นการทำความดี ประพฤติดนอยู่ในศีลธรรม ละเว้นการทำมาปไม่ผ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่ทะเลาะวิวาท ไม่ลักทรัพย์ รักษาจิตใจให้บริสุทธิ์ เพื่อความสุขความเจริญของตนเอง

ความเชื่อเป็นสิ่งที่หล่อหลอมความคิดและลักษณะนิสัยของบุคคล จะส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคของบุคคลนั้น ๆ และค่อยๆเปลี่ยนแปลงไปตามการดำเนินชีวิต ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ผู้วิจัยได้ทบทวนความเชื่อที่เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร ได้แก่ ความเชื่อค้านสุขภาพองค์รวม และความเชื่อค้านศาสนา เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบเนื้อหาในการวัดความเชื่อในการรับประทานอาหาร ซึ่งน่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด เนื่องจากบุคคลที่มีความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานผักผลไม้สดว่ามีคุณประโยชน์ หรือไทยอย่างไร น่าจะเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกผักผลไม้สด โดยคำนึงถึงความปลอดภัยต่อ

สุขภาพของตนเองและทุกคนในครอบครัว โดยได้ให้นิยามตัวแปร ความเชื่อในการรับประทานอาหารว่าหมายถึง การยอมรับหรือยึดมั่นในลักษณะหรือรูปแบบของการรับประทานอาหาร เกี่ยวกับผักผลไม้สด ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานมังสวิรัติ การกินเจ และสุขภาพองค์รวม

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ

2.4.1 ความหมายของเจตคติ (Attitude) เดิมใช้คำว่า ทัศนคติ ต่อมาคณะกรรมการบัญญัติคำพิพากษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นชอบของราชบัณฑิตยสถาน ให้ใช้คำว่า เจตคติ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม เราไม่อาจสัมผัสเจตคติได้โดยตรง แต่เราอาจทราบเจตคติของบุคคลได้ จากการสังเกตพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล (ส่วน สุทธิเดิศอรุณ, 2543)

Morgan and King (อ้างถึงใน ส่วน สุทธิเดิศอรุณ, 2543) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น บุคคล สิ่งของ สถาบันและสิ่งที่เป็นนามธรรม ทวีศักดิ์ ญาณประทีป และคณะ (2531) ให้ความหมายของ เจตคติ ว่าหมายถึง ทำที่หรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ทำที่หรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้แสดงให้เห็นความแตกต่างว่าเห็นด้วยในระดับมากน้อยเพียงใด อาจเป็นในทางบวกหรือลบ ซึ่งระดับความมากน้อยของเจตคติ จะส่งผลให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมอกรมาอย่างไรก็ได้ ตามทิศทางของเจตคตินั้น

ในการศึกษาระดับนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเจตคติของ Morgan and King มาประยุกต์ใช้และให้นิยามว่าเจตคติต่อการรับประทานผักผลไม้สด หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการรับประทานผักผลไม้สดซึ่งมีความแตกต่างกัน อาจเป็นในทางบวกหรือลบก็ได้ และระดับความมากน้อยของเจตคติ จะส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด ตามทิศทางของเจตคตินั้น ๆ

2.4.2 องค์ประกอบทางเจตคติ (ส่วน สุทธิเดิศอรุณ, 2543)

เจตคติมีองค์ประกอบ 3 ประการ ซึ่งประกอบกันเป็นเจตคติของบุคคล ดังนี้

2.4.2.1 ด้านความรู้สึก (Affective component) บุคคลจะมีเจตคติอย่างไร เช่น ชอบหรือไม่ชอบ ต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด คือความรู้สึก เพราะความรู้สึกจะบ่งชี้ว่าชอบหรือไม่ชอบได้

2.4.2.2 ด้านความรู้ (Cognitive component) บุคคลจะมีเจตคติอย่างไรจะต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ว่าเคยรู้จัก หรือเคยรับรู้มาก่อน มีความนัยแฝงบุคคลไม่อาจจะกำหนดความรู้สึก หรือท่าทีว่าชอบหรือไม่ชอบได้

2.4.2.3 ค้านพฤติกรรม (Behavior component) บุคคลจะมีเจตคติอย่างไรให้สังเกตจากการกระทำหรือพฤติกรรม ถึงแม้ว่าพฤติกรรมจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของเจตคติแต่ยังมีความสำคัญน้อยกว่าความรู้สึก เพราะในบางครั้งบุคคลกระทำไปโดยขัดกับความรู้สึก เจตคติมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล ถ้าบุคคลมีเจตคติเชิงบวก จะแสดงพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ ในทางตรงกันข้ามถ้ามีเจตคติเชิงลบ อาจจะแสดงพฤติกรรม ก้าวร้าวและทำลายได้

2.4.3 การวัดเจตคติ

การวัดเจตคติ ตามวิธีการของ Likert method (สุชาติ ประเสริฐรัตน์, 2546) โดยการสร้างข้อความ (Attitude Statements) ขึ้นมาหลายข้อความ ให้กรอบคุณหัวข้อที่ต้องการศึกษา ซึ่งข้อความจะมีทางเลือกตอบได้ 5 ทาง คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การให้คะแนน ขึ้นอยู่กับชนิดของข้อความว่าเป็น Positive Statements หรือ Negative Statements ถ้าข้อความนั้นเป็น Positive Statements จะให้คะแนนดังนี้

ข้อเลือก	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5
เห็นด้วย	4
ไม่แน่ใจ	3
ไม่เห็นด้วย	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

ในกรณีที่ข้อความนั้นเป็น Negative Statements การให้คะแนนจะตรงกันข้าม

ข้อเลือก	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1
เห็นด้วย	2
ไม่แน่ใจ	3
ไม่เห็นด้วย	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร

2.5.1 ความหมายของการสื่อสาร (Communication)

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา (2542 ข้างถึงใน พัชรินทร์ สีหันทวงศ์, 2546) ให้ข้อความว่า การสื่อสาร เป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยใช้สื่อ หรือช่องทางต่าง ๆ เพื่อมุ่งหมายโน้มน้าวใจให้เกิดการรับรู้หรือเปลี่ยนทัศนคติ หรือเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างโดยย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง

พัชรินทร์ สีหันทวงศ์ (2546) กล่าวว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ และทัศนคติระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม จากผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อสัญลักษณ์ที่แสดงเรื่องราวข่าวสารนั้น 乍ร่วมกัน ทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.5.2 องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร

การติดต่อสื่อสารถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นของมนุษย์ ในการรับรู้เรื่องราว อันมีความหมายร่วมกัน และมีการตอบสนองอันเป็นผลมาจากการรับรู้เรื่องราวที่มีความหมายร่วมกัน ซึ่งองค์ประกอบหลักที่สำคัญของกระบวนการสื่อสารมี 4 ประการ คือ

2.5.2.1 ผู้ส่งสาร (Sender) หมายถึง ผู้เป็นต้นแหล่งของข้อมูลข่าวสาร ผู้สื่อสารหรือผู้เข้ารหัสสาร ผู้ส่งสารมีความสำคัญมากต่อการสื่อสาร เป็นผู้เดือดช่องทางติดต่อ และทำความเข้าใจกับผู้รับสาร ผู้ส่งสารมีหน้าที่ 4 ประการ คือ

- 1) ทำหน้าที่รับข้อมูลข่าวสาร เช่น ผู้รายงานข่าววิทยุ
- 2) ทำหน้าที่ให้ความรู้ เช่น ครูสอนหนังสือ
- 3) ทำหน้าที่โน้มน้าวหรือจูงใจ เช่น พนักงานขายสินค้า
- 4) ทำหน้าที่ให้ความบันเทิง เช่น ศิลปิน

2.5.2.2 สาร (Message) เป็นความนึกคิด ความคิด เอกคติ ภาพลักษณ์ หรือข้อมูลอื่นซึ่งผู้ส่งสารต้องการให้ผู้รับสารได้รับทราบ สารอาจเป็นข้อความหรือคำพูด (Verbal) และการใช้สัญลักษณ์ (Nonverbal) หรือใช้ทั้งสองอย่างร่วมกัน

2.5.2.3 ช่องทางหรือสื่อ (Channel) หมายถึง ตัวเชื่อมระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร (The connecting link) ทำให้ผู้ส่งสารกับผู้รับสารติดต่อสื่อสารกันได้ สิ่งที่ใช้ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจ เช่น หนังสือ วารสาร ไปสติอร์ นิทรรศการ เป็นต้น

2.5.2.4 ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มนบุคคลที่ผู้ส่งสารต้องการให้รับรู้ รับทราบสารที่ผ่านสื่อเพื่อแสดงผลของการสื่อสารนั้น ๆ เช่น ผู้บริโภค แม่บ้าน หรือประชาชนทั่วไป

2.5.3 จุดมุ่งหมายของการสื่อสาร

2.5.3.1 การเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้รับสาร ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจว่า ข้อมูลที่ได้รับการเสนอมาแล้ว จะเป็นประโยชน์อย่างไร

2.5.3.2 การเปลี่ยนแปลงเจตคติ การสื่อสารเป็นการโน้มน้าวจิตใจ ทำให้ ผู้รับข่าวสารเห็นชอบกับข้อมูล

2.5.3.3 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เมื่อผู้รับสารมีความรู้ความเข้าใจในสาร และเกิดเจตคติต่อสาร ก็จะแสดงพฤติกรรมของมา ซึ่งอาจจะเป็นไปตามความประสงค์ของ ผู้ส่งสารหรือไม่ก็ได้

จะเห็นได้ว่า การสื่อสาร ทำให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ เจตคติ และ พฤติกรรมได้ ดังนั้นหากประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประโยชน์ที่มีต่อ สุขภาพ รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับผักผลไม้สด ย่อมทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกิดเจตคติ ที่ดีหรือไม่ดีเกี่ยวกับผักผลไม้สด และส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดด้วย ใน การ วิจัยครั้งนี้ผู้รับสารคือ ประชาชนผู้บริโภคผักผลไม้สด ซึ่งสื้อต่าง ๆ ได้แก่ เพื่อน เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง วารสารของทางราชการ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น สื้อต่าง ๆเหล่านี้ น่าจะมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคผักผลไม้สด เพื่อนำมาเป็น แนวทางในการวิจัยดังนี้

รัฐ จำปาทอง (2535) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเมื่อบริโภคผัก กรณีศึกษาแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสัมภาษณ์แม่บ้าน จำนวน 672 คน พบว่า แม่บ้านต้องการความรู้เรื่อง สารพิษในผักเพิ่มขึ้น เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์พบว่าความรู้ เรื่องวัตถุนิยมฆ่าแมลงในผัก และทัศนคติต่อการบริโภคผัก มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเมื่อ บริโภคผัก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.01$) ส่วนการวิเคราะห์ความผันแปรของปัจจัยพบว่า แหล่งความรู้เรื่องวัตถุนิยมฆ่าแมลงในผัก เขตที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา จำนวนบุตรที่อยู่ด้วย และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีผลทำให้การปฏิบัติเมื่อบริโภคผัก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ($p = 0.001$) ส่วนผลงานวิจัยของ สุริยา วีรวงศ์ (ม.ป.ป.) เรื่อง การรับรู้และพฤติกรรม เสียงต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมของคนกรุงเทพมหานคร โดยจัดเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ ข้อมูลในช่วง พ.ศ. 2538 - 2539 เน้นการวิจัยเชิงสำรวจและการศึกษาแบบกรณีศึกษา ซึ่งใช้ แบบสัมภาษณ์ประชากรจำนวน 420 คน พบว่าคนกรุงเทพมหานคร มีการรับรู้ระดับความเสี่ยง

ต่อสุขภาพด้านการบริโภคที่ระดับค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เรื่องอาหารที่มีไข่ไก่แมลงปんเปี้ยน แต่พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพไม่เพียงประสงค์และมีผู้ปฏิบัติกันมากคือ "ไม่บริโภคผักปลอดสารพิษ ส่วนการศึกษาของงานด้าน พรรณเกียรติ (2542 ห้องถึงใน พัชรินทร์ สีหันนทวงศ์, 2546) ซึ่ง ศึกษาปัจจัยด้านสังคมที่สัมพันธ์กับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ซื้อผัก บริโภคตามสถานที่ต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 130 คน พบร่วมกันที่เคยซื้อผักปลอดภัย จากสารพิษ ส่วนใหญ่เป็นหญิงมีสัดส่วนสูงกว่าชาย คิดเป็นร้อยละ 69.0 และร้อยละ 31.0 ตามลำดับ มีสมาร์ทโฟนร่วมกัน 72.0 ส่วนใหญ่เลือกซื้อผัก คือความสดของผักและการคำนึงถึง ความปลอดภัยของสุขภาพ

นอกจากนี้แล้ว พัชรินทร์ สีหันนทวงศ์ (2546) ซึ่งศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการบริโภค ผักปลอดสารพิษของประชาชนในเขตเทศบาลนคร นครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 360 คน พบร่วมกับประชาชน ร้อยละ 23.1 ไม่เคยรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับผัก และประชาชนส่วนใหญ่เลือกซื้อผัก ในท้องตลาดทั่วไปมากกว่าผักปลอดสารพิษ ร้อยละ 71.9 และพบว่าจำนวนสมาร์ทโฟนในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการบริโภคผักปลอดสารพิษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.249, p = 0.05$) นั่นคือประชาชนที่มีจำนวนสมาร์ทโฟนในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น จะทำให้มีพฤติกรรมการบริโภคผัก ปลอดสารพิษลดลง และพบว่ารายได้เฉลี่ยของสมาร์ทโฟนในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การบริโภคผักปลอดสารพิษของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.328, p = 0.05$) ทั้งนี้ เพราะครอบครัวที่มีรายได้สูง ย่อมมีทางเลือกในการบริโภคอาหารที่แตกต่างไปจากการครอบครัวที่ มีรายได้ต่ำ โดยการบริโภคผักปลอดสารพิษ ซึ่งมีราคาสูงกว่าผักในท้องตลาดทั่วไป

ส่วนความถี่ในการประกอบอาหารต่อวันของครอบครัวนั้น ผู้วิจัยพบว่ามี ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ($r = 0.424, p = 0.05$) และดังว่า ครอบครัวที่มีความถี่ในการประกอบอาหารต่อวันเพิ่มขึ้น จะทำให้พฤติกรรมในการบริโภคผักปลอดสารพิษเพิ่มขึ้นตามไปด้วย และนอกจากนี้ผู้วิจัยยัง พบว่า ความเชื่อในการรับประทานอาหาร เทคนิคต่อผักผลไม้สด แหล่งข้อมูลข่าวสารเรื่องผัก ผลไม้สดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษของประชาชนด้วย

สำหรับการศึกษาวิจัยของต่างประเทศนั้น ในปี ค.ศ.1991 สาธารณรัฐอเมริกานิการริเริ่ม โครงการ The 5 A Day for Better Health Program เป็นโครงการที่ใหญ่ที่สุดระดับประเทศ ด้วยความร่วมมือของสถาบันมะเร็งแห่งชาติและองค์กรต่างๆ โดยส่งเสริมให้ประชาชนบริโภค ผักผลไม้มากขึ้น ประมาณ 5-9 ครั้ง/วัน เพื่อให้มีสุขภาพที่ดี ลดความเสี่ยงต่อโรคต่างๆ มีการ

รณรงค์ให้ประชาชนตระหนักและเห็นความสำคัญของการบริโภคผักผลไม้เป็นประจำทุกวัน ทั้งที่บ้าน ที่ทำงาน และทุกๆ แห่ง

การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้ของสหรัฐอเมริกา ยังมีการศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นซึ่งพบว่า วัยรุ่นมีพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้เพื่อลดน้ำหนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเพศหญิง และยังพบว่าการบริโภคผักผลไม้กับการควบคุมน้ำหนักของวัยรุ่นชาย-หญิง เกรด 9-12 ซึ่งมีมากกว่า 16,200 คน มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งให้เห็นว่าพฤติกรรมการลดน้ำหนักของวัยรุ่นนี้ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาด้านโภชนาการ รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 74.0 มีความถี่ในการรับประทานผักผลไม้ต่ำกว่า 5 ครั้ง/วัน (Pesa JA. and Turner LW., 2001) ส่วนข้อมูลจากศูนย์ควบคุมและป้องกันโรค (Centers for disease Control and Prevention) ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเก็บข้อมูลจากการวิจัยพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้ของประชาชนทั้ง 54 รัฐ ในปี ค.ศ. 2003 พบร่วมกัน พบว่า ประชากรทุกกลุ่มอายุที่มีพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้ 5 ครั้ง/วันนั้น มีเพียงร้อยละ 23.1 ส่วนประชากรที่บริโภคผักผลไม้ตั้งแต่ 5 ครั้ง/วันขึ้นไปมีมากที่สุด คือกลุ่มอายุ 65 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 31.6 และประชากรเพศชายทุกกลุ่มอายุที่มีความถี่ในการบริโภคผักผลไม้ 5 ครั้งขึ้นไปเพียงร้อยละ 18.2 ในขณะที่เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 27.6 ส่วนผู้ที่มีรายได้สูงจะมีความถี่ในการบริโภคผักผลไม้มากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า และตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 ปี ค.ศ. 1998 ปี ค.ศ. 2000 ปี ค.ศ. 2002 และปี ค.ศ. 2003 เป็นต้นมา ก็มีผลการสำรวจที่ใกล้เคียงกันคือ ประชากรเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีความถี่ในการรับประทานผักผลไม้เพียง 3-4 ครั้ง/วัน เท่านั้น (Centers for disease Control and Prevention, 2005) ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการจึงต้องรณรงค์ต่อไป เพื่อให้ประชาชนบริโภคผักผลไม้มากขึ้น ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และผักผลไม้ที่บริโภคนั้นต้องมีความปลอดภัยสูงสุดด้วย รวมทั้งมีการจัดทำตรางแนะนำผักผลไม้ชนิดต่างๆ ที่ควรบริโภคในแต่ละเดือน ตามฤดูกาลที่มีผักผลไม้ชนิดนั้นๆ

นอกจากนี้แล้วในประเทศไทยตอนบนยังมีโครงการ Sustainable Development of Peri-urban Agriculture in South-east Asia (Susper) ซึ่งเป็นโครงการที่ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผักในประเทศไทยตอนบนในปี ค.ศ. 2003 โดยความร่วมมือจากหน่วยงานของประเทศไทย คือพม่า ลาว เวียดนาม และไนร์สินทุนสนับสนุนจากประเทศไทยร่วมกับประเทศญี่ปุ่น จากการศึกษาพบว่า ปริมาณการบริโภคอาหารเกือบ 6 ถั่วนตัน/ปีนั้น การบริโภคผักมีมากเป็นอันดับ 2 รองจากข้าว จากการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ครัวเรือน พบว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีการบริโภคผักมากกว่าประชากรในเขตชนบท และการบริโภคผักจะมากขึ้นตามสัดส่วนของรายได้ของสมาชิกในครัวเรือน นอกจากนี้มีสิ่งสำคัญคือ จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับรู้ถึง

อันตรายของอาหารที่มีต่อสุขภาพมากที่สุด พนวจประชากรที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ร้อยละ 88.5 มีการรับรู้และคำนึงถึงอันตรายของสารเคมีทางการเกษตรที่มากับผัก ผู้บริโภคจะนึกถึงคุณค่าทางอาหารของผักและความปลอดภัยจากสารเคมี จึงใส่ใจกับการคัดเลือกและการเตรียมผักสำหรับรับประทาน เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อสุขภาพ โดยวิธีการทำความสะอาดก่อนรับประทาน จะใช้วิธีการล้างด้วยน้ำและแช่ในน้ำผสมเกลือ คิดเป็นร้อยละ 94.5 ส่วนอาหารที่มีการรับรู้ว่าก่อให้เกิดอันตรายมากเป็นอันดับที่ 2 คืออาหารประเภทเนื้อ ร้อยละ 69.0 และอันดับที่ 3 คืออาหารประเภทผลไม้ ร้อยละ 37 (Asian Vegetable Research and Development and other, 2003)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า งานวิจัยของไทยส่วนใหญ่ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษ ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด ที่จำหน่ายทั่วไปตามห้องตลาด ยังมีการศึกษาวิจัยค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับการวิจัยในต่างประเทศ และเป็นที่น่าสังเกตว่า แม้แต่ในกลุ่มของผู้บริโภคผักปลอดสารพิษเอง ก็ยังพบว่า มีความถี่ในการซื้อผักปลอดสารพิษ เฉลี่ยเพียง 7.6 ครั้ง/เดือน โดยส่วนใหญ่จะซื้อ 1-4 ครั้ง/เดือน และ 5-8 ครั้ง/เดือน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 39.2 และ 28.9 ตามลำดับ (พัชรินทร์ สีหันนทวงศ์, 2546) ในขณะที่คนส่วนใหญ่ต้องบริโภคผักผลไม้ทุกวัน และวันละหลายมื้อ ดังนั้นผักผลไม้สดที่ผู้บริโภคต้องจัดหาจากแหล่งอื่นๆอีก จะมีความปลอดภัยหรือไม่ จึงต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมส่วนในจังหวัดมุกดาหารนั้น พบว่าผักผลไม้สดที่จำหน่ายยังมีการปนเปื้อนสารเคมีค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตอำเภอโนนค้าม สำหรับ จังหวัดมุกดาหาร การจำหน่ายผักผลไม้สด ปลอดสารพิษยังมีไม่นานนัก ถึงแม่ราคาจะไม่แตกต่างจากผักผลไม้ทั่วไป แต่ก็ไม่สามารถจูงใจหรือสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคได้ว่ามีความปลอดภัยจริง เพราะยังไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การรับรองหรือแยกแยะแหล่งจำหน่ายที่ชัดเจน และยังไม่มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชนเหล่านี้ว่าเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด ของประชาชนในเขตอำเภอคำสารออย จังหวัดมุกดาหาร

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือประชาชนในเขตอำเภอคำสารออย จังหวัดมุกดาหาร ที่เลือกซื้อหรือสรรหาผักผลไม้สด เพื่อประกอบอาหารรับประทานในครัวเรือน โดยชื้อหรือสรรหาจากแหล่งต่าง ๆ

3.1.1 ขนาดของตัวอย่าง (sample size) การคำนวณหาขนาดของตัวอย่าง ใช้สูตรของ Taro Yamane (สูตร Yamane, 2545) ให้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยคัดเลือกจากจำนวนประชากรชายหรือหญิงในเขตอำเภอคำสารออย จังหวัดมุกดาหาร ที่มีหน้าที่ในการเตรียมอาหารเพื่อรับประทานในครัวเรือนฯ ละ 1 คน ซึ่งจากข้อมูลในเดือนธันวาคม 2548 ของงานทะเบียนรายบุคคล ที่ว่าการอำเภอคำสารออย มีบ้านเรือนที่อยู่นักเทศบาลจำนวน 8,298 ครัวเรือน และในเขตเทศบาลจำนวน 1,604 ครัวเรือน รวมทั้งหมด 9,902 ครัวเรือน จึงคำนวณหาขนาดตัวอย่าง ดังนี้

$$\text{จากสูตร } n = \frac{N}{1 + Nd^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่างที่ต้องการหา
 N = จำนวนครัวเรือนทั้งหมด (9,902 คน)
 d = ค่าสัดส่วนที่ต้องการ ให้ค่าสัดส่วนของตัวอย่างแตกต่างไปจากค่าสัดส่วนของประชากรไม่เกิน 0.05

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร } n &= \frac{9902}{1+9902(0.05)^2} \\ n &= \frac{9902}{25.755} \\ n &= 384.47 \end{aligned}$$

จากกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ ผู้จัดได้ปิดค่ากกลุ่มตัวอย่างเป็น 385 คน และในการสัมภาษณ์ จะเก็บตัวอย่างเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 5 ของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน เนื่องจากอาจมีแบบสัมภาษณ์บางฉบับที่ข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ต้องสัมภาษณ์ทั้งหมด จึงมีจำนวน 405 คน

3.1.2 การสุ่มตัวอย่าง (Sampling)

เขตอำนาจความครอบคลุมทั้งหมด 7 ตำบล สุ่มเลือกตำบลละ 1 หมู่บ้าน ยกเว้น ในตำบลใด หากพบว่าหมู่บ้านที่สุ่มเลือกได้มีจำนวนครัวเรือนหรือกลุ่มตัวอย่างไม่เพียงพอ จะเดือกด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงและอยู่ในตำบลเดียวกัน โดยสุ่มเลือกเพิ่มขึ้นตามจำนวนที่ไม่เพียงพอ และเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในบริเวณก่อตั้งที่จะถึงหมู่บ้านที่สุ่มเลือกได้ในครั้งแรก

การเก็บข้อมูลแบ่งตามพื้นที่นักเขตเทศบาลและในเขตเทศบาล โดยจำนวนของกลุ่มตัวอย่างแบ่งสัดส่วนตามจำนวนครัวเรือนของแต่ละตำบล และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อเลือกหมู่บ้าน ใช้การสุ่มแบบจับฉลากไม่คืนที่ (Sampling without Replacement) เมื่อได้หมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเดียวกัน เพื่อเลือกรวบเรือนละ 1 คน โดยการจับฉลากตามบ้านเลขที่ของประชากรในหมู่บ้าน และผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นชายหรือหญิง ที่มีหน้าที่ในการเลือกซื้อหรือจัดหาอาหารเพื่อรับประทานภายในครัวเรือน มีการนัดหมายวันเวลาที่จะสัมภาษณ์ล่วงหน้า หากไม่พบกลุ่มตัวอย่างที่นัดไว้ ก็จะเปลี่ยนไปสัมภาษณ์ตัวแทนของครัวเรือนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน โดยเลือกรวบเรือนที่อยู่ทางขวามือ และผู้ให้สัมภาษณ์ต้องเป็นผู้มีหน้าที่ในการเลือกซื้อหรือจัดหาอาหาร เพื่อรับประทานภายในครัวเรือนเท่านั้น หากไม่พบบุคคลดังกล่าว จะเปลี่ยนไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในครัวเรือนอื่นต่อไป และจะได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือน และกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาล

ลำดับที่	ตำบล	จำนวนครัวเรือน ทั้งหมด	หมู่บ้านที่เป็น	จำนวนตัวอย่าง
			กลุ่มตัวอย่าง	(คน)
1	นิคมคำสร้อย	1,306	ม.5 บ้านอุ่นคำเจริญ	54
2	โขคชัย	169	ม.1 บ้านชัยมงคล	7
3	นาอกอก	129	ม.10 บ้านเกยตรสมบูรณ์	5
	รวม	1,604	รวม	66

ตารางที่ 2 จำนวนครัวเรือน และกลุ่มตัวอย่างนอกเขตเทศบาล

ลำดับที่	ตำบล	จำนวนครัวเรือน ทั้งหมด	หมู่บ้านที่เป็น	จำนวนตัวอย่าง
			กลุ่มตัวอย่าง	(คน)
1	นาอุ่น	1,836	ม.11 บ้านวงศ์จันทร์	44
2			ม.7 บ้านคำเชียงสา	31
3	หนองแวง	1,743	ม.5 บ้านหนองกอกเปลือย	20
4			ม.11 บ้านแหล่หลวง	51
5	กกดี	1,182	ม.3 บ้านอุ่นไฝ	48
6	นาอกอก	1,091	ม.8 บ้านค่านยวา	45
7	โขคชัย	907	ม.3 บ้านหนองแวงน้อย	37
8	ร่มเกล้า	815	ม.3 บ้านร่มเกล้า	33
9	นิคมคำสร้อย	724	ม.8 บ้านโนนเกยม	30
	รวม	8,298	รวม	339

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) มีขั้นตอนการสร้างและ การหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.2.1 ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้น โดยการศึกษาจากคำรา เอกสาร งานวิจัยต่างๆ และพฤติกรรมการบริโภคที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่จะทำการศึกษา การสร้างเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

3.2.1.1 ศึกษาและวิเคราะห์จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

3.2.1.2 รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น โดยลงศึกษาพื้นที่ที่จะทำการวิจัย ได้แก่ ร้านค้าที่จำหน่ายผักผลไม้สดในตลาดสด ร้านขายของชำ แหล่งปลูกผักผลไม้ เจ้าหน้าที่ผู้สูงอายุชาวเมืองในผักผลไม้สด และสอบถามผู้บริโภคที่มาซื้อผักผลไม้เพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นในการกำหนดเนื้อหาสำหรับการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.2.1.3 กำหนดขอบเขตโครงการสร้างเนื้อหาที่จะใช้สัมภาษณ์ ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3.2.1.4 สร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อประเมินพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด โดยอาศัยข้อมูลจากขั้นตอนที่ 3.2.2.1 ขั้นตอนที่ 3.2.2.2 และขั้นตอนที่ 3.2.2.2

3.2.1.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไข

3.2.1.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา รวมทั้งความเหมาะสมกับประชากรที่ศึกษา หลังจากนั้นนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3.2.1.7 นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ ประชาชนชายหรือหญิงครัวเรือนละ 1 คน ซึ่งมีหน้าที่ในการเดือดซื้อผักผลไม้สด เพื่อประกอบอาหารภายในครัวเรือน เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.79

3.2.1.8 นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

3.2.1.9 นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ต่อไป

3.2.2 แบบสัมภาษณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

3.2.2.1 ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เขตที่อยู่อาศัย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพในครัวเรือน อาชีพหลัก จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้เฉลี่ยของสมาชิกในครอบครัว และความถี่ในการประกอบอาหารต่อวัน

3.2.2.2. ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความเชื่อในการรับประทานอาหาร โดยให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ได้เลือกตอบเชิงแสดงความคิดเห็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 11 ข้อ รวมเป็น 55 คะแนน

3.2.2.3 ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เขตติดต่อผักผลไม้สด ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เลือกตอบในเชิงแสดงความรู้สึก 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 12 ข้อ รวมเป็น 60 คะแนน

3.2.2.4 ส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์ปัจจัยด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย เนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเรื่องผักผลไม้สด และแหล่งข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สด โดยให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เลือกตอบคำถามตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น 5 ระดับ คือ เป็นประจำ บ่อยครั้ง บางครั้ง นานๆ ครั้ง และไม่เคยเลย จำนวน 10 ข้อ รวมเป็น 50 คะแนน

3.2.2.4 ส่วนที่ 5 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จำนวน 6 ข้อ รวมเป็น 30 คะแนน ประกอบด้วย แบบประเมินการรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับผักผลไม้สด วิธีการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับผักผลไม้สด การประเมินทางเลือกและการตัดสินใจเลือกผักผลไม้สด ชนิดของผักผลไม้สดที่เลือกรับประทานบ่อย แหล่งที่มาของผักผลไม้สด การปลูกผักผลไม้เพื่อขายหรือจำหน่าย หลักเกณฑ์ในการเลือกซื้อ วิธีการล้างผักผลไม้สด และการนำผักผลไม้สดไปประกอบอาหารในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1) การประเมินการรับรู้ปัญหาการบริโภคผักผลไม้สด จำนวน 6 ข้อ รวม 30 คะแนน

ข้อความเชิงบวก (คะแนน)	ข้อความเชิงลบ (คะแนน)
- เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5
- เห็นด้วย	4
- ไม่แน่ใจ	3
- ไม่เห็นด้วย	2
- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

- 2) การแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้สด ไม่เคย คะแนน = 0
 ถ้าเคย คะแนน = 1
- 3) การเลือกบริโภคผักผลไม้สด จำนวน 3 ข้อ รวมเป็น 6 คะแนน
 - บริโภคผักผลไม้สดในห้องตู้เย็นมากกว่า ผักพื้นผัก
 ผลไม้ปลดสารพิษ คะแนน = 1
 - บริโภคผักพื้นบ้านหรือผักปลดสารพิษมากกว่า ผักผลไม้สดใน
 ห้องตู้เย็นมากกว่า คะแนน = 2
 - บริโภคเฉพาะผักพื้นบ้านหรือผักปลดสารพิษเท่านั้น คะแนน = 3
- 4) หลักเกณฑ์ในการเลือกผักผลไม้ จำนวน 8 ข้อ รวมเป็น 10 คะแนน
 - ความชอบในรสชาติ คะแนน = 1
 - คุณค่าทางอาหาร คะแนน = 2
 - ความสะอาดในการจัดซื้อ คะแนน = 1
 - ราคาร่องผักผลไม้สด คะแนน = 1
 - ชนิดของผักผลไม้ คะแนน = 1
 - ความปลดภัยต่อสุขภาพ คะแนน = 2
 - ความสวยงามของผักผลไม้ คะแนน = 1
 - อื่นๆ เช่น ประหยัด คะแนน = 1
- 5) วิธีการล้างผักผลไม้ วิธีใดที่สามารถลดสารเคมีหรือยาฆ่าแมลงได้
 มากกว่า จะให้คะแนนมากกว่า เนื่องจากบ่งบอกถึงความใส่ใจในความปลดภัยต่อสุขภาพของ
 คนเองและครอบครัว โดยพิจารณาจากความสามารถในการลดสารเคมีของแต่ละวิธี ดังนี้
 - การล้างโดยใช้โซเดียมไนโตรบอรอนเนต(พงฟู่) 1 ช้อนโต๊ะต่อน้ำอุ่น 1 กะทะมัง หรือน้ำประมาณ 20 ลิตร นาน 15 นาที จะลดปริมาณสารพิษได้ 90-95 %
 จะได้คะแนน = 8
 - ลอกเปลือกแล้วแช่น้ำนาน 5-10 นาที ล้างน้ำสะอาดลดสารพิษได้ 27-72 %
 คะแนน = 7
 - แช่น้ำโซดา 1 % นาน 15 นาที ลดยาฆ่าแมลงลงได้ 23-61 %
 คะแนน = 6
 - แช่น้ำปูนใส นาน 10 นาที แล้วล้างน้ำสะอาด ลดสารพิษตกค้าง
 ได้ 34-52 % คะแนน = 5

- แซ่ด่างทับทิม จำนวน 20-30 เกล็ดต่อน้ำ 4 ลิตร แซ่นาน 10 นาที แล้วล้างน้ำสะอาด ลดสารพิษตกค้างได้ 35-43 % คะแนน = 4
 - เป็นน้ำให้จากก็อก นาน 2 นาที ลดสารพิษตกค้างได้ 25-39 % คะแนน = 3
 - แซ่ในน้ำชาขาวข้าว นาน 10 นาที แล้วล้างน้ำสะอาด ลดสารพิษตกค้างได้ 29-38 % คะแนน = 3
 - แซ่ในน้ำส้มสายชูหรือเกลือ 1 ช้อนโต๊ะ ผสมน้ำ 4 ลิตร แล้วล้างน้ำสะอาด ลดสารพิษตกค้างได้ 29-38 % คะแนน = 3
 - แซ่ในน้ำยาล้างผัก นาน 10 นาที แล้วล้างน้ำสะอาด สามารถลดสารพิษตกค้างได้ 22-36 % คะแนน = 2
 - แซ่น้ำสะอาดนาน 15 นาทีขึ้นไป ลดปริมาณยาฆ่าแมลงได้ 7-33 % คะแนน = 1
 - จุ่มถาง/แซ่น้ำ น้อยกว่า 15 นาที คะแนน = 0
- 6) การรับประทานผักสดในรอบสัปดาห์
- รับประทานผักสด คะแนน = 1 (มีความเสี่ยงต่อยาฆ่าแมลงสูง)
 - นึ่ง คะแนน = 2 (มีความเสี่ยงต่อยาฆ่าแมลงลดลง)
 - ลวก คะแนน = 2 (มีความเสี่ยงต่อยาฆ่าแมลงลดลง)
 - ต้ม คะแนน = 2 (มีความเสี่ยงต่อยาฆ่าแมลงลดลง)
 - ผัด คะแนน = 2 (มีความเสี่ยงต่อยาฆ่าแมลงลดลง)
 - แกง คะแนน = 2 (มีความเสี่ยงต่อยาฆ่าแมลงลดลง)

3.3 การดำเนินการรวบรวมข้อมูล

การดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.3.1 ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ช่วยวิจัย จำนวน 4 คน โดยผู้ช่วยวิจัยจะมีหน้าที่เก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 2 คน และข้าราชการครู วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 2 คน สามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้ มีความรับผิดชอบ และเต็มใจให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

3.3.2 ผู้วิจัยจะแจ้งผู้ช่วยวิจัย ให้มีความเข้าใจ และทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย รายละเอียดของแบบสัมภาษณ์ และขั้นตอนในการเก็บข้อมูล

3.3.3 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ จำนวน 405 ชุด ใน 12 หมู่บ้านที่ผ่านการสุ่มตัวอย่างแล้ว โดยเดินทางไปด้วยตนเอง ในระหว่างเดือนธันวาคม 2548 ถึง เดือนมกราคม 2549 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.3.3.1 ผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านที่จะเก็บข้อมูล ชี้แจง วัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล และแจ้งกำหนดการวันเวลาที่จะเก็บข้อมูล

3.3.3.2 การเก็บข้อมูลในหมู่บ้านทั้ง 12 แห่ง เริ่มจากการสุ่มเลือกหมู่บ้าน ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ตามสัดส่วนของจำนวนครัวเรือนในแต่ละตำบล รวมเป็น 405 คน โดยผู้ที่ให้สัมภาษณ์ต้องเป็นผู้มีหน้าที่ในการเตรียมอาหารให้สมาชิกในครัวเรือน การสัมภาษณ์จะสุ่มเลือกบ้านเลขที่ เมื่อสุ่มเลือกได้แล้วมีการนัดหมายล่วงหน้า หากวันเวลาที่นัดหมายไม่พบผู้ให้สัมภาษณ์ หรือผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ให้ความร่วมมือ จะเปลี่ยนเป็นบุคคลในครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง โดยเลือกครัวเรือนที่อยู่ทางขวามือ และผู้ให้สัมภาษณ์ต้องมี คุณสมบัติตามที่กำหนด

3.3.4 เมื่อพบกับกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัวเอง และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ให้ กลุ่มตัวอย่างเข้าใจ

3.3.5 สัมภาษณ์ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์

3.3.6 ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ทันที เมื่อสัมภาษณ์เสร็จใน แต่ละคนแล้วจึงสัมภาษณ์คนต่อไป ซึ่งจากการเก็บข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์ทั้งหมด จำนวน 405 ฉบับ และหลังการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว พบร่วมจำนวน 398 ฉบับ กิด เป็นร้อยละ 98.27

3.3.7 นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 ผู้วิจัยรวบรวม ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล

3.4.2 การเตรียมแบบสัมภาษณ์ และลงทะเบียนข้อมูล

3.4.3 ป้อนข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS และ สถิติที่ใช้มีดังนี้

3.4.3.1 ข้อมูลเชิงพรรณนา

ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.4.3.2 ข้อมูลเชิงอนุมาน

1) การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย คะแนนความเชื่อ เจตคติ ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสาร ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลข่าวสาร พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จำแนกเป็นในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล และคะแนนพฤติกรรมการบริโภคจำแนกตามเพศ ใช้สถิติทดสอบความแตกต่างกันระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกันด้วยสถิติ t-test

2) การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภค ผักผลไม้สดจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพในครัวเรือน ใช้สถิติทดสอบความแตกต่างกันระหว่างค่าเฉลี่ย 3 กลุ่มขึ้นไป ที่เป็นอิสระต่อกัน ด้วยสถิติ ANOVA

3) การวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าข้อมูลมีการกระจายแบบปกติหรือไม่ใช้ Kolmokorov - Smirnov test

4) การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จำแนกตามอาชีพหลัก และความถี่ในการประกอบอาหารต่อวันของครอบครัว ใช้สถิติไร้พารามิเตอร์ (Non parametric methods) โดยแบบทดสอบ Kruskal – Wallis test และ Chi square เมื่อจากหลังการทดสอบด้วย Kolmokorov - Smirnov test แล้วพบว่าข้อมูลมีการแจกแจงไม่ปกติ ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ด้วยสถิติ ANOVA

5) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้เฉลี่ยของสมาชิกในครัวเรือน ความเชื่อในการรับประทานอาหาร เจตคติต่อผักผลไม้สด เนื้อหาข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สด แหล่งข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สดที่ได้รับกับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด โดยใช้สถิติ Pearson's Product Moment Correlation

3.4.4 การแปลความหมายค่าสถิติ

3.4.4.1 การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้ (Burns N. and Grove S.K., 2001)

1) ค่า $r = 0.1 - 0.3$ แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

2) ค่า $r = 0.4 - 0.5$ แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

3) ค่า r มากกว่า 0.5 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระดับสูง

3.4.4.2 การแปลผลคะแนนเฉลี่ยใช้หลักเกณฑ์อิงกลุ่ม (สูชาติ ประสิทธิ์รุสินธุ์, 2540) ดังนี้

- 1) เกณฑ์ต่ำ หมายถึง มีคะแนนน้อยกว่า $\bar{X} - SD$
- 2) เกณฑ์ปานกลาง หมายถึง มีคะแนนอยู่ระหว่าง $\bar{X} \pm SD$
- 3) เกณฑ์สูง หมายถึง มีคะแนนมากกว่า $\bar{X} + SD$

3.4.4.3 การวัดพฤติกรรมการบริโภค ใช้เกณฑ์ในการประเมิน เป็น 2 ระดับ คือ การมีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้อง เกณฑ์ระดับสูง ต้องมีคะแนนตั้งแต่ ร้อยละ 80 ขึ้นไป และถ้าเกณฑ์ต่ำ คือ คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 80 ซึ่งส่วนมากถ้าคะแนนถึงร้อยละ 80 ก็ถือว่า เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งเกณฑ์การประเมินพฤติกรรมเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 1) ระดับสูง คือ ร้อยละ 80 ขึ้นไป
- 2) ระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 60-79
- 3) ระดับต่ำ คือ น้อยกว่าร้อยละ 60

3.5 ข้อจำกัดในการวิจัย

การเก็บข้อมูลในฤดูหนาวประชาชนส่วนใหญ่จะปลูกผักผลไม้สำหรับรับประทาน ในครัวเรือนเพราะปลูกง่าย ไม่ค่อยมีศัตรูพืชรบกวนมากนัก จึงไม่ต้องใช้ยาปราบศัตรูพืชมาก เหมือนการปลูกผักผลไม้ในฤดูออกฤทธิ์ ดังนั้นผลที่ได้จากการวิจัยจึงเป็นพฤติกรรมการบริโภค ผักผลไม้สดของประชาชนในช่วงฤดูหนาวเท่านั้น และพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของ ประชาชนในฤดูกาลอื่น ๆ อาจได้ผลการวิจัยที่แตกต่างกัน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดนุกดาวาร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนในเขตอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดนุกดาวาร ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล จำนวน 405 คน ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ จำนวน 398 คน เนื่องจากแบบสัมภาษณ์บางฉบับ ผู้สัมภาษณ์บันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน จึงไม่สามารถนำมารวบรวมได้ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

- 4.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครอบครัว ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม และปัจจัยด้านการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดนุกดาวาร
- 4.2 พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดนุกดาวาร

- 4.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดนุกดาวาร
- 4.4 ยกไปรายผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 4.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครอบครัว ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม และปัจจัยด้านการสื่อสาร เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดนุกดาวาร

4.1.1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชน

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 94.5) อายุเฉลี่ย 43 ปี ส่วนระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 72.6) รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 14.5) สำหรับสถานภาพในครัวเรือนพบว่า ส่วนใหญ่เป็นภรรยาของหัวหน้าครัวเรือน (ร้อยละ 70.6) ส่วนอาชีพหลักส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 53.0) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3

4.1.2 ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครอบครัวของประชาชนในเขตอำเภอ镍คำสาร้อย
ผลการศึกษา พบว่า เขตที่อยู่อาศัย อยู่นอกเขตเทศบาล ร้อยละ 83.4 มีจำนวน
สมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 4 คน และส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิก 4-6 คน (ร้อยละ 59.8)

สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสมาชิกในครัวเรือนนั้น พบว่ามีรายได้เฉลี่ย
ของสมาชิกในครอบครัวต่อเดือนเท่ากับ 5,322 บาท และส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า
5,000 บาท (ร้อยละ 79.6)

ส่วนความถี่ในการประกอบอาหารต่อวันของครอบครัว ส่วนใหญ่ประกอบ
อาหารรับประทานเองบางเมื้อ ร้อยละ 55.5 และการรับประทานอาหารเจหรือมังสวิรัติ พ布ว่า
มีเพียงร้อยละ 1.5 เท่านั้น โดยในกลุ่มนี้จะรับประทานอาหารเจหรือมังสวิรัติเฉพาะในวันพระ
ร้อยละ 50.0 รับประทานเฉพาะช่วงเทศกาลกินเจ คิดเป็นร้อยละ 50.0 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่
ไม่รับประทานอาหารเจหรือมังสวิรัติ (ร้อยละ 98.5) ดังแสดงในตารางที่ 3

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะของประชากร

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 398)	ร้อยละ
เขตที่อยู่อาศัย		
- ในเขตเทศบาล	66	16.6
- นอกเขตเทศบาล	332	83.4
เพศ		
- ชาย	22	5.5
- หญิง	376	94.5
อายุ (ปี)		
- น้อยกว่า 20 ปี	10	2.5
- 20-39 ปี	155	38.9
- 40-59 ปี	179	45.0
- 60 ปีขึ้นไป	54	13.6
อายุเฉลี่ย 43.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.04 อายุต่ำสุด - สูงสุด 14 - 79		
ระดับการศึกษาสูงสุด		
1. ไม่ได้ศึกษา	30	7.5
2. ประถมศึกษา (ป.1 – ป.6 , ป.7)	289	72.6
3. มัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6)	59	14.8
4. อาชีวศึกษา – อนุปริญญา	7	1.8
5. ปริญญาตรีขึ้นไป	13	3.3
สถานภาพในครัวเรือน		
1. หัวหน้าครัวเรือน	70	17.6
2. ภรรยาของหัวหน้าครัวเรือน	281	70.6
3. บุตร	30	7.5
4. อื่นๆ : ผู้คุ้มครอง ป้า มารดา	17	4.3
การประกอบอาชีพ		
1. ข้าราชการ/ เจ้าหน้าที่รัฐวิสาหกิจ	8	2.0
2. พนักงานบริษัท	0	0

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะของประชากร (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 398)	ร้อยละ
3. ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	54	13.6
4. รับจ้าง	50	12.6
5. เกษตรกร	211	53.0
6. อื่นๆ : นักเรียน นักศึกษา แม่บ้าน	75	18.8
สมาชิกในครัวเรือน		
- จำนวน 1-3 คน	138	34.7
- จำนวน 4 - 6 คน	238	59.8
- จำนวน 7 คนขึ้นไป	22	5.5
ค่าเฉลี่ย 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.57 ค่าต่ำสุด – สูงสุด 1-14		
สมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้ประจำ		
- ไม่มี	56	14.1
- จำนวน 1-2 คน	303	76.0
- จำนวน 3 - 4 คน	36	9.1
- จำนวน 5 คนขึ้นไป	3	0.8
ค่าเฉลี่ย 1.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .95 ค่าต่ำสุด – สูงสุด 0 – 5		
รายได้ของครัวเรือน (บาท/เดือน)		
- น้อยกว่า 5,000 บาท	317	79.6
- 5,000 – 15,000 บาท	57	14.4
- 15,001 – 25,000 บาท	10	2.5
- มากกว่า 25,000 บาท ขึ้นไป	14	3.5
ค่าเฉลี่ย 5,322.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7,625 ค่าต่ำสุด – สูงสุด 500 – 70,000		
การประกอบอาหารรับประทานของครัวเรือน		
1. ไม่ได้ประกอบอาหารรับประทานเองเลย ทั้ง 3 มื้อ	2	0.5
2. ประกอบอาหารรับประทานเองบางมื้อ	221	55.5
3. ประกอบอาหารรับประทานเองทุกมื้อ	175	44.0

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะของประชาร (ต่อ)

ข้อมูลหัวไป	จำนวน (n = 398)	ร้อยละ
การรับประทานผักผลไม้สด (มื้อ / วัน)		
1. ไม่ได้รับประทานทุกวัน	0	0
2. รับประทาน 1 มื้อ/วัน	95	23.9
3. รับประทาน 2 มื้อ/วัน	179	45.0
4. รับประทาน 3 มื้อ/วัน	124	31.1
การรับประทานอาหารเจ / มังสวิรดิ		
- รับประทาน	6	1.5
1. ประจำทุกวัน	0	0
2. เคพะวันพระ	3	50.0
3. เคพะช่วงเทศกาลกินเจ	3	50.0
- ไม่รับประทาน	392	98.5

4.1.3 ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคมของประชาชนในเขตอีโคโนมิคคำสร้อย “ได้แก่ ความเชื่อในการรับประทานอาหาร และเขตติดต่อผักผลไม้สด

4.1.3.1 ความเชื่อในการรับประทานอาหาร

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความเชื่อในการรับประทานอาหาร อยู่ในระดับมาก จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.1 เมื่อพิจารณาความเชื่อในการรับประทานอาหารเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ข้อ 11 การรับประทานอาหารหลักให้ครบถ้วน 5 หมู่ จะป้องกันการเจ็บป่วยได้มีความเชื่ออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.1 รองลงมาได้แก่ ข้อ 1 เมื่อจะ ไม่รับประทานผักผลไม้ร่างกายก็ยังได้รับสารอาหารครบถ้วนหมู่ ข้อ 7 ห้ามเด็กรับประทานผัก เพราะทำให้ห้องอืด และข้อ 6 ห้ามคนที่มีแพ้รับประทานผลไม้รสเปรี้ยว เพราะจะทำให้แพ้ เป็นหนองและหายช้า ความเชื่ออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.6 , 3.6 และ 3.4 ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับแรกคือ ข้อ 4 คนพื้นไชห้าม รับประทานแตงโม เพราะจะทำให้ไข้กลับมาอีก ค่าเฉลี่ย 2.1 ความเชื่ออยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาได้แก่ ข้อ 3 แม่ลูกอ่อนห้ามรับประทานจะทำให้ชาแก้ และข้อ 10 การรับประทาน

ผักผลไม้และเครื่องดื่มที่เป็นการละเว้นการทำบ้าปี มีความเชื่ออยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.3 และ 2.9 ตามลำดับ ตั้งแสดงในตารางที่ 4 และตารางที่ 5

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความเชื่อในการรับประทานอาหารของประชาชน ระดับเจตคติ ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร แหล่งของข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับผักผลไม้สดในภาพรวม ($n = 398$)

ตัวแปร	\bar{X}	SD	ระดับ
- ระดับความเชื่อในการรับประทานอาหารของประชาชน	3.1	1.1	มาก
- ระดับเจตคติ	4.0	0.7	มาก
- ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร	2.2	1.0	ปานกลาง
- แหล่งของข้อมูลข่าวสาร	1.6	0.8	ปานกลาง
- การรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับผักผลไม้สด	3.8	0.8	มาก
ค่าเฉลี่ย (คะแนนตั้งแต่ 5 คะแนน)	2.9	0.9	มาก

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความเชื่อในการรับประทานอาหารของประชาชน รายข้อ ($n = 398$)

ข้อความ	\bar{X}	SD	ระดับ
ความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารของประชาชน			
1. แม้จะไม่รับประทานผักผลไม้ ร่างกายก็ยังได้รับสารอาหารครบถ้วนหมุน	3.6	0.9	มาก
2. หญิงหลังคลอด หากรับประทานผักที่มียอดเดือย เช่น คำลึง ถั่วฝักขาว ยอดฟักทอง จะทำให้มีคลูกเข้าอยู่ช้า	3.1	1.1	มาก
3. เมื่อลูกอ่อน ห้ามรับประทานชามอน จะทำให้หักได้	2.3	1.3	ปานกลาง
4. คนพื้น土 ห้ามรับประทานแตงโม เพราะจะทำให้ไข้กลับมาอีก	2.1	1.0	ปานกลาง
5. ห้ามคนไข้รับประทานผลไม้ทุกชนิด เพราะจะทำลายฤทธิ์ของยา	3.2	1.1	มาก
6. ห้ามคนที่มีแพ้รับประทานผลไม้รสเปรี้ยว เพราะจะทำให้แพ้เป็นหนองและหายช้า	3.4	1.0	มาก
7. ห้ามเด็กรับประทานผักเพราะทำให้ห้องอีด	3.6	1.0	มาก
8. หากแรกเกิดควรป้อน้ำนมกับถั่ว จะทำให้ไม่ร้องกวน	3.0	1.1	ปานกลาง
9. ห้ามเด็กรับประทานมะนาว เพราะทำให้กระดูกเปราะ	3.0	1.1	ปานกลาง
10. การรับประทานผักผลไม้แตงคหรา เช่น ส้ม เป็นการละเว้นการทำบ้าน	2.9	1.1	ปานกลาง
11. การรับประทานอาหารหลักให้ครบทั้ง 5 หมู่ จะป้องกันการเจ็บป่วยได้	4.1	0.6	มาก
ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)	3.1	1.1	มาก

4.1.3.2 เจตคติของประชาชนที่มีต่อผักผลไม้สด

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีเจตคติต่อผักผลไม้สดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.0 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7 ดังแสดงในตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาเจตคติต่อผักผลไม้สดเป็นรายข้อ พบร่วมกันที่มีเจตคติอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ย 4.3 ได้แก่ข้อ 10 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชน

รับประทานผักผลไม้สดที่ปลอดสารพิษมากยิ่งขึ้น ข้อ 11 การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย วิทยุ และโทรทัศน์ ทำให้ประชาชนมีความรู้เรื่องการรับประทานผักผลไม้มากยิ่งขึ้น และข้อ 12 การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกผักผลไม้ปลอดสารพิษ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความปลอดภัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อม

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 7 ท่านมั่นใจว่าผักผลไม้สดที่รับประทานทุกครั้งมีความปลอดภัย มีเจตคติอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.1 รองลงมาได้แก่ ข้อ 1 ท่านคิดว่าผักผลไม้สดเป็นอาหารที่มีความสำคัญน้อยกว่าอาหารประเภทเนื้อสัตว์ มีเจตคติอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.5 ข้อ 9 การทำความสะอาดผักผลไม้ไม่จำเป็นต้องแช่น้ำ เพราะจะทำให้เศษอาหารหลุดรอดอยู่ในผัก ค่าเฉลี่ย 3.5 และ ข้อ 5 การเลือกผักผลไม้ ควรให้ความสำคัญกับประโยชน์ต่อร่างกายมากกว่ารสชาติ มีเจตคติ อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.9 ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับเจตคติของประชาชนที่มีต่อผักผลไม้สด รายชื่อ ($n = 398$)

ข้อความ	X	SD	ระดับ
เจตคติของประชาชนที่มีต่อผักผลไม้สด			
1. ท่านคิดว่าผักผลไม้สด เป็นอาหารที่มีความสำคัญน้อยกว่าอาหารประเภทเนื้อสัตว์	3.5	0.9	ปานกลาง
อาหารรับประทานผักผลไม้สดทุกวัน เพื่อให้สุขภาพดี			
2. เราควรรับประทานผักผลไม้สดทุกวัน เพราะทำให้สุขภาพดี	4.2	0.6	มาก
3. ผักผลไม้สดที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ไม่จำเป็นต้องราคาแพง	4.2	0.5	ปานกลาง
4. ท่านยินดีจะซื้อผักผลไม้สดปลอดสารพิษมากกว่าผักผลไม้สดที่วางขายหัวไป แม้จะมีราคาแพงกว่า	4.0	0.6	ปานกลาง
5. การเลือกผักผลไม้ ควรให้ความสำคัญกับประโยชน์ต่อร่างกายมากกว่ารสชาติ	3.9	0.8	ปานกลาง
6. ผักผลไม้พื้นบ้านจากแหล่งธรรมชาติ มีความสะอาดและปลอดภัยมาก	4.2	0.6	มาก
7. ท่านมั่นใจว่าผักผลไม้สดที่รับประทานทุกครั้งมีความปลอดภัย	3.1	1.0	ปานกลาง
8. การรับประทานผักผลไม้ปลอดสารพิษ ช่วยลดความเสี่ยงในการเจ็บป่วย	4.1	0.5	ปานกลาง
9. การทำความสะอาดผักผลไม้ ไม่จำเป็นต้อง เช่น น้ำสะอาด ทำให้เศษอาหารหลุดร่องรอย	3.5	1.0	ปานกลาง
10. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้ประชาชนรับประทานผักผลไม้สดที่ปลอดสารพิษมากยิ่งขึ้น	4.3	0.5	มาก
11. การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น เสียงตามสาย วิทยุ และโทรทัศน์ ทำให้ประชาชนมีความรู้เรื่องการรับประทานผักผลไม้มากยิ่งขึ้น	4.3	0.5	มาก
12. การส่งเสริมให้เกษตรกร ปลูกผักผลไม้ปลอดสารพิษ เป็นการเสริมสร้างความปลอดภัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อม	4.3	0.6	มาก
ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)	4.0	0.7	มาก

4.1.4 ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ เนื้อหาข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สด

4.1.4.1 เนื้อหาข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สด

ผลการศึกษาพบว่าความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สดอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.2 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.0 ดังแสดงในตารางที่ 4

เมื่อพิจารณาเนื้อหาข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สดที่ได้รับเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 5 ชนิดของผักผลไม้ที่พบว่ามีการใช้ยาฆ่าแมลงบ่อย ข้อ 6 พืชที่มีคุณสมบัติในการกำจัดศัตรูพืชที่สามารถใช้แทนสารเคมี เช่น สะเดา ตะไคร้ ฯลฯ ข้อ 10 ประโยชน์ของผักผลไม้สดที่มีต่อสุขภาพ ทั้ง 3 ข้อ มีความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สด อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.5 รองลงมาได้แก่ ข้อ 9 หลักเกณฑ์การเลือกผักผลไม้สดที่ปลอดภัย ได้รับในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.4 และข้อ 3 สิ่งปนเปื้อนที่มีในผักผลไม้สด เช่น ยาฆ่าแมลง ฟอร์มาลีน ไนเพยาธิ ได้รับในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.2

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยบ่ำบุ้ง คือ ข้อ 7 แหล่งจำหน่ายผักผลไม้ปลอดสารพิษ และ ข้อ 8 วิธีลดสารเคมีตกค้างในผักผลไม้สด ได้รับข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากัน 1.5 และ 2.0 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับของการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่อง พักรถไม้สตูลของประชาชน รายข้อ ($n = 398$)

ข้อความ	X	SD	ระดับ
ระดับของการได้รับข้อมูลข่าวสาร ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา			
1. อันตรายต่อร่างกายจากการรับประทานพักรถไม้ที่มีสารพิษ ตกค้าง	2.1	1.1	ปานกลาง
2. ผลการตรวจพบยาฆ่าแมลงในพักรถไม้สตูล	2.0	1.0	ปานกลาง
3. สิ่งปนเปื้อนที่มีในพักรถไม้สตูล เช่น ยาฆ่าแมลง ฟอร์มอลีน ไบเพพาร์ธิ	2.2	1.0	ปานกลาง
4. ผลเติบโตสิ่งแวดล้อมจากการใช้ยาฆ่าแมลง	2.1	1.0	ปานกลาง
5. ชนิดของพักรถไม้ที่พบว่ามีการใช้ยาฆ่าแมลงบ่อย	2.5	1.1	มาก
6. พืชที่มีคุณสมบัติในการกำจัดศัตรูพืชที่สามารถใช้แทนสารเคมี เช่น สะเดา ตะไคร้ ฯ	2.5	1.0	มาก
7. แหล่งจำหน่ายพักรถไม้ปลодสารพิษ	1.5	1.0	ปานกลาง
8. วิธีลดสารเคมีตกค้างในพักรถไม้สตูล	2.0	1.0	ปานกลาง
9. หลักเกณฑ์การเลือกพักรถไม้สตูลที่ปลอดภัย	2.4	1.0	มาก
10. ประโยชน์ของพักรถไม้สตูลที่มีต่อสุขภาพ	2.5	1.1	มาก
ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)	2.2	1.0	ปานกลาง

4.1.4.2 แหล่งของข้อมูลข่าวสารเรื่อง พักรถไม้สตูล

ผลการศึกษาพบว่าประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องพักรถไม้สตูลจากแหล่งต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 1.6 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.8 พนว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 1.1 โทรศัพท์ ได้รับในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.7 รองลงมาได้แก่ ข้อ 2.2 เพื่อนหรือคนรู้จักได้รับในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.2 ส่วนแหล่งที่ได้รับน้อยที่สุดคือ ข้อ 3.4 อินเตอร์เน็ต ได้รับในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0 รองลงมาได้แก่ ข้อ 4.3 การสัมมนาและข้อ 3.3 โปสเตอร์ ได้รับในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.0 และ 1.1 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความถี่การได้รับข้อมูลข่าวสาร
ของประชาชน เรื่องผักผลไม้สดจากแหล่งต่างๆ ($n = 398$)

แหล่งข้อมูล	\bar{X}	SD	ระดับ
ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่อง ผักผลไม้สด จากแหล่งต่างๆ ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา			
1. สื่อมวลชน			
1.1 โทรทัศน์	2.7	1.1	มาก
1.2 วิทยุ	1.7	1.1	มาก
1.3 หนังสือพิมพ์	1.2	0.7	ปานกลาง
1.4 นิตยสาร / วารสาร	1.2	0.6	ปานกลาง
2. สื่อออนไลน์			
2.1 สมาชิกในครอบครัว	1.9	1.1	มาก
2.2 เพื่อน / คนรู้จัก	2.2	1.0	มาก
2.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐ	1.9	0.9	มาก
2.4 เกย์特กร	1.6	0.9	มาก
2.5 ผู้ขายผักผลไม้สด	1.5	0.9	ปานกลาง
3. สื่อเฉพาะกิจ			
3.1 แผ่นพับ / ใบปลิว	1.2	0.5	ปานกลาง
3.2 ป้ายประกาศ / ป้ายโฆษณา	1.2	0.6	ปานกลาง
3.3 โปสเตอร์	1.1	0.5	ปานกลาง
4. สื่ออื่นๆ			
4.1 เสียงตามสาย	1.7	0.8	มาก
4.2 การอบรม/ประชุม	1.3	0.7	ปานกลาง
4.3 การสัมมนา	1.0	0.3	ปานกลาง
4.4 อินเทอร์เน็ต	0	0	น้อย
ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)	1.6	0.8	ปานกลาง

4.2 พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อำเภอศรีษะอโยธยา จังหวัดมุกดาหาร

4.2.1 การรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับผักผลไม้สด พนบฯ ประชาชนมีการรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับผักผลไม้สดอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.8 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7 ดังแสดงในตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พนบฯ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 ใช้ผักผลไม้สดจะมีผลเสียต่อสุขภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พนบฯ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 ใช้ผักผลไม้สดจะมีผลเสียต่อสุขภาพ มีการรับรู้ปัญหาอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.3 รองลงมาได้แก่ ข้อ 6 การรับประทานผักผลไม้สด ปลดสารพิษมีผลดีต่อสุขภาพมากกว่าผักผลไม้ในท้องตลาดทั่วไป และข้อ 5 การล้างผักผลไม้สดก่อนรับประทาน จะช่วยลดสารเคมีตกค้างหรือไข้พยาธิที่ปนเปื้อน มีการรับรู้ปัญหาอยู่ ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.2 และ 4.1 ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ 2 การใช้ยาฆ่าแมลงในการปลูกผักผลไม้ เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม มีการรับรู้ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.3 ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการรับรู้ปัญหาการบริโภคผักผลไม้สด ของประชาชน ($n = 398$)

ข้อความ	\bar{X}	SD	ระดับ
การรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน			
1. ใช้ยาฆ่าแมลงหรือสิ่งปนเปื้อนอื่นๆ เช่น สารฟอกขาว ฟอร์มาลีน หรือไข้พยาธิ หากตกค้างในผักผลไม้สดจะมีผลเสียต่อสุขภาพ	4.3	0.6	มาก
2. การใช้ยาฆ่าแมลงในการปลูกผักผลไม้ เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม	2.3	0.9	ปานกลาง
3. ใช้ยาฆ่าแมลงบางชนิดตกค้างในผักผลไม้สดและสิ่งแวดล้อม เป็นเวลานาน	3.9	0.7	มาก
4. การรับประทานผักผลไม้สดนกอกฤดูกาล จะทำให้เสื่งต่อการได้รับยาฆ่าแมลงมากขึ้น	3.9	0.7	มาก
5. การล้างผักผลไม้สดก่อนรับประทาน จะช่วยลดสารเคมีตกค้าง หรือไข้พยาธิที่ปนเปื้อน	4.1	0.5	มาก
6. การรับประทานผักผลไม้สดปลดสารพิษ มีผลดีต่อสุขภาพ มากกว่าผักผลไม้ในท้องตลาดทั่วไป	4.2	0.5	มาก
ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)	3.8	0.7	มาก

4.2.2 การแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้สด พนว่า ประชาชนที่ไม่เคยแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้คิดเป็นร้อยละ 45.2 และประชาชนที่เคยแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 54.8 โดยมีการแสวงหาข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.7 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.9 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พนว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 6 ชนรายการ โทรทัศน์เกี่ยวกับเรื่องผักผลไม้สด ค่าเฉลี่ย 2.9 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 7 การแสวงหาข้อมูลด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น ไปสต็อก ป้ายโฆษณา โฆษณาทางโทรทัศน์ ค่าเฉลี่ย 0.3 รองลงมาได้แก่ ข้อ 5 ค้นคว้าทางอินเตอร์เน็ต และข้อ 4 ค้นหาบทความที่สนใจจากวารสาร สิ่งพิมพ์ ค่าเฉลี่ย 1.1 และ 1.3 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 10 และ ตารางที่ 11

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของการแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้สดของประชาชน ($n = 398$)

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
การแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้สด		
- ไม่เคย	180	45.2
- เคย	218	54.8

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความถี่ในการแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้สด
ของประชาชนด้วยวิธีต่างๆ ภาพรวม และรายข้อ ($n = 218$)

ข้อความ	X	SD	ระดับ
ความถี่ในการแสวงหาข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ			
ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา			
1. สอบถามจากบุคคลใกล้ชิด	2.6	1.0	มาก
2. ปรึกษาเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1.8	0.9	มาก
3. รับฟังสาระน่ารู้ทางวิทยุ	1.8	1.1	มาก
4. ค้นหาบทความที่สนใจจากการสาร สิ่งพิมพ์	1.3	0.7	ปานกลาง
5. ค้นคว้าทางอินเตอร์เน็ต	1.1	0.5	ปานกลาง
6. ชนรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับเรื่องผักผลไม้	2.9	1.1	มาก
7. อื่นๆ : อ่านไปสเตอร์ ป้ายโฆษณา โฆษณาทางโทรทัศน์	0.3	0.8	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)	1.7	0.9	ปานกลาง

4.2.3 การตัดสินใจเลือกบริโภคผักผลไม้สด

จากการศึกษาพบว่า ในช่วง 1 เดือน ที่ผ่านมาประชาชนส่วนใหญ่มีการเลือกบริโภคผักพื้นบ้านหรือผักปลอดสารพิษมากกว่าผักผลไม้สดในท้องตลาดทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 63.3 รองลงมาได้แก่ การเลือกบริโภคผักผลไม้สดในท้องตลาดทั่วไปมากกว่าผักพื้นบ้านหรือผักปลอดสารพิษ คิดเป็นร้อยละ 31.7 ส่วนประชาชนที่เลือกบริโภคเฉพาะผักพื้นบ้านหรือผักปลอดสารพิษเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 5.0

4.2.4 สาเหตุของการตัดสินใจเลือกรับประทานผักผลไม้สดปลอดสารพิษ หรือผักพื้นบ้าน

จากการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเลือกรับประทานผักผลไม้สดปลอดสารพิษหรือผักพื้นบ้านคือ เพื่อสุขภาพของตนเองและสมาชิกในครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.4 รองลงมาคือ ผักพื้นบ้านหาได้ยากในท้องถิ่น อยากสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกผักผลไม้ปลอดสารพิษ และสมาชิกในครอบครัวต้องการรับประทาน คิดเป็นร้อยละ 80.4 ร้อยละ 47.2 และ 36.4 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีเหตุผลอื่นๆ ที่เลือก เช่น เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และเพื่อความปลอดภัยจึงรับประทานผักพื้นบ้านที่เข้มแข็ง ตามธรรมชาติรวมทั้งผักผลไม้ปลอดสารพิษที่ปลูกไว้รับประทานเอง

สำหรับสาเหตุที่ประชาชนตัดสินใจไม่เลือกรับประทานผักผลไม้สดปลอดสารพิษหรือผักพื้นบ้านในการประกอบอาหารในบางครั้งคือ ไม่มีชนิดของผักผลไม้ที่ต้องการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.6 รองลงมา คือ หาเหลืองซื้อได้ยาก ผักผลไม้ราคาแพง และผักผลไม้ไม่สุก ร้อยละ 56.0 ร้อยละ 34.7 และ 15.8 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของการเลือกบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน ในช่วง 1 เดือน ที่ผ่านมา ($n = 398$)

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
การเลือกบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา		
- บริโภคผักผลไม้สดในห้องตลาดทั่วไป มากกว่า ผักพื้นบ้านหรือผักปลอดสารพิษ	126	31.7
- บริโภคผักพื้นบ้านหรือผักปลอดสารพิษ มากกว่า ผักผลไม้สดในห้องตลาดทั่วไป	252	63.3
- บริโภคเฉพาะผักพื้นบ้านหรือผักปลอดสารพิษเท่านั้น	20	5.0
การตัดสินใจเลือกรับประทานผักผลไม้สดปลอดสารพิษหรือผักพื้นบ้าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1. เพื่อสุขภาพของตนเองและสมาชิกในครอบครัว	340	85.4
2. สมาชิกในครอบครัวต้องการรับประทาน	145	36.4
3. หาได้ง่ายในห้องถัง	320	80.4
4. อย่างสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกผักผลไม้ปลอดสารพิษ	188	47.2
5. อื่นๆ เช่น ประหยัด	41	10.3
สาเหตุที่บางครั้ง ตัดสินใจไม่เลือกผักผลไม้สดปลอดสารพิษหรือผักพื้นบ้านในการประกอบอาหาร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1. ผักผลไม้ไม่สุก	63	15.8
2. ผักผลไม้ราคาแพง	138	34.7
3. ไม่มีชนิดของผักผลไม้ที่ต้องการ	309	77.6
4. หาเหลืองซื้อได้ยาก	223	56.0

4.2.5 ชนิดของผักผลไม้สดที่เลือกรับประทานบ่อย

4.2.5.1 ผักที่รับประทานในแต่ต้น ประชาชนเลือกรับประทานต้นหอมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.2 รองลงมาได้แก่ ผักชี ผักบุ้ง และต้าลีง คิดเป็นร้อยละ 67.8 ร้อยละ 51.8 และ 51.0 ตามลำดับ

4.2.5.2 ผักที่รับประทานดอกและผล ประชาชนเลือกรับประทานพริกสดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.7 รองลงมา ได้แก่ มะเขือเปราะ แตงกวา และถั่วฝักยาว ร้อยละ 59.3 ร้อยละ 57.3 และ ร้อยละ 51.0 ตามลำดับ

4.2.5.3 ผักที่รับประทานหัวและราก ประชาชนเลือกรับประทานผักกาดหัว และแครอท คิดเป็นร้อยละ 13.8 และ 13.3 ตามลำดับ

4.2.5.4 ผลไม้ พบร่วมกันว่าประชาชนเลือกรับประทานส้มเขียวหวานมากที่สุด ร้อยละ 79.6 รองลงมาได้แก่ มะละกอ กล้วย และมะม่วง คิดเป็นร้อยละ 74.9 ร้อยละ 72.9 และร้อยละ 36.2 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ชนิดของผักผลไม้สดที่ประชาชนเลือกรับประทานบ่อย ($n = 398$)

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
ผักผลไม้สดที่เลือกรับประทานบ่อย (ตอบได้นากกว่า 1 ข้อ)		
ผักกินใบและต้น		
คะน้า	79	19.8
ต้นหอม	343	86.2
ผักชี	270	67.8
ผักกาดขาว	186	46.7
ผักบูร	206	51.8
กะหล่ำปลี	90	22.6
ต้มยำ	203	51.0
ผักกินดอกรสเผ็ด		
กะหล่ำดอง	66	16.6
ถั่วฝักยาว	203	51.0
แตงกวา	228	57.3
มะเขือยาว	20	5.0
มะเขือเปราะ	236	59.3
พริกสด	365	91.7
ข้าวโพดอ่อน	47	11.8
ผักกินหัวและราก		
แครอท	53	13.3
ผักกาดหัว	55	13.8
ผลไม้		
ส้มเขียวหวาน	317	79.6
กล้วย	290	72.9
แตงโม	106	26.6
พุทรา	128	32.2
ชุมพู่	59	14.8

ตารางที่ 13 ชนิดของผักผลไม้สดที่ประชาชนเลือกรับประทานบ่อย (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
มะม่วง	114	36.2
มะละกอ	298	74.9
มะยม/มะขาม/มังคุด	110	27.6

4.2.6 แหล่งที่มาของผักผลไม้สด ประชาชนรับประทานผักพื้นบ้านที่เกิดขึ้นเอง ตามธรรมชาติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.3 รองลงมาได้แก่ ผักผลไม้ที่ปลูกไว้รับประทานเอง ซึ่งจากตลาดสดเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย และซื้อจากรถเร่ขาย คิดเป็นร้อยละ 66.1 ร้อยละ 51.8 และ 47.5 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของแหล่งที่ซื้อผักผลไม้สด ($n = 398$)

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งที่ซื้อผักผลไม้สดของประชาชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1. ตลาดสดเทศบาล ต.นิคมคำสร้อย	206	51.8
2. ตลาดสดภายในหมู่บ้าน	76	19.1
3. ร้านขายสินค้า	98	24.6
4. ผักผลไม้ที่ปลูกไว้รับประทานเอง	263	66.1
5. รถเร่ขาย	189	47.5
6. ห้างสรรพสินค้า	8	2.0
7. ผักพื้นบ้าน ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ	268	67.3

สำหรับประชาชนที่ไม่ได้ปลูกผักผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 25.0 และประชาชนที่ปลูกผักผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 75.0 ซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนจะปลูกเพื่อรับประทานเองเพียงอย่างเดียว โดยไม่ใช้ขายเพลิน (ร้อยละ 90.3)

นอกจากนี้ พนบฯ กรณีใช้ขายเพลินในการปลูกผักผลไม้ ทั้งการปลูกเพื่อขายและเพื่อรับประทานเองในครัวเรือน มีการเว้นระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวเท่ากัน คือระยะเวลาเฉลี่ย 4.4 วัน ระยะเวลาต่อสุก คือ 1 วันและสูงสุด 30 วัน แสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนที่ปลูกผักผลไม้ (n = 398)

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
การปลูกผักผลไม้และการใช้ยาฆ่าแมลง		
1. ไม่ได้ปลูกผักผลไม้	100	25.0
2. ปลูกผักผลไม้ ซึ่งมีการปฏิบัติตามที่แตกต่างกันดังนี้	298	75.0
2.1 ปลูกเพื่อรับประทานเอง โดยไม่ใช้ยาฆ่าแมลง	269	90.3
2.2 ปลูกเพื่อรับประทานเอง โดยใช้ยาฆ่าแมลง	3	1.0
2.3 ปลูกเพื่อขายและรับประทานเอง โดยไม่ใช้ยาฆ่าแมลง	13	4.4
2.4 ปลูกเพื่อขายและรับประทานเอง โดยใช้ยาฆ่าแมลง	8	2.7
2.5 ปลูกขายจะใช้ยาฆ่าแมลง แต่ปลูกรับประทานเองไม่ใช้ยาฆ่าแมลง	1	0.3
2.6 ปลูกเพื่อขายและรับประทานเอง โดยใช้สารสกัดจากธรรมชาติ เช่น สะเดา ตะไคร้หอม	4	1.3
รวม	298	100.0

กรณีใช้ยาฆ่าแมลง

- ยาฆ่าแมลงที่ใช้ ได้แก่ กลุ่มออร์แกโนฟอสเฟต เช่น โพลิค่อน กลุ่มคาร์บามे�ต เช่น คาร์บาริล ฟูราดาน แอลเอนเด และกลุ่มไพริทรอยด์ เช่น โพลิเทค
- การเว้นระยะเวลาในการนำมารับประทานเอง เฉลี่ย 4.4 วัน ต่ำสุด 1 วัน สูงสุด 30 วัน
- การเว้นระยะเวลาในการนำไปขาย เฉลี่ย 4.4 วัน ต่ำสุด 1 วัน สูงสุด 30 วัน

4.2.7 หลักเกณฑ์ในการเลือกผักผลไม้ของประชาชน

จากการศึกษาพบว่า หลักเกณฑ์ที่ประชาชนนำมาประกอบการเลือกรับประทานผักผลไม้สด คือความปลดปล่อยต่อสุขภาพมากที่สุด ร้อยละ 74.6 รองลงมาคือความชอบในรสชาติความหลากหลายในการจัดชื้อ และคุณค่าทางอาหาร คิดเป็นร้อยละ 64.8 ร้อยละ 60.3 และ 57.8 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของหลักเกณฑ์ในการเลือกผักผลไม้สด ($n = 398$)

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
หลักเกณฑ์ในการเลือกผักผลไม้สด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ความชอบในรสชาติ	258	64.8
คุณค่าทางอาหาร	230	57.8
ความสะดวกในการซื้อ	240	60.3
ราคาของผักผลไม้สด	132	33.2
ชนิดของผักผลไม้	180	45.2
ความปลอดภัยต่อสุขภาพ	297	74.6
ความสวยงามของผักผลไม้	67	16.8
อื่นๆ เช่น ประหยัด	5	1.3

4.2.8 วิธีการล้างผักผลไม้สดของประชาชน

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีวิธีการล้างผักผลไม้สด โดยการขุ่นล้างในน้ำหรือแช่น้ำ น้ำอย่างกว่า 15 นาที คิดเป็นร้อยละ 65.3 รองลงมาได้แก่ แช่น้ำสะอาดนานกว่า 15 นาที คิดเป็นร้อยละ 24.6 แช่น้ำขาวข้าวหรือเกลือ ร้อยละ 19.6 และเปิดก๊อกให้น้ำไหลผ่านผักผลไม้นาน 2 นาทีขึ้นไปและใช้มือล้างช่วย ร้อยละ 11.8 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของวิธีการล้างผักผลไม้สด ($n = 398$)

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการล้างผักผลไม้สดของประชาชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
- แช่ด้วยน้ำยาโซเดียมไบคาร์บอนเนต นาน 15 นาที ขึ้นไป	1	0.3
- แช่ด้วยน้ำส้มสายชู นาน 15 นาที ขึ้นไป	9	2.3
- แช่ด้วยน้ำยาล้างผัก นาน 15 นาที ขึ้นไป	5	1.3
- เปิดก๊อกให้น้ำไหลผ่านผักผลไม้ นาน 2 นาที ขึ้นไปและใช้มือ	47	11.8
ล้างซ่อม		
- แช่ในน้ำสะอาด นาน 15 นาที ขึ้นไป	98	24.6
- จุ่มล้างในน้ำ น้อยกว่า 15 นาที	260	65.3
- วิธีอื่นๆ เช่น แห่น้ำชาวข้าว แห่น้ำเกลือ	78	19.6

4.2.9 รูปแบบการรับประทานผักสด

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีรูปแบบการรับประทานผักสด โดยการลวกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.2 รองลงมา ได้แก่ การรับประทานผักสด นึ่ง และแกง คิดเป็นร้อยละ 32.2 ร้อยละ 16.3 และ 5.5 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของรูปแบบการรับประทานผักผลไม้สดที่บ่ออยที่สุด ภายใน
1 สัปดาห์ ($n = 398$)

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
รูปแบบการเลือกรับประทานผักผลไม้สดที่บ่ออยที่สุด (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ)		
- รับประทานผักสด	128	32.2
- นึ่ง	65	16.3
- ลวก	152	38.2
- ต้ม	18	4.5
- ผัด	13	3.3
- แกง	22	5.5
รวม	398	100.0

การจำแนกระดับคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด พบร่วมว่า ประชาชนส่วนใหญ่ มีคะแนนพฤติกรรมการบริโภคอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 51.8 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.0 ส่วนในระดับสูงพบเพียงร้อยละ 0.2 ดังรายละเอียดตามตารางที่ 19

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด ($n = 398$)

ระดับคะแนนพฤติกรรม	จำนวน	ร้อยละ
- ระดับสูง (คะแนนตั้งแต่ 36.8 - 46.0)	1	0.2
- ระดับปานกลาง (คะแนนระหว่าง 27.7 – 36.7)	191	48.0
- ระดับต่ำ (คะแนนต่ำกว่า 27.6)	206	51.8

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความเชื่อ เจตคติ ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสาร ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลข่าวสาร พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด

การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย คะแนนความเชื่อ เจตคติ ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสาร ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลข่าวสาร พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จำแนกเป็น ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล โดยการทดสอบสถิติพารามิเตอร์

ด้วย t-test ได้ทดสอบการแจกแจงของข้อมูลโดยใช้สถิติ Kolmogorov – Smirnov สถิติให้ค่าการกระจายแบบปกติ ผลการวิเคราะห์พบว่า ความเชื่อ เจตคติ ความถี่ในการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ และพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จำแนกเป็นในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล มีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.01$, $p = 0.02$, $p < 0.001$, $p = 0.008$ และ $p = 0.03$ ตามลำดับ) กล่าวคือ ประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาล มีค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่อ เจตคติ ความถี่ในการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารแหล่งต่าง ๆ และพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดมากกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล โดยค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่อในการบริโภคผักผลไม้สดมากกว่าประชาชนนอกเขตเทศบาล เท่ากับ 1.8 คะแนน (95%CI สำหรับค่าความแตกต่าง อยู่ระหว่าง 0.4 คะแนน ถึง 3.4 คะแนน) ค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อผักผลไม้สดมากกว่า เท่ากับ 1.14 คะแนน (95%CI สำหรับค่าความแตกต่างอยู่ระหว่าง 0.15 คะแนน ถึง 2.13 คะแนน) ค่าเฉลี่ยคะแนนความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารมากกว่า เท่ากับ 4.6 คะแนน (95%CI สำหรับค่าความแตกต่าง อยู่ระหว่าง 2.4 คะแนน ถึง 6.9 คะแนน) ค่าเฉลี่ยคะแนนความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ มากกว่า เท่ากับ 0.68 คะแนน (95%CI สำหรับค่าความแตกต่าง อยู่ระหว่าง 0.2 คะแนน ถึง 1.2 คะแนน) และค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดมากกว่า เท่ากับ 0.68 คะแนน (95%CI สำหรับค่าความแตกต่าง อยู่ระหว่าง -3.5 คะแนน ถึง 1.3 คะแนน) ดังรายละเอียด ตามตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่อ เจตคติ ความถี่ในการได้รับข้อมูล
ข่าวสาร ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ พฤติกรรมการบริโภค
ผักผลไม้สด จำแนกเป็นในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ($n = 398$)

ตัวแปร	จำนวน (คน)	Mean	SD	Mean Difference	p-value
				(95%CI)	
ความเชื่อในการรับประทานอาหาร					
- ในเขตเทศบาล	66	36.1	5.8		
- นอกเขตเทศบาล	332	34.2	5.5	1.8 (0.4, 3.4)	0.01
เจตคติค่อผักผลไม้สด					
- ในเขตเทศบาล	66	48.5	3.7	1.14 (0.15, 2.13)	0.02
- นอกเขตเทศบาล	332	47.4	3.8		
ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสาร					
- ในเขตเทศบาล	66	25.8	8.7	4.6 (2.4, 6.9)	< 0.001
- นอกเขตเทศบาล	332	21.2	6.8		
ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ					
- ในเขตเทศบาล	66	26.2	8.5	0.68 (0.2, 1.2)	0.008
- นอกเขตเทศบาล	332	23.1	6.6		
พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด					
- ในเขตเทศบาล	66	27.9	2.4	0.68 (-3.5, 1.3)	0.03
- นอกเขตเทศบาล	332	27.3	2.4		

การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จำแนกในเพศชายและเพศหญิง โดยการทดสอบสถิติพารามิเตอร์ โดยใช้ t-test ได้ทดสอบ การแจกแจงของข้อมูลโดยใช้สถิติ Kolmogorov – Smirnov ที่ดีให้ค่าการกระจายแบบปกติ ผลการวิเคราะห์พบว่าพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดในเพศชายและเพศหญิง ไม่แตกต่างกัน ทางสถิติ ดังรายละเอียด ตามตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จำแนกตามเพศ
(n = 398)

ตัวแปร	จำนวน (คน)	Mean	SD	Mean Difference (95%CI)	p-value
พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด					
- ชาย	22	26.7	2.6		
- หญิง	376	27.4	2.4	- 0.7 (-1.8, 0.3)	0.16

การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จำแนกตามอายุและสถานภาพครัวเรือน โดยการทดสอบสถิติพารามิเตอร์ โดยใช้ One Way ANOVA ได้ทดสอบการแจกแจงของข้อมูลโดยใช้สติติ Kolmogorov - Smirnov สถิติให้ค่ากระจายแบบปกติ ผลการวิเคราะห์พบว่า พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดในกลุ่มอายุต่างๆ และสถานภาพในครัวเรือน ไม่แตกต่างกันทางทางสถิติ ดังรายละเอียดตามตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดจำแนกตามอายุ และสถานภาพในครัวเรือน

ตัวแปร	จำนวน (คน)	Mean	SD	F-ratio	p-value
อายุ (ปี)	398	26.5	2.3	1.14	0.47
1. น้อยกว่า 20 ปี	10	26.3	2.0		
2. 20-30 ปี	155	26.6	2.3		
3. 40-59 ปี	179	26.3	2.1		
4. 60 ปีขึ้นไป	54	26.8	2.9		
สถานภาพในครัวเรือน	398	26.5	2.3	0.39	0.76
1. หัวหน้าครัวเรือน	70	26.7	2.2		
2. ภรรยาของหัวหน้า	281	26.4	2.3		
ครัวเรือน					
3. บุตร	30	26.4	2.4		
4. ผู้ดูแลบ้าน/ป้า/ มารดา	17	26.5	2.4		

การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดจำแนกตามระดับการศึกษา โดยการทดสอบสถิติพารามิเตอร์ โดยใช้ One Way ANOVA ได้ทดสอบการแยกแยะของข้อมูลโดยใช้สถิติ Kolmogorov - Smirnov สถิติให้ค่าการกระจายแบบปกติ ผลการวิเคราะห์พบว่าพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.04$) ดังรายละเอียดตามตารางที่ 23 และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายคู่พบว่า กลุ่มที่ไม่ได้ศึกษา และกลุ่มระดับประถมศึกษา มีพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดแตกต่างกัน กลุ่มระดับอาชีวศึกษาขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.01$) กล่าวคือ กลุ่มระดับอาชีวศึกษา ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ศึกษาเท่ากับ 1.60 และมากกว่ากลุ่มประถมศึกษาเท่ากับ 1.41 ส่วนระดับการศึกษาอื่น ๆ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ดังรายละเอียดตามตารางที่ 24

ตารางที่ 23 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดจำแนกตามระดับการศึกษา

ตัวแปร	จำนวน (คน)	Mean	SD	F-ratio	p-value
ระดับการศึกษา	398	26.5	2.3	2.67	0.04
1. ไม่ได้ศึกษา	30	26.2	1.9		
2. ประถมศึกษา	289	26.4	2.2		
3. มัธยมศึกษา	59	26.7	2.5		
4. อาชีวศึกษาขึ้นไป	20	27.8	3.1		

ตารางที่ 24 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดจำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	p-value			
	ไม่ได้ศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อาชีวศึกษาขึ้นไป
ไม่ได้ศึกษา	-	0.67	0.40	0.01
ประถมศึกษา		-	0.37	0.01
มัธยมศึกษา			-	0.06
อาชีวศึกษาขึ้นไป				-

การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดจำแนกตามอาชีพหลัก ความถี่ในการประกอบอาหารต่อวันของครัวเรือน โดยการทดสอบสถิติไรพารามิเตอร์ โดยใช้ Kruskal – Wallis ผลการวิเคราะห์พบว่า พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดในแต่ละอาชีพ และความถี่ในการประกอบอาหารต่อวันของครัวเรือน มีพฤติกรรมไม่แตกต่างกันทางสถิติ ดังรายละเอียด ตามตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จำแนกตามอาชีพหลัก ความถี่ในการ攝กอนอาหารต่อวันของครอบครัว ($n = 398$)

ตัวแปร	จำนวน (คน)	Mean Ranks	Chi-Square	p-value
อาชีพหลัก				
1. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	8	194.1	7.63	0.106
2. ค้ายา	54	218.8		
3. รับจ้าง	50	170.9		
4. เกษตรกร	211	195.4		
5. นักเรียน/นักศึกษา	75	216.9		
ความถี่ในการ攝กอนอาหาร/วัน				
ของครอบครัว				
1. ไม่ได้攝กอนอาหาร รับประทาน เองเลยทั้ง 3 มื้อ	2	145.0	0.53	0.77
2. 採กอนอาหารรับประทานเอง บางมื้อ	221	200.2		
3. 採กอนอาหารรับประทานเอง ทุกมื้อ	175	199.3		

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พนวณ ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้ และความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำกับพฤติกรรมในการบริโภคผักผลไม้สด และเป็นไปในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.33, p < 0.001$ และ $r = 0.31, p < 0.001$ ตามลำดับ) นั่นคือประชาชนที่มีความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้มากกว่า และมีความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ มากกว่า จะมีพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดที่ดีกว่าประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อยกว่า ส่วนด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้เฉลี่ยของสมาชิกในครัวเรือน ความเชื่อในการ

รับประทานอาหาร และเจตคติที่มีต่อผักผลไม้สด พนวจไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติ
ดังรายละเอียดตามตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด ($n = 398$)

ตัวแปร	r	p-value
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.07	0.15
- รายได้เฉลี่ยของสมาชิกในครัวเรือน	0.03	0.56
- ความเชื่อในการรับประทานอาหาร	- 0.09	0.07
- เจตคติต่อผักผลไม้สด	- 0.07	0.19
- ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สด	0.33	< 0.001
- ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สด	0.31	< 0.001
จากแหล่งต่างๆ		

บทที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อำเภอโนนค้ำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 คุณลักษณะของบุคคล คุณลักษณะของครอบครัว ปัจจัยด้านการสื่อสาร และพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อำเภอโนนค้ำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

การวิจัยครั้งนี้ พบร่วมกับบุคคลที่มีหน้าที่ในการจัดเตรียมอาหาร ให้สมาชิกในครัวเรือนรับประทาน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 43.26 ปี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี โดยมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกรรยาของหัวหน้าครัวเรือน และอาชีพหลักเป็นเกษตรกร

สำหรับด้านคุณลักษณะของครอบครัวพบว่า มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ย 4 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและเป็นสังคมชนบท มีรายได้เฉลี่ยของสมาชิกในครอบครัวเท่ากับ 5,322 บาทต่อเดือน และส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่าเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท ส่วนความถี่ในการประกอบอาหารต่อวันของครัวเรือน พบร่วมกับส่วนใหญ่มีการประกอบอาหารเองเพียงบางนื้อ และรับประทานผักผลไม้สด 2 มื้อต่อวัน

ความเชื่อในการรับประทานอาหาร ประชาชนมีความเชื่อที่ถูกต้องในการรับประทานอาหาร อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.1 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบร่วมกับการรับประทานอาหารหลักให้ครบทั้ง 5 หมู่ จะป้องกันการเจ็บป่วยได้ ประชาชนมีความเชื่อในการรับประทานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.1 เช่นเดียวกับการศึกษาของ พชรินทร์ สีหันนทวงศ์ (2546) ซึ่งประชาชนเชื่อว่า พืชมีการใช้อาหารมากกว่าเนื้อสัตว์ การรับประทานผักผลไม้เป็นประจำจะช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดโรคได้ เช่น โรคมะเร็ง โรคอ้วน โรคเบาหวาน มีความเชื่ออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.16

กรณีศึกษาในเรื่องนี้มีอิทธิพลถึงความเชื่อในบางข้อ พบร่วมกับประชาชนบางส่วนยังมีความเชื่อว่า ในบุคคลบางกลุ่มต้องงดเว้นหรือหลีกเลี่ยงการรับประทานผักผลไม้ เพราะเชื่อว่าจะทำให้เกิดอาการผิดปกติหรือเป็นอันตรายได้ เช่นในเด็ก หญิงหลังคลอด และผู้ป่วยที่มีอาการไข้

ถึงแม้ว่าจะเป็นความเชื่อในระดับปานกลาง แต่ความเชื่อเหล่านี้อาจมีผลต่อการงดเว้นการรับประทานผักผลไม้ในกลุ่มนักศึกษาดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความรู้ ความเข้าใจทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อที่ถูกต้อง และมีพฤติกรรมการบริโภคที่ปลอดภัย

เขตติดต่อผักผลไม้สด ประชาชนมีเขตติดต่อต่อผักผลไม้สด อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.0 แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีเขตติดต่อต่อการบริโภคผักผลไม้สด อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 7 ท่านมั่นใจว่าผักผลไม้สดที่รับประทานทุกวันมีความปลอดภัย มีเขตติดต่ออยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.1 แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลจากการปนเปื้อนของสารเคมีหรือยาฆ่าแมลงในผักผลไม้ และไม่มีความมั่นใจในการบริโภคอย่างปลอดภัย เนื่องจากผักผลไม้สดที่ซื้อนั้นไม่มีหน่วยงานได้รับรองรวมทั้งการสุ่มตรวจผักผลไม้ก็เป็นเพียงการสุ่มตรวจในผักผลไม้บางชนิดเท่านั้น และผักผลไม้ที่ผ่านการตรวจแล้วก็ยังไม่มีการแบ่งแยกแหล่งจำหน่ายอย่างชัดเจน ดังนั้นเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยของผู้บริโภค หน่วยงานที่รับผิดชอบควรให้การรับรองผักผลไม้ที่ผ่านการตรวจสอบแล้วว่าปลอดภัย รวมทั้งแจ้งผลการตรวจสอบอย่างเปิดเผยให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

เนื้อหาและแหล่งข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สด ระดับความถี่ของการได้รับข้อมูล ข่าวสารเรื่องผักผลไม้สดของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.2 ซึ่งพบว่า เนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ ได้แก่ ชนิดของผักผลไม้ที่พบว่ามีการใช้ยาฆ่าแมลงบ่อย พืชที่มีคุณสมบัติในการกำจัดศัตรูพืชที่สามารถใช้แทนสารเคมี เช่น สะเดา ตะไคร้ ฯลฯ และประโยชน์ของผักผลไม้สดที่มีต่อสุขภาพ ทั้ง 3 ข้อนี้ มีความถี่ในการได้รับอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.5 ส่วนเนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่ได้รับน้อยที่สุด คือ แหล่งจำหน่ายผักผลไม้ปลอดสารพิษ โดยมีความถี่ของการได้รับอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.5

ส่วนแหล่งข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สด ที่ได้รับอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 1.6 โดยแหล่งที่ได้รับเป็นประจำ ได้แก่ โทรศัพท์ ความถี่ของการได้รับอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.7 รองลงมาได้รับจากเพื่อนหรือคนรู้จัก ความถี่ของการได้รับอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.2

จากข้อมูลดังกล่าว ถึงแม้ว่าแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนได้รับเรื่องผักผลไม้สด จะมีความถี่ของการได้รับอยู่ในระดับมากก็ตาม ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาข้อมูล ข่าวสารที่ประชาชนได้รับ ก็ยังพบว่าความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ แหล่งจำหน่ายผักผลไม้ปลอดสารพิษ และวิธีคัดสรรสารเคมีตกค้างในผักผลไม้สด โดยมีค่าเฉลี่ย 1.5 และ 2.2 ตามลำดับ ทั้งที่ข้อมูลเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่ประชาชนต้องรับรู้ เพื่อความปลอดภัยในการบริโภค

พุทธิกรรมการบริโภคผักผลไม้สด จากผลการศึกษา ถึงแม้จะพบว่า ในขั้นตอนของการรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับผักผลไม้นั้น ประชาชนมีการรับรู้อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.8 การแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้อีกในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.7 แต่ก็มีประชาชนจำนวนมากถึงร้อยละ 45.2 ซึ่งไม่เคยแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้ และถึงแม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะเลือกบริโภคผักพื้นบ้านหรือผักปลอดสารพิษมากกว่าผักผลไม้สดในท้องตลาดทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 63.3 โดยมีเหตุผลในการเลือก คือ เพื่อสุขภาพของตนเองและสมาชิกในครอบครัว แต่มีประชาชนที่เลือกบริโภคเฉพาะผักพื้นบ้านหรือผักปลอดสารพิษเท่านั้น เพียงร้อยละ 5.0 เมื่อศึกษาถึงแหล่งที่มาของผักผลไม้สด พบร่วnakจากประชาชนจะรับประทานผักพื้นบ้านที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และปลูกผักผลไม้ไว้รับประทานเองแล้ว ประชาชนยังซื้อจากตลาดสด เทศบาลดำเนินคุณสำร้อย และซื้อจากการค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 51.8 และ 47.5 ตามลำดับ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง สะท้อนให้เห็นว่าบังมีประชาชนอีกจำนวนมากที่ซื้อผักผลไม้ที่อาจปนเปี้ยนยาฆ่าแมลง หันนี้เนื่องจากผลการสุ่มตรวจยาฆ่าแมลงในผักผลไม้สดที่จำหน่ายในตลาดสดเทศบาลดำเนินคุณสำร้อย ซึ่งพบว่าบังมีการปนเปี้ยนยาฆ่าแมลงอยู่มาก รวมทั้งพุทธิกรรมการล้างผักผลไม้ก่อนการบริโภคซึ่งไม่ปลอดภัยเท่าที่ควร

นอกจากนี้ เมื่อศึกษาถึงการใช้ยาฆ่าแมลงในการปลูกผักผลไม้ของประชาชน ทั้งการปลูกเพื่อขาย และเพื่อรับประทานเองในครัวเรือน พบร่วnakการเว้นระยะเวลาเก็บเกี่ยวค่อนข้างน้อย โดยมีระยะเวลาต่ำสุดเพียง 1 วันเท่านั้น ระยะเวลาสูงสุด 30 วัน และระยะเวลาเฉลี่ย 4 วัน ซึ่งหากฆ่าแมลงที่พบว่าประชาชนในเขตข้ามกับนิคมสำร้อยใช้อยู่ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม ออร์แกโนฟอสเฟต เช่น โฟลิคอน ถึงแม้สารเคมีกลุ่มนี้จะมีฤทธิ์ตกค้างน้อยเมื่อเหลือตกค้างอยู่ในผักผลไม้ แต่ความปลอดภัยของผู้บริโภคก็ขึ้นอยู่กับการเว้นระยะเวลาเก็บเกี่ยว ตามคำแนะนำของสารเคมีแต่ละชนิด รวมทั้งพุทธิกรรมการทำความสะอาดผักผลไม้ก่อนรับประทาน นอกจากนี้สารเคมีอีกกลุ่มนึงที่พบว่ามีการใช้บ่อย คือ กลุ่มสารบาร์บามต ได้แก่ คาร์บาริล ฟูราคาน แวนเนต ซึ่งมีคุณสมบัติละลายน้ำได้ดี และที่สำคัญสามารถซึมเข้าทางรากและ ยังเคลื่อนย้ายไปที่ลำต้นของพืชได้ ดังนั้นจึงไม่สามารถล้างออกจากการพืชผักได้ง่าย (นุศราพร เกษสมบูรณ์ และคณะ, 2547) การปลูกผักผลไม้ที่ใช้ยาฆ่าแมลง จึงมีโอกาสสูงที่จะตกค้างในผักผลไม้จนถึงผู้บริโภค และถึงแม้ว่าจะมีเกษตรกรจำนวนน้อยที่ปลูกผักผลไม้โดยใช้ยาฆ่าแมลงแต่การปลูกเพื่อขายมักจะปลูกในปริมาณมากและมีผักหลากหลายชนิด ในขณะที่การปลูกเพื่อรับประทานเองเป็นการปลูกผักในปริมาณน้อย ดังนั้นหากผู้บริโภคไม่เพียงพอหรือไม่มีผักผลไม้ที่ต้องการ ประชาชนก็ต้องซื้อเพิ่มจากแหล่งอื่นอีก และจากการสอบถามถึงหลักเกณฑ์ที่ประชาชนนำมาประกอบในการเลือกรับประทานผักผลไม้นั้น ถึงแม้ว่าหลักเกณฑ์

ส่วนใหญ่จะเลือกความปลอดภัยต่อสุขภาพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.6 แต่เมื่อศึกษาถึงวิธีการล้างผักผลไม้ของประชาชน พบว่าส่วนใหญ่จะจุ่มล้างในน้ำหรือแช่น้ำ น้อยกว่า 15 นาที คิดเป็นร้อยละ 65.3 ซึ่งให้เห็นว่า การรับรู้ปัญหาการปนเปื้อนยาฆ่าแมลงในผักผลไม้ของประชาชน ไม่ได้นำไปสู่พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้องเสมอไป ทั้งนี้มีประชาชนบางส่วนให้เหตุผลว่า การแช่น้ำนานๆ จะทำให้เสียเวลาและทำให้รสชาติไม่อร่อย แต่ก็มีประชาชนบางกลุ่มที่ให้เหตุผลว่าถ้าเป็นผักผลไม้ที่คิดว่านำจะปลอดสารพิษก็จะไม่แช่น้ำ ยกเว้นเป็นผักผลไม้ที่ซื้อหรือคิดว่าอาจปนเปื้อนยาฆ่าแมลงจะแช่น้ำนานขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาจากชนิดของผักผลไม้สดที่ประชาชนเลือกรับประทานบ่อยพบว่า มีผักผลไม้หลายชนิดที่มีการปนเปื้อนยาฆ่าแมลงสูง เช่น ต้นหอม ผักชี มะเขือเปรี้ยว พริกสด ถั่วฝักยาว เป็นต้น และยังมีพืชผักอีกหลายชนิดที่ประชาชนไม่ทราบว่ามีการปนเปื้อนยาฆ่าแมลง ซึ่งเกยตอร์กรที่ปลูกขายมีการใช้ยาฆ่าแมลง เช่น ใบแมงลัก ໂ开荒pa และสะระแหน่ เป็นต้น

ดังนี้ การรณรงค์เพื่อให้ประชาชนมีความตระหนักรในการรับประทานผักผลไม้ปลอดสารพิษ และการล้างหรือแช่ให้สะอาดก่อนบริโภค จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป

5.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อำเภอ尼คมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

5.2.1 ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชน อำเภอ尼คมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพในครัวเรือน และอาชีพหลัก

5.2.1.1 สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชนที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพในครัวเรือน อาชีพหลัก และคุณลักษณะของครอบครัว ได้แก่ เด็กที่อยู่อาศัย มีความแตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า การบริโภคผักผลไม้สดในเพศชายและเพศหญิง ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าเพศ ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด ทั้งนี้อธิบายได้ว่าถึงแม้กลุ่มตัวอย่างที่มีหน้าที่ในการจัดเตรียมอาหารให้สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง แต่เนื่องจากในสังคม ปัจจุบันผู้หญิงต้องรับผิดชอบงานหลักของบ้านทั้งนอกบ้านและในบ้าน ส่งผลให้การเลือกซื้ออาหารหรือจัดเตรียมอาหาร ได้รับการแบ่งเบาภาระจากสามี บุตรหรือสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นผู้ชาย ทำให้ผู้ชายมีพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดใกล้เคียงกับผู้หญิง ดังนั้นพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชนเพศชายและหญิง จึงไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของ พัชรินทร์ สีหันนทวงศ์ (2546) โดยพบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การบริโภคผักปลดสารพิษของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.027, p < 0.05$)

นอกจากนี้ จากผลการวิจัยพบว่าระดับการศึกษา กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.01$) โดยประชาชนกลุ่มที่ไม่ได้ศึกษา กับกลุ่มประถมศึกษามีพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดแตกต่างจากกลุ่มอาชีวศึกษา ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.01, p = 0.01$ ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น จะมีคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้ที่สูงขึ้น ด้วย ทั้งนี้อธิบายได้ว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น จะมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารจาก สื่อต่างๆมากขึ้น ทั้งในหลักสูตรการศึกษาและนอกหลักสูตร ส่งผลให้มีคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สูงขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัฐ จำปาทอง (2535) ที่พบว่า ระดับการศึกษามีผลทำให้การปฏิบัติเมื่อบริโภคแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ดังนั้น ระดับการศึกษาจึงมีความแตกต่างกันกับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด ของประชาชน

ส่วนสถานภาพในครัวเรือน กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด ของประชาชน พบว่าไม่แตกต่าง ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรินทร์ สีหันนทวงศ์ (2546) ซึ่งพบว่าสถานภาพในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผัก ปลดสารพิษของประชาชน ($r = 0.173, p < 0.05$)

สำหรับอาชีพหลัก พบว่าไม่แตกต่างกันกับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด ของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรินทร์ สีหันนทวงศ์ (2546) โดยพบว่า อาชีพหลัก ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้ปลดสารพิษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.059, p < 0.05$) ปัจจัยต่างๆดังกล่าวไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า ถึงแม้ประชาชนซึ่งมีสถานภาพในครัวเรือน และอาชีพหลักที่แตกต่างกัน แต่เนื่องจากมีโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริโภคผักผลไม้ได้เท่าๆกัน ทั้งจาก สื่อมวลชน สื่อบุคคล หรือสื่อเฉพาะกิจ จึงทำให้ประชาชนเหล่านี้ มีพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดคล้ายคลึงกัน

นอกจากนี้ ปัจจัยด้านเขตที่อยู่อาศัยซึ่งแบ่งเป็นในเขตเทศบาลและนอก เขตเทศบาล กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน มีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไป ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่า ประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาล มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรม การบริโภคมากกว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ซึ่งอธิบายได้ว่า ความแตกต่าง กันระหว่าง เขตที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม รูปแบบการดำเนินชีวิต และความถี่ ในการได้รับ

ข้อมูลข่าวสาร ทำให้ประชาชนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัฐ จำปาทอง (2535) ที่พบว่า เขตที่อยู่อาศัย มีผลทำให้การปฏิบัติเมื่อบริโภคผักแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

5.2.1.2 สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชนมีความสัมพันธ์กับ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้เฉลี่ยของสมาชิกในครอบครัว และ ความถี่ในการประกอบอาหารต่อวันของครอบครัว

ปัจจัยด้านอายุ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน จึงไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรินทร์ สีหันนทวงศ์ (2546) ซึ่งพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับกับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้ปลดสารพิษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.328, p < 0.05$)

นอกจากนี้ พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กัน ($r = 0.07, p = 0.15$) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทางการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงว่าประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเพิ่มขึ้นจะไม่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เช่นเดียวกับรายได้เฉลี่ยของสมาชิกในครอบครัว พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน ($r = .03, p = 0.56$) และความถี่ในการประกอบอาหารต่อวันของครอบครัว ก็พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า รายได้เฉลี่ยของสมาชิกในครอบครัว และความถี่ในการประกอบอาหารต่อวันของครอบครัวที่ เพิ่มขึ้น จะไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ประชาชน ส่วนใหญ่ที่อยู่ในสังคมชนบท นักจะปลูกผักผลไม้เพื่อรับประทานในครัวเรือน หรือเก็บผักเพื่อนำ ที่บ้านไปขาย แต่ในสังคมชนบท นักจะปลูกผักผลไม้เพื่อรับประทานในครัวเรือน หรือเก็บผักเพื่อนำ ที่บ้านไปขายต่างๆดังกล่าวจึงไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สด ของประชาชน และผลการวิจัยนี้มีความแตกต่างจากผลการวิจัยของ รัฐ จำปาทอง (2535)

โดยพบว่า จำนวนบุตรที่อยู่ด้วย และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีผลทำให้การปฏิบัติเมื่อบริโภค ผักแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$) และแตกต่างจากผลการวิจัยของ พัชรินทร์ สีหันนทวงศ์ (2546) ซึ่งพบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการบริโภคผักปลดสารพิษของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = - 0.249, p < 0.05$) และรายได้เฉลี่ยของสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักปลดสารพิษของประชาชน ($r = 0.424, p < 0.05$) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้เหตุผลว่าผักปลดสารพิษ ที่ประชาชนในสังคมเมืองซื้อมาบริโภคมักจะมีราคาแพง แต่ผักผลไม้ปลดสารพิษที่ประชาชนใน

สังคมชนบทเลือกรับประทานนั้น ส่วนหนึ่งได้มาจากการปลูกเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะปลูกมากในช่วงฤดูหนาว รวมทั้งการเก็บผักพื้นบ้านที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือถ้าซื้อผักผลไม้ปลอดสารพิษปัจจุบันโดยประชาชนในห้องถินเดียวกันหรือเครือญาติ ก็จะมีราคาไม่แพงมากนักและบางครั้งก็มีราคาไม่แตกต่างจากผักผลไม้ในห้องตลาดทั่วไป ดังนั้นจำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้เฉลี่ยของสมาชิกในครอบครัว และความต้องการประกอบอาหารต่อวันของครอบครัว จึงไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน

5.2.1.3 สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ซึ่งได้แก่ ความเชื่อในการรับประทานอาหาร และเจตคติต่อผักผลไม้สด มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อในการรับประทานอาหารไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน ($r = -0.09, p < 0.05$) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชรินทร์ สีหันทวงศ์ (2546) ซึ่งพบว่า ความเชื่อในการรับประทานอาหาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคปลอดสารพิษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.470, p < 0.05$) ทั้งนี้อธิบายได้ว่าถึงแม้ความเชื่อจะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเชื่อถือก็ตาม แต่เนื่องจากประชาชนยังมีความเชื่อมั่นว่าการรับประทานผักผลไม้มีผลดีต่อสุขภาพ นอกจากนี้การได้รับการถ่ายทอดวิธีการดำเนินชีวิตที่สืบทอดมาหลายนานาเกี่ยวกับการรับประทานผักผลไม้ของแต่ละบุคคล ทำให้บางครั้งประชาชนเลือกที่จะไม่รับประทานผักผลไม้บางอย่าง เนื่องจากเชื่อว่าจะส่งผลเสียต่อสุขภาพ แต่ก็ได้ปรับประทานผักผลไม้ชนิดอื่น ๆ ที่เชื่อว่าปลอดภัยและมีประโยชน์ต่อร่างกายเป็นการทดแทน ความเชื่อจึงไม่ส่งผลต่อการพิจารณาเลือกผักผลไม้เสนอไป ดังนั้นความเชื่อในการรับประทานอาหาร จึงไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน

ส่วนปัจจัยด้านเจตคตินั้น พนว่าเจตคติต่อผักผลไม้สดไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน ($r = -.07, p < 0.05$) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าประชาชนที่มีเจตคติที่ดีต่อผักผลไม้สดเพิ่มขึ้น จะไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง ทั้งนี้อธิบายได้ว่าถึงแม้ว่าพฤติกรรมจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของเจตคติ แต่ยังมีความสำคัญที่น้อยกว่าความรู้สึก เพราะในบางครั้งบุคคลกระทำไปโดยขัดกับความรู้สึก (ส่วน ศุทธิเดชอรุณ, 2543) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุริยา วิรวงศ์ (ม.ป.ป.) ซึ่งพบว่าประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีการรับรู้ระดับความเสี่ยงต่อสุขภาพด้านการบริโภคที่ระดับค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เรื่องอาหารที่มีข้าวผัด ปนเปื้อน แต่พบว่าพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพไม่พึงประสงค์และมีผู้ปฏิบัติกันมากคือไม่บริโภค

ผักปลดสารพิษ ดังนั้นเขตติดต่อผักผลไม้สดจึงไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน

5.2.1.4 สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านการสื่อสาร “ได้แก่ เนื้อหาข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สดและแหล่งข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สด มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน ($r = 0.33, P < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สดเพิ่มขึ้น จะมีคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งอธิบายได้ว่า ข้อมูลข่าวสารส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภค การได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งทางตรงและทางอ้อม ช่วยส่งเสริมและเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจเรื่องการบริโภคผักผลไม้ นำไปสู่กระบวนการตัดสินใจเลือกบริโภค ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรินทร์ สีหันทวงศ์ (2546) ที่พบว่าเนื้อหาข้อมูลข่าวสารเรื่องผักปลดสารพิษที่ได้รับ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักปลดสารพิษของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.436, p < 0.05$) ดังนั้นเนื้อหาข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สด จึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าแหล่งข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สดที่ได้รับ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน ($r = 0.31, p < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สดจากแหล่งต่างๆ เพิ่มขึ้น จะมีคะแนนพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้อธิบายได้ว่า การตัดสินใจซื้อหรือเลือกจะเกิดขึ้นได้ ต้องมีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า ราคา ลักษณะสินค้า ผลประโยชน์ที่จะได้รับ และแหล่งที่จะซื้อ หากไม่มีข้อมูลกระบวนการตัดสินใจซื้อหรือเลือกจะเกิดขึ้นไม่ได้ ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ประชาชนได้รับข้อมูลเรื่องผักผลไม้จากแหล่งต่างๆ ในระดับมาก เช่น โทรศัพท์ เพื่อนหรือคนรู้จัก สมาชิกในครอบครัว และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรินทร์ สีหันทวงศ์ (2546) ซึ่งพบว่า แหล่งข้อมูลข่าวสารเรื่องผักปลดสารพิษที่ได้รับมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักปลดสารพิษของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.454, p < 0.05$) ดังนั้น แหล่งข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้ที่ได้รับ จึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

6.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยคุณลักษณะของครอบครัว ปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคม และปัจจัยด้านการสื่อสารของประชาชน อាภิกรณิค์คำร้อย จังหวัดมุกดาหาร

6.1.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล พบร่วมกันว่าประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 83.4 และ 16.6 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 94.5 และ 5.5 ตามลำดับ มีอายุเฉลี่ย 43.26 ส่วนใหญ่มีการศึกษา อยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.6 สถานภาพเป็นภรรยาของหัวหน้าครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 70.6 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 53.0

6.1.2 คุณลักษณะของครอบครัว พบร่วมกันว่าประชาชนส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยเฉลี่ยจำนวน 4 คน สมาชิกในครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 5,322 บาท ส่วนใหญ่ครอบครัวมีการประกอบอาหารเองเพียงบางเมือง คิดเป็นร้อยละ 55.5 รับประทานผักผลไม้สด 2 มื้อต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 45.0 และมีการรับประทานอาหารเจหรือนั่งสวีตติ ร้อยละ 1.5 โดยรับประทานเฉพาะในวันพระ คิดเป็นร้อยละ 50.0 และรับประทานเฉพาะช่วงเทศกาลกินเจ คิดเป็นร้อยละ 50.0

6.1.3 ปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคม พบร่วมกันว่าประชาชนมีความเชื่อในเรื่องการรับประทานอาหารอยู่ในระดับมาก จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน มีค่าเฉลี่ย 3.1 และมีเขตคิดต่อผักผลไม้สดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.0

6.1.4 ปัจจัยด้านการสื่อสาร พบร่วมกันว่า เมื่อเทียบมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สดที่ประชาชน ได้รับอยู่ในระดับปานกลาง จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน มีค่าเฉลี่ย 2.2 ซึ่งเนื้อหาข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สดที่ได้รับมากที่สุด ซึ่งได้แก่ ชนิดของผักผลไม้ที่พบว่ามีการใช้ยาฆ่าแมลงบ่อย พืชที่มีคุณสมบัติในการกำจัดศัตรูพืชที่สามารถใช้แทนสารเคมี เช่น สะเดา ตะไคร้ ฯลฯ และประโยชน์ของผักผลไม้สดที่มีต่อสุขภาพ โดยทั้ง 3 ข้อนี้ได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้ออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.5 ส่วนเนื้อหารือเรื่องผักผลไม้สดที่ได้รับน้อยที่สุด ได้แก่

แหล่งจานวนผักผลไม้ปลดสารพิษ ค่าเฉลี่ย 1.5 และแหล่งข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สดที่ประชาชนได้รับ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 1.6 โดยได้รับจากโทรทัศน์มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 2.7 และได้รับจากอินเตอร์เน็ตน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0

6.2 พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อําเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซื้อหรือเลือก มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

6.2.1 ขั้นตอนที่ 1 การรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับผักผลไม้สด พนว่าประชาชนมีการรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับผักผลไม้สด อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.8

6.2.2 ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้สด พบว่าประชาชนมีการแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้สด อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.7 และประชาชนร้อยละ 45.2 ไม่เคยแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้สด

6.2.3 ขั้นตอนที่ 3 การประเมินทางเลือก พนว่า ประชาชนมีการประเมินทางเลือกในการบริโภคผักผลไม้ โดยส่วนใหญ่มีเหตุผลในการเลือกคือ เพื่อสุขภาพของตนเองและสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเลือกบริโภคผักผลไม้สดปลดสารพิษหรือผักพื้นบ้าน กิตเป็นร้อยละ 85.4

6.2.4 ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจซื้อหรือเลือก พนว่าประชาชนส่วนใหญ่เลือกบริโภคผักพื้นบ้านหรือผักปลดสารพิษมากกว่าผักผลไม้สดในห้องตลาดทั่วไป กิตเป็นร้อยละ 63.3

6.2.5 ขั้นตอนที่ 5 พฤติกรรมภายหลังการซื้อหรือเลือก หมายถึง การทำความสะอาดผักผลไม้ก่อนการรับประทาน รูปแบบการนำไปปรุงอาหาร โดยพบว่าส่วนใหญ่แล้วจุ่มล้างในน้ำน้อยกว่า 15 นาที ร้อยละ 65.3 และรูปแบบการรับประทาน ส่วนใหญ่ลวก ร้อยละ 38.2

6.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อําเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร คือตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พนว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน ได้แก่ เนื้อหาข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้ แหล่งข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้ที่ได้รับ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.33, p < 0.001$ และ $r = 0.31, p < 0.001$ ตามลำดับ) ส่วนจำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้เฉลี่ยของสมาชิกในครัวเรือน ความเชื่อในการรับประทานอาหาร และเจตคติต่อผักผลไม้สด พนว่าไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติ

6.4 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

6.4.1 จากผลการวิจัยพบว่า ความลึกของการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สด มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ จะเห็นว่าเนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่ได้รับน้อยที่สุด ได้แก่ แหล่งจำหน่ายผักผลไม้ปลดสารพิษ วิธีลดสารเคมีในผักผลไม้ และผลการสุ่มตรวจยาฆ่าแมลงในผักผลไม้ ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องดังกล่าวให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

6.4.2 จากผลการวิจัยพบว่า แหล่งข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้สดที่ประชาชนได้รับมากที่สุด ได้แก่ โทรทัศน์ รองลงมาคือ จากเพื่อนหรือคนรู้จัก สมาชิกในครอบครัว วิทยุ และหอกระจายข่าว เป็นต้น ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบควรพิจารณาให้ความรู้เพิ่มเติมตามแหล่งข้อมูลที่ประชาชนได้รับตามความเหมาะสม เช่น แนะนำรายการ โทรทัศน์ การให้ความรู้ผ่านสื่อ วิทยุชุมชนวิทยุ ทางหอกระจายข่าวหรือผู้นำชุมชน เพื่อให้การเผยแพร่ความรู้เป็นไปอย่างครอบคลุม ถึงกลุ่มเป้าหมาย

6.4.3 จากผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่ในบางครั้งประชาชนตัดสินใจไม่เลือกรับประทานผักผลไม้สดปลอดสารพิษหรือผักพื้นบ้าน เนื่องจากไม่มีชนิดของผักผลไม้ที่ต้องการและหาแหล่งซื้อได้ยาก ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อปลูกผักผลไม้ปลอดสารพิษ มีการวางแผนการผลิต จัดตั้งจุดจำหน่ายที่ชัดเจนเพื่อรองรับผลผลิตของเกษตรกร รวมทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจสอบคุณภาพ หรือการปนเปื้อนของยาฆ่าแมลง ในผักผลไม้สดอย่างสม่ำเสมอ และให้การรับรองสินค้าด้วยตราสัญลักษณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริโภค เกิดความเชื่อมั่นในความปลอดภัย ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรผู้จำหน่ายมีรายได้ดี แต่ก็ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้ผู้จำหน่ายเอาเปรียบผู้บริโภค จึงจะทำให้เกิดผลดีต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคอย่างยั่งยืนตลอดไป

6.4.4 จากผลการวิจัยชี้งพบว่า เกษตรกรที่ปลูกผักเพื่อขายและรับประทานเองนั้น มีการเว้นระยะเวลาเก็บเกี่ยว เฉลี่ยเพียง 4 วัน และระยะเวลาต่ำสุดเพียง 1 วันเท่านั้น ดังนั้น นอกจากการควบคุมกำกับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ต้องให้ความรู้และประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และควรรณรงค์เพื่อการใช้ยาฆ่าแมลงหรือสารเคมีในการปลูกผักผลไม้ด้วย เพื่อให้เกษตรกรตระหนักรถึงอันตรายต่อตนเอง ต่อผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมทั้งในดิน น้ำ อากาศ รวมทั้งต้องสร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้ผู้บริโภคเห็นความสำคัญของการบริโภคผักผลไม้ปลอดสารพิษ แทนผักผลไม้ในท้องตลาดทั่วไป ซึ่งเมื่อว่าจะมีลักษณะดีดีในญี่ เนียส สวยงาม และน่ารับประทานแต่อาจปนเปื้อนยาฆ่าแมลง โดยเฉพาะผักผลไม้నอกฤดูกาล

6.5 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

6.5.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมในการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน ก่อนและหลังการรณรงค์ให้ความรู้ เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน โดยศึกษาเปรียบเทียบในช่วงเดือนเดียวกันของปีถัดไป เนื่องจากการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องนี้ ยังไม่มีการศึกษาวิจัยต่อไปว่า ประชาชนมีพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หรือไม่ อย่างไร

6.5.2 การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน ควรมีขอบเขต การศึกษาที่กว้างขึ้น โดยศึกษาทั้ง 7 อำเภอ ของจังหวัดมุกดาหาร และเปรียบเทียบกันในแต่ละอำเภอ เพื่อให้ทราบถึงภาพรวมของจังหวัดและร่วมรณรงค์ไปพร้อมๆกัน เพราะถึงแม้ว่าเป็นเขตจังหวัดเดียวกัน แต่อาจมีการปนเปื้อนสารเคมีหรือยาฆ่าแมลงที่แตกต่างกัน และส่งผลให้ประชาชนมีพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้ที่แตกต่างกันได้ นอกจากนี้การเรื่ขายอาหารรวมทั้งผักผลไม้จากเขตอำเภอ นิคมคำสร้อย ยังเดินทางไปจำหน่ายในอำเภอไกล้าคีียงด้วย ดังนั้น การศึกษาวิจัยและร่วมรณรงค์โดยความร่วมมือของหลายองค์กร ย่อมสร้างกระแสความสนใจให้ประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

6.5.3 ควรมีการศึกษาวิจัยต่อไปเกี่ยวกับการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้ และความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องผักผลไม้จากแหล่งต่างๆ ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร โดยเปรียบเทียบก่อนและหลังการรณรงค์ให้ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อวิทยุชุมชน ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่อย่างแพร่หลาย และเข้าถึงประชาชนได้ค่อนข้างมาก

เอกสารอ้างอิง

กองเผยแพร่และควบคุมการโฆษณา, สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. เปิดรหัสสายคุณ อช.1556 เมนู 2 สาระน่ารู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร, 2545.

กองป้องกันและกำจัดศัตรูพืช, กรมส่งเสริมการเกษตร. ม.ป.ป. “วิธีล้างผักให้สะอาดเพื่อลดปริมาณสารพิษ”, การบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ. <http://www.doae.go.th/library/html/detail/safeveg>, November 30, 2005.

กลุ่มวิจัยกัญชาและสัตววิทยา สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตร และสหกรณ์. คำแนะนำการป้องกันกำจัดแมลงและสัตว์ศัตรูพืช ปี 2547. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2547.

จักรพันธุ์ ปัญญาสุวรรณ. พิษภัยในอาหาร. กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พรินติ้งเข้าส์, 2542.
ชัชวดี ทองทาบ. “พิษภัยและอันตรายที่เกิดจากการบริโภคพืชผักผลไม้”, ใน วิถีสุขภาพแห่งชีวิต. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ฟ้าอภัย จำกัด, 2542.

ทวีศักดิ์ ภูษณประทีป และคณะ. พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพาณิช, 2531.

ทิพวรรณ ประภานุภาพ. “พิษภัยและอันตรายที่เกิดจากการบริโภคพืชผักผลไม้ : บริโภคพืชผักผลไม้อ่อนนัยหรือปลอดสารพิษคือจริงหรือ”, ใน วิถีสุขภาพแห่งชีวิต. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ฟ้าอภัย จำกัด, 2542.

นวลศรี รักอริยะธรรม และอัญชนา เจนวิชิฐ. แอนติออกซิเดนท์ : สารต้านมะเร็งในผัก-สมุนไพรไทย. เชียงใหม่ : นพบุรีการพิมพ์, 2545.

นุคราพร เกษมนบูรณ์ นาถธิดา วีระปริยากร และปัตพงษ์ เกษมนบูรณ์. ผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้สารเคมีเกษตร. รายงานการวิจัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.

นิรัตน์ เติบสุวรรณ. 2542. “พฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารของผู้บริโภคในต่างจังหวัด”, เอกสารแยกตามกลุ่มวิจัย. <http://elib.fda.moph/multim/image2/85212.gif>, September 25, 2004.

บัญญัติ บัญญา. แนวปฏิบัติและการประยุกต์ใช้ เรื่อง ความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety). กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ อาร์ บิชิเนส เพรส จำกัด, 2546.

- พาณิพันธ์ นัตรอ่ำไฟวงศ์ สุชิดา รัตนวนิชย์ และมาลี ทวีฤติอมร. รายงานการวิจัย : การศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้าน : กรณีศึกษาอาหารพื้นบ้านไทยภาคกลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พี.เพรส. จำกัด, 2544.
- พาลาภ สิงหเสนี. พิษของยาฆ่าแมลงต่อผู้ใช้และสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 4 ฉบับปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- พัชรินทร์ สีหนันทวงศ์. พฤษติกรรมการบริโภคผักปลอกสารพิษของประชาชนในเขตเทศบาลนครนราธสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนา : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.
- มนัส สุวรรณ. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เข้าส์, 2544.
- รัฐ จำปาทอง. “บทคัดย่องานวิจัยเรื่อง ความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเมื่อบริโภคผัก กรณีศึกษาแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร”, บทคัดย่องานวิจัยการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข พ.ศ. 2535. กรุงเทพมหานคร : โรงพยาบาลรามคำแหง, 2535.
- วินัย วนานุกุล. “พิษจากสาร Organochlorines”, ใน หลักการวินิจฉัยและรักษาภาวะเป็นพิษ. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2541.
- วิภาวดี ธรรมะ. พฤษติกรรมการบริโภคอาหารและแบบแผนการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของแรงงานหญิงชนบทที่ทำงานโรงงานอุตสาหกรรม ตำบลลงทะเบลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนราธสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาโภชนาการชุมชน : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.
- ศิริพันธ์ สุขมาก. “ทำ稼稼ดความและการแบ่งกลุ่มของสารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์”, ใน คู่มือการอบรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์อย่างปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพยาบาลรามคำแหง, 2540.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. พฤษติกรรมผู้บริโภคพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วิสิทธิ์พัฒนา จำกัด, 2538.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. การโฆษณาและการส่งเสริมการตลาด. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทิพย์วิสุทธิ์, 2543.

- ศูนย์อนามัยที่ 9 พิษณุโลก. 2546. “คำประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง อาหารปลอดภัย”, ประกาศกระทรวงสาธารณสุข โครงการอาหารปลอดภัย เพื่อสุขภาพที่ดีของประชาชน. http://www.anamai.moph.go.th/hpc9/normal/knownlege/Cfgt/law_cfgt1.htm, January 23, 2004.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วน ทิพย์วิสุทธิ์, 2543.
- สมนึก ชาเส็น. 2544. “การเฝ้าระวังการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารจังหวัดภูเก็ต”, สรุปผลงาน เอกพำดีด้านที่มีคุณภาพดีเด่น. <http://elib.fda.moph.go.th/library/fulltext/1/public/21234/d026.gif>, September 30, 2004.
- สมโภชน์ อุ่ยมสุภัยต. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- สมิง เก่าเจริญ. “ภาวะเป็นพิษจาก Organophosphate และ Carbamate”, ใน หลักการวินิจฉัย และรักษาภาวะเป็นพิษ. กรุงเทพมหานคร : น.ป.ท., 2541.
- สาธารณสุขจังหวัดนகดาหาร, สำนักงาน. 2547. “ข้อมูลจำนวนประชากรแยกตามเพศและอายุ ปี 2547”, ข้อมูลพื้นฐานของประชากรจังหวัดนகดาหาร ปี 2547. <http://www.mdo.moph.go.th/grivut/databasic47/mainfile...>, September 15, 2004.
- สุพรรณ ศรีธรรม. 2546. “แนะนำองค์กรร่วมสร้างอาหารปลอดภัย”. กรุงเทพธุรกิจ. <http://www.bangkokbiznews.com/2003/08/02/soc/index.php?news=evo1.html>, September 29, 2004.
- สุชาติ ประสิทธิรุสินธุ. การสร้างมาตรฐานการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2540.
- สุชาติ ประสิทธิรุสินธุ. ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา, 2546.
- สุรพงษ์ ไสหะเต็ธีร. “การวิจัยเกี่ยวกับผู้บริโภค”, เอกสารการสอนชุดวิชา พฤติกรรมผู้บริโภค หน่วยที่ 9-15. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, 2545.
- สุรพล วิเศษสารรัตน์ และคณะ. “การวิจัยและการประเมินผลโครงการวิจัยเพื่อลดการใช้สารเคมีทางการเกษตรระดับที่ 2 (ปี 2540-2544)”, คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (อัสดีนา), 2546.

สุริยา วีรวงศ์. “การรับรู้และพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมของ
คนกรุงเทพมหานคร”, ระบบข้อมูลวิจัยฯเพื่อวางแผนการณ์ทางวิทยาลัย.

<http://research.u-office.Chula.ac.th/edmsweb/temp/dis1851978447.html>,

November 22, 2004.

เสรี วงศ์มณฑา. การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ชีร์ฟิล์มและ
ไซเท็กซ์, 2542.

อำนวย ดิรูปัพน์ และสมิง เก่าเจริญ. “พิษจากศาสตร์และพิษฤทธิ์วิทยา”, ใน หลักการ
วินิจฉัยและรักษาภาวะเป็นพิษ. กรุงเทพมหานคร, 2541.

Asian Vegetable Research and Development and other. 2003. “Vegetable consumption
Behaviuor in Vietnam”, Sustainable Development of Peri-urban Agriculture in
South-east Asia(Susper). [http://www.agroviet.gov.vn/en/stories/TinTiengAnh/
BCTA/Vegetable_consumption.pdf](http://www.agroviet.gov.vn/en/stories/TinTiengAnh/BCTA/Vegetable_consumption.pdf), Otober 10, 2005.

Burns N. and Grove S.K. The practice of nursing research: Conduct Critique and Utilization.
4 th ed. W.B. Philadelphia: Saunders Company, 2001.

Centers for disease Control and Prevention, Department of Health and Human
Services. 2005. “What is your average frequency of fruit and vegetable
consumption per day?”, 5 A Day: Data and Statistics. [http://apps.nccd.cdc.gov/
5ADAYsurrvilance](http://apps.nccd.cdc.gov/5ADAYsurrvilance), October 7, 2005.

Pesa J.A. and Turner L.W. 2001. “Fruit and Vegetable Intake and weight control behavior
among US youth”, Five a Day. <http://www.5aday.org/html/research/summaries.php>,
October 7, 2005.

U.S. Department of Health and Human, National institutes of Health and National Cancer
Institute.1991. “Eat 5 to 9 A day for better health”. The 5 A DAY for Better
health Program. <http://www.5aday.gov/about/index.html>, October 2, 2005.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือในการวิจัย

ภาคผนวก ก
เครื่องมือในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์
เรื่อง

พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน อ่าगอนนิคมคำสร้อย จังหวัดนุกดาหาร

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านคุณภาพ ของนักศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาบริหารบริการสุขภาพ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของ ประชาชน อ่ากอนนิคมคำสร้อย จังหวัดนุกดาหาร โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความเชื่อในการรับประทานอาหาร

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เขตติดต่อผักผลไม้

ส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์ปัจจัยด้านการสื่อสาร

ส่วนที่ 5 แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน

ผู้สัมภาษณ์บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ()
หรือในช่อง ○ หน้าข้อความ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ถือเป็นความลับ และไม่มีผลเสีย
หายต่อผู้ตอบแต่อย่างใด จึงขอความร่วมมือจากท่านผู้ให้สัมภาษณ์ โปรดให้ข้อมูลตามความเป็น
จริง เพื่อประโยชน์ในการศึกษารั้งนี้ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางรำไพ ชาวระนอง
นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา การบริหารบริการสุขภาพ
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

แบบสัมภาษณ์หมายเลข..... ผู้สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์การวิจัยเรื่อง

พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน

สถานที่สัมภาษณ์..... วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....

บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด..... คุณค่าทาง

ในเขตเทศบาล

นอกเขตเทศบาล

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. อายุ ปี (จำนวนเต็มปี)

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

() 1. ไม่ได้ศึกษา

() 2. ประถมศึกษา

() 3. มัธยมศึกษา

() 4. อาชีวศึกษา หรือ ปวช.

() 5. อนุปริญญา หรือ ปวส.

() 6. ปริญญาตรี

() 7. สูงกว่าปริญญาตรี ระบุ

4. สถานภาพในครัวเรือนของท่าน

() 1. หัวหน้าครัวเรือน

() 2. ภรรยาของหัวหน้าครัวเรือน

() 3. บุตร

() 4. อื่นๆ

5. ขณะนี้ท่านประกอบอาชีพ

() 1. ข้าราชการ / เจ้าหน้าที่รัฐวิสาหกิจ () 4. รับจ้าง

() 2. พนักงานบริษัท () 5. เกษตรกร

() 3. ค้าขาย () อื่นๆ ระบุ

6. ปัจจุบันมีสมาชิกพกอาศัยอยู่ร่วมกันในครัวเรือนของท่าน รวมทั้งสิ้น คน

(รวมทั้งผู้ให้สัมภาษณ์)

7. สมาชิกในครัวเรือนของท่านมีรายได้ประจำ มีจำนวน คน

(รวมทั้งผู้ให้สัมภาษณ์)

หากเป็นข้อความเชิงลบ (Negative statement) การให้คะแนนจะเป็นตรงกันข้ามคือ 1,2,3,4,5
คะแนน ตามลำดับ

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. แม้จะไม่รับประทานผักผลไม้ ร่างกายก็ยังได้รับสารอาหารครบถ้วน					
2. หญิงหลังคลอด หากรับประทานผักที่มียอดเลือบ เช่น ต้าสีฟักขาว ยอดฟักทอง จะทำให้มีลูกเข้าอู่ร้า					
3. แม่ลูกอ่อน ห้ามรับประทานอะโอม จะทำให้เกิดอาการผิดปกติได้					
4. คนพื้น土 ห้ามรับประทานแตงโม เพราะจะทำให้ไข้กลับมาอีก					
5. ห้ามคนไข้รับประทานผลไม้ทุกชนิด เพราะจะทำลายฤทธิ์ของยา					
6. ห้ามคนที่มีแผลรับประทานผลไม้รสเปรี้ยว เพราะจะทำให้แผลเป็นหนองและหายช้า					
7. ห้ามเด็กรับประทานผัก เพราะทำให้ท้องอืด					
8. หากแรกเกิดครรภ์มีอนามัยกับกลั่วชัย จะทำให้ไม่ร้องกวน					
9. ห้ามเด็กรับประทานมะนาว เพราะทำให้กระดูกประจำ					
10. การรับประทานผักผลไม้และคนเนื้อสัตว์ เป็นการละเว้นการทำบานป					
11. การรับประทานอาหารหลัก ให้ครบทั้ง 5 หมู่ จะป้องกันการเจ็บป่วยได้					

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เจตคติต่อผักผลไม้สด

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้วัดถูประسังค์เพื่อสอบถามเจตคติของประชาชนที่มีต่อผักผลไม้สด โดยมีข้อความ ให้เลือก 5 คำตอบ ดังนี้

ผู้สัมภาษณ์จะต้องทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับข้อมูลของผู้ถูกสัมภาษณ์ในแต่ละข้อ หากเป็นข้อความเชิงบวก (Positive statement) ให้คะแนนดังนี้

- () 1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง มีความคิดเห็น เห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด (5 คะแนน)
- () 2. เห็นด้วย หมายถึง มีความคิดเห็น เห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก (4 คะแนน)
- () 3. ไม่แน่ใจ หมายถึง มีความคิดเห็น ไม่แน่ใจว่าเห็นด้วยหรือไม่กับข้อความนั้น (3 คะแนน)
- () 4. ไม่เห็นด้วย หมายถึง มีความคิดเห็น ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก (2 คะแนน)
- () 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง มีความคิดเห็น ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด (1 คะแนน)

หากเป็นข้อความเชิงลบ (Negative statement) การให้คะแนน จะตรงกันข้าม คือ 1,2,3,4,5 คะแนน ตามลำดับ

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ท่านคิดว่าผักผลไม้สด เป็นอาหารที่มีความสำคัญ น้อยกว่าอาหารประเภทเนื้อสัตว์					
2. เราควรรับประทานผักผลไม้สดทุกวัน เพราะทำให้ สุขภาพดี					
3. ผักผลไม้สดที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ไม่จำเป็นต้อง ราคาแพง					
4. ท่านยินดีจะซื้อผักผลไม้สดปลดสารพิษ มากกว่า ผักผลไม้สดที่วางขายทั่วไป แม้จะมีราคาแพงกว่า					
5. การเลือกผักผลไม้ ควรให้ความสำคัญกับประโยชน์ ต่อร่างกายมากกว่ารสชาติ					
6. ผักผลไม้พื้นบ้านจากแหล่งชุมชนที่มีความสะอาด และปลอดภัยมาก					
7. ท่านมั่นใจว่าผักผลไม้สดที่รับประทานทุกครั้ง มีความ ปลอดภัย					
8. การรับประทานผักผลไม้ปลดสารพิษ ช่วยลดความเสี่ยงในการเจ็บป่วย					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
9. การทำความสะอาคพักผลไม้ ไม่จำเป็นต้องแห่น้ำ เพราะจะทำให้รสชาติไม่อร่อย					
10. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้ ประชาชน รับประทานผักผลไม้สดที่ปลอดสารพิษมากยิ่งขึ้น					
11. การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น เสียงตาม สาย วิทยุ และโทรทัศน์ ทำให้ ประชาชน มีความรู้ เรื่อง การรับประทานผัก ผลไม้มากยิ่งขึ้น					
12. การส่งเสริมให้เกษตรกร ปลูกผักผลไม้สดปลอด สารพิษ เป็นการเสริมสร้างความปลอดภัยของประชาชน และสิ่งแวดล้อม					

ส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์ปัจจัยด้านการสื่อสาร

4.1 เนื้อหาข้อมูลข่าวสาร เรื่องผักผลไม้สด

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารของประชาชน ในช่วงเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา โดยมีข้อความให้เลือก 5 คำตอบ ดังนี้

1. เป็นประจำ หมายถึง ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารทุกวัน
2. บ่อยครั้ง หมายถึง ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ประมาณสัปดาห์ ละ 1 ครั้ง
3. บางครั้ง หมายถึง ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ประมาณเดือนละ 1 ครั้ง
4. นานๆ ครั้ง หมายถึง ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร นานกว่า 1 เดือน/ครั้ง
5. ไม่เคยเลย หมายถึง ไม่เคยได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเลย

ผู้สัมภาษณ์จะต้องทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับข้อมูลของผู้ถูกสัมภาษณ์ในแต่ละข้อ

ข้อความ	ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร				
	เป็นประจำ (5)	บ่อยครั้ง (4)	บางครั้ง (3)	นานๆ ครั้ง (2)	ไม่เคยเลย (1)
1. อันตรายต่อร่างกายจากการรับประทานผักผลไม้ที่มีสารพิษตกค้าง					
2. ผลการตรวจพบยาฆ่าแมลงในผักผลไม้สด					
3. สิ่งปนเปื้อนที่มีในผักผลไม้สด เช่น ยาฆ่าแมลง ฟอร์มาลิน ไนโตรเจน					
4. ผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมจากการใช้ยาฆ่าแมลง					
5. ชนิดของผักผลไม้ที่พบว่ามีการใช้ยาฆ่าแมลง บ่อย					
6. พิชที่มีคุณสมบัติในการกำจัดศัตรูพืชที่สามารถ ใช้แทนสารเคมี เช่น สะเดา ตะไคร้ ฯ					
7. แหล่งจำหน่ายผักผลไม้ปลดสารพิษ					
8. วิธีลดสารเคมีตกค้างในผักผลไม้สด					
9. หลักเกณฑ์การเลือกผักผลไม้สดที่ปลดภัย					
10. ประโยชน์ของผักผลไม้สดที่มีต่อสุขภาพ					

4.2 แหล่งของข้อมูลข่าวสาร เรื่อง ผักผลไม้สด

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับแหล่งของข้อมูลข่าวสารของประชาชน ในช่วงเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา โดยมีข้อความให้เลือก 5 คำตอบ ดังนี้

1. เป็นประจำ หมายถึง "ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลนั้นๆ ทุกวัน"
2. บ่อยครั้ง หมายถึง "ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลนั้นๆ ประมาณสัปดาห์ละ 1 ครั้ง"
3. บางครั้ง หมายถึง "ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลนั้นๆ ประมาณเดือนละ 1 ครั้ง"
4. นานๆ ครั้ง หมายถึง "ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลนั้นๆ นานกว่า 1 เดือน / ครั้ง"
5. ไม่เคยเลย หมายถึง "ไม่เคย ได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลนั้นๆ เลย"

ข้อความ	ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ				
	เป็นประจำ (5)	บ่อยครั้ง (4)	บางครั้ง (3)	นานๆ ครั้ง (2)	ไม่เคยเลย (1)
1. สื่อมวลชน					
1.1 โทรทัศน์					
1.2. วิทยุ					
1.3 หนังสือพิมพ์					
1.4 นิตยสาร / วารสาร					
2. สื่อบุคคล					
2.1 สมาชิกในครอบครัว					
2.2 เพื่อน / คนรู้จัก					
2.3 เข้าหน้าที่ของรัฐ					
2.4 เกษตรกร					
2.5 ผู้ขายผักผลไม้สด					
3. สื่อเฉพาะกิจ					
3.1 แผ่นพับ / ใบปลิว					
3.2 ป้ายประกาศ / ป้ายโฆษณา					
3.3 ไป Stevenson					
4. สื่ออื่นๆ					
4.1 หอกระจายข่าว / เสียงตามสาย					
4.2 การอบรม / ประชุม					
4.3 การสัมมนา					
4.4 อินเทอร์เน็ต					

ส่วนที่ 5 แบบสัมภาษณ์พูดกรรมการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน

5.1 การรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับผักผลไม้สด

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินการรับรู้ปัญหารายการบริโภคผักผลไม้สดของประชาชน โดยมีข้อความให้เลือก 5 คำตอบ ดังนี้

ผู้สัมภาษณ์จะต้องทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับข้อมูลของผู้ถูกสัมภาษณ์ในแต่ละข้อ หากเป็นข้อความเชิงบวก (Positive statement) ให้คะแนนดังนี้

- () 1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง มีความคิดเห็น เห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด (5 คะแนน)
- () 2. เห็นด้วย หมายถึง มีความคิดเห็น เห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก (4 คะแนน)
- () 3. ไม่แน่ใจ หมายถึง มีความคิดเห็น ไม่แน่ใจว่าเห็นด้วยหรือไม่กับข้อความนั้น (3 คะแนน)
- () 4. ไม่เห็นด้วย หมายถึง มีความคิดเห็น ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก (2 คะแนน)
- () 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง มีความคิดเห็น ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด (1 คะแนน)

หากเป็นข้อความเชิงลบ (Negative statement) การให้คะแนน จะตรงกันข้าม คือ 1,2,3,4,5 คะแนน

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
1. ษายาแมลงหรือสิ่งปนเปื้อนอื่นๆ เช่น สารฟอกขาว ฟอร์มาลิน หรือไนท์พยาธิ หากตกค้างในผักผลไม้สดจะมีผลเสียต่อสุขภาพ					
2. การใช้ยาแมลงในการปesticide ไม่ ทำให้เกิดผลดีต่อдин น้ำ และ อากาศ					
3. ษายาแมลงบางชนิดตกค้างในผักผลไม้สดและสิ่งแวดล้อมเป็นเวลานาน					
4. การรับประทานผักผลไม้สดนอกฤดูกาล จะมีความปลอดภัยจากยาแมลงมากขึ้น					
5. การล้างผักผลไม้สดก่อนรับประทาน จะช่วยลดสารเคมีตกค้าง หรือไนท์พยาธิที่ปนเปื้อน					
6. การรับประทานผักผลไม้สดปลอดสารพิษ มีผลดีต่อสุขภาพมากกว่าผักผลไม้ในท้องตลาดทั่วไป					

5.2 การแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้สด

() ไม่เคย (0 คะแนน) ถ้าไม่เคย ข้ามไปข้อ 5.3

() เคย (1 คะแนน)

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อ สอบถามเกี่ยวกับความถี่ในการแสวงหาข้อมูลเรื่องผักผลไม้สดของประชาชนด้วยวิธีการต่างๆ ในช่วงเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา โดยมีข้อความให้เลือก 5 คำตอบ ดังนี้

1. เป็นประจำ หมายถึง การแสวงหาข้อมูลด้วยวิธีการนั้นๆ ทุกวัน
2. บ่อยครั้ง หมายถึง การแสวงหาข้อมูลด้วยวิธีการนั้นๆ ประมาณสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
3. บางครั้ง หมายถึง การแสวงหาข้อมูลด้วยวิธีการนั้นๆ ประมาณเดือนละ 1 ครั้ง
4. นานๆ ครั้ง หมายถึง การแสวงหาข้อมูลด้วยวิธีการนั้นๆ นานกว่า 1 เดือน / ครั้ง
5. ไม่เคยเลย หมายถึง ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลนั้นๆ เลย

ข้อความ	เป็นประจำ (5)	บ่อยครั้ง ¹ (4)	บางครั้ง (3)	นานๆ ครั้ง ² (2)	ไม่เคยเลย (1)
1. สอบถามจากบุคคลอื่น					
2. ปรึกษาเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
3. รับฟังสาระน่ารู้ทางวิทยุ					
4. ค้นหาบทความที่สนใจจากวารสาร สิ่งพิมพ์					
5. ค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต					
6. ชั้นรายการ โทรทัศน์เกี่ยวกับเรื่องผักผลไม้					
7. การแสวงหาข้อมูลด้วยวิธีการอื่นๆ					

5.3 การเลือกบริโภคผักผลไม้สดของท่าน ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา

- () 1. ท่านเลือกบริโภคผักผลไม้สดในท้องตลาดทั่วไปมากกว่า ผักพื้นบ้านหรือผักผลไม้ปลอดสารพิษ
- () 2. ท่านเลือกบริโภคผักพื้นบ้านหรือผักปลอดสารพิษมากกว่า ผักผลไม้สดในท้องตลาดทั่วไป
- () 3. ท่านเลือกบริโภคเฉพาะผักพื้นบ้านหรือผักปลอดสารพิษเท่านั้น (ให้ตอบเฉพาะ ข้อ ก.)
- หากตอบข้อ 1 หรือ 2 ให้ตอบทั้งข้อ ก และ ข
- ก. ท่านตัดสินใจเลือกรับประทานผักผลไม้สดปลอดสารพิษหรือผักพื้นบ้าน มา
รับประทาน เพราะเหตุใด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. เพื่อสุขภาพของตนเองและสมาชิกในครอบครัว
 - () 2. สมาชิกในครอบครัวต้องการรับประทาน
 - () 3. หาได้ง่ายในท้องถิ่น
 - () 4. อยากรับสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกผักผลไม้ปลอดสารพิษ
 - () 5. อื่นๆ (ระบุ)
- ข. สาเหตุที่บางครั้งท่านตัดสินใจไม่เลือกผักผลไม้สดปลอดสารพิษหรือผักพื้นบ้านใน
การประกอบอาหาร คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. ผักผลไม้ไม่สุก
 - () 2. ผักผลไม้ราคาแพง
 - () 3. ไม่มีชนิดของผักผลไม้ที่ต้องการ
 - () 4. หาแหล่งซื้อได้ยาก
 - () 5. อื่นๆ ระบุ

5.4 ชนิดของผักผลไม้สดที่ท่านเลือกมา_rับประทานบ่อย ๆ ได้แก่ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ผักกินใบและต้น	ผักกินดอกและผล	ผักกินหัวและราก	ผลไม้
() คะน้า	() กระหล่ำปลอก	() แครอท	() ส้มเขียวหวาน
() ต้นหอม	() ถั่วฝักยาว	() ผักกาดหัว	() กลีบwy
() ผักชี	() แตงกวา	() อิんจูราบู.....	() แตงโม
() ผักกาดขาว	() มะเขือยาว		() พุทรา
() ผักบุ้ง	() มะเขือเปราะ		() ชมพู่
() กระหล่ำปลี	() พริกสด		() มะม่วง
() คำลีง	() ข้าวโพดอ่อน		() มะละกอ
() อิんๆ	() อิ่นๆ		() อิ่นๆ

5.5 แหล่งที่ซื้อผักผลไม้สดของท่าน ได้มาจากแหล่งใดบ้าง (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- () 1. ตลาดสดเทศบาล ต.นิคมคำสร้อย () 5. รถเร่ขาย
- () 2. ตลาดสดภายในหมู่บ้าน () 6. ห้างสรรพสินค้า
- () 3. ร้านขายสินค้า () 7. ผักเพื่อนบ้านที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ
- () 4. ผักผลไม้ที่ปลูกไว้รับประทานเอง

คำอธิบาย ข้อ 5.6 ถึง ข้อ 5.8 ส้มภาษณ์เฉพาะในครัวเรือนที่ปลูกผักผลไม้เท่านั้น ถ้าไม่ใช้ข้ามไปข้อ 5.9

5.6 ท่านปลูกผักผลไม้เพื่ออะไร (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- () 1. ขาย ○ ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง
○ ใช้ยาฆ่าแมลง ระบุชื่อยา.....
- () 2. รับประทานเอง ○ ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง
○ ใช้ยาฆ่าแมลง ระบุชื่อยา.....

5.7 กรณีใช้ยาฆ่าแมลง ท่านเว้นระยะเวลา.....วัน จึงนำมารับประทานภายในครัวเรือน

5.8 กรณีใช้ยาฆ่าแมลง ท่านเว้นระยะเวลา.....วัน จึงนำไปป้าย

5.9 ท่านมีหลักเกณฑ์ในการเลือกผักผลไม้สดอย่างไร (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)

() 1. ความชอบในรสชาติ	() 5. ชนิดของผักผลไม้
() 2. คุณค่าทางอาหาร	() 6. ความปลอดภัยต่อสุขภาพ
() 3. ความสะดวกในการจัดซื้อ	() 7. ความสวยงามของผักผลไม้
() 4. ราคาของผักผลไม้สด	() 8. อื่นๆ ระบุ

5.10 ท่านมีวิธีการล้างผักผลไม้สดอย่างไร (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)

() 1. แช่ด้วยน้ำยา漂白剂 ในคราวบ่อนเดือน นาน 15 นาที ขึ้นไป
() 2. แช่ด้วยน้ำส้มสายชู นาน 15 นาที ขึ้นไป
() 3. แช่ด้วยน้ำยาล้างผัก นาน 15 นาที ขึ้นไป
() 4. เปิดก๊อกให้น้ำไหลผ่านผักผลไม้ นาน 2 นาที ขึ้นไป และใช้มือช่วยล้าง
() 5. แช่ในน้ำสะอาด นาน 15 นาที ขึ้นไป
() 6. จุ่มล้างในน้ำ หรือแช่น้ำ น้อยกว่า 15 นาที
() 7. วิธีอื่นๆ

5.11 ภายใน 1 สัปดาห์ ท่านรับประทานผักสดในรูปแบบใดบ่อยที่สุด (เลือกเพียง 1 คำตอบ)

() 1. รับประทานผักสด
() 2. นึ่ง
() 3. ลวก
() 4. ต้ม
() 5. ผัด
() 6. แกง
() 7. อื่นๆ ระบุ
-

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง ที่กรุณาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์

ภาคผนวก ฯ

รายงานผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา

ภาคผนวก ฯ
รายงานผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา

1. นายแพทย์ปีพงษ์ บำรุง	นายแพทย์ 6 ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลนิคมคำสร้อย
2. นายวสันต์ อุ่นนิมิตรพยัพวี	สาธารณสุขอำเภอ 7
3. นางสาวธันยาพร เพิ่มวงศ์	สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ นิคมคำสร้อย
4. นางสาวอรุณ ทนุการ	พยาบาลวิชาชีพ 7 ฝ่ายเวชกรรมชุมชน
5. นายเพลิน ฉุพรรณโนก	โรงพยาบาลสระบุรีประสงค์
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
	เภสัชกร 5 ฝ่ายเภสัชกรรมชุมชน
	โรงพยาบาลนิคมคำสร้อย
	เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน 6
	ฝ่ายสุขาภิบาลและป้องกันโรค
	โรงพยาบาลนิคมคำสร้อย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางรำไพ ชาวรรณอง
ประวัติการศึกษา	ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2534 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีกรุงเทพมหานคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต (บริหารสาธารณสุข) พ.ศ. 2537 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช วิทยาศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2549 สาขาวิชาการบริหารบริการสุขภาพ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2534 ถึง พ.ศ. 2535 โรงพยาบาลหัวหินใหญ่ อำเภอหัวหินใหญ่ จังหวัดนகดาหาร พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2549 โรงพยาบาลนิกมคำสร้อย อำเภอคำสร้อย จังหวัดนகดาหาร หน่วยบริการปฐมภูมิบ้านแหลกกลาง ตำบลลูกแಡง อำเภอคำสร้อย จังหวัดนகดาหาร ทุนสนับสนุนการทำวิจัย ประจำปีการศึกษา 2548 จากคณะกรรมการวิชาชีพ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ประวัติการวิจัย	ทุนสนับสนุนการทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2549 จากคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขอำเภอคำสร้อย จังหวัดนகดาหาร ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน พยาบาลวิชาชีพ 7 วช. (ค้านการพยาบาล) งานรักษาพยาบาล หน่วยบริการปฐมภูมิบ้านแหลกกลาง ตำบลลูกแಡง อำเภอคำสร้อย จังหวัดนகดาหาร